Cp í-υ - r: EDIȚIA SOCIETĂȚII PSIHOLOGICE DE LA MOSCOVA CU ASISTENŢA SOCIETĂŢII FILOZOFICE S PETERSBURG ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE psihologie JURNAL, fondat de prof N Ya Grotom și A A Abrikosov ANUL XVI Sub redactia cărții S N Trubetskoy și L M Lopatin Cartea a III-a ( ) MAI-IUNIE MOSCOVA Tio-litografia Asociației IN Ktsshnerev și co str Pimenovskaya, suspin casa 'univers(D^ ·· CONŢINUT Pagină, Justificarea empirismului mistic I Lossky , N V arde una dintre edițiile celui de-al doilea volum al Sufletelor moarte, concepe "Corespondența cu prietenii" și "Meditația la Dumnezeiasca Liturghie" Începând cu perioada pregătitoare, fiecare acnee a activității creative a N V s-a încheiat cu o cădere treptată a valului; ca lisis'bi, dupa schema noastra, cad in - ; acești ani nu țin cont de o singură idee creativă; cel mai mare este proiectul brut al lucrărilor concepute anterior (de exemplu, "Noapte", "Viy", "Moșieri din Lumea Veche" în -); în cea mai mare parte, timpul de liză constă din modificări și modificări sau o stagnare completă a activității Acesta din urmă, adică stagnarea completă are loc de obicei în ultimul an de lisis: în (mort pentru Gogol, după Shenrok x), în , și Acești ultimi ani servesc astfel ca granițe naturale între perioadele de cinci ani de mai sus de activități creative ale N V Gogol Există o părere că Gogol însuși a mărturisit, atât în scrisori private, cât și în public (în Confessions), declinul talentului său Recitind și comparând pasajele din scrisorile la care se face referire în mod obișnuit în această chestiune, nu am putut ajunge la o asemenea concluzie Adevărat, N V scrie adesea despre eșecurile sale, se plânge de "constipație mentală", "lipsă de inspirație", "stupefacție" etc ; adesea încearcă să găsească o explicație pentru starea experimentată și o raportează fie la vârstă, fie la boală, fie la condiții materiale dificile; ia măsuri împotriva obstacolelor din calea operei sale literare, măsuri uneori eroice dar nu există conștiință directă în declinul talentului; pentru perioada reclamatiilor) Acest lucru nu este în întregime corect, deoarece unele proiecte de la Mirgorod și Arabesok datează din Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol reîncepe vestea succesului lucrării Toate plângerile despre eșecurile creativității primesc o explicație firească dacă acordăm atenție datelor scrisorilor, în care văd un indiciu al declinului talentului Rezultă că marea majoritate a acestor scrisori se referă la timpul activității creatoare a lui Gogol menționat mai sus, în principal la anii de stagnare, adică până în , , și Astfel, prima liză a fost în - ; în acest moment, Gogol se plânge adesea de inacțiune în scrisori: Pogodin (de la / xi , i / p zz , o / p), Danilevsky (de la / p), Maksimovici (de la /sh zz g) A doua liză - - ; literele corespunzătoare: Prokopovici (ianuarie), Danilevski (Ib/V) A treia Lisis - - ; sunt mai ales multe scrisori: - în către Shevyrev (/) și Aksakov (/), în către Aksakov (s/n și /xi) A patra liză în - ; scrisori: către Shevyrev (septembrie), Jukovski (S/IV și aprilie) Cum să explic această periodicitate în opera lui Gogol? Este necesar să o explicăm prin recunoașterea în N V melancoliei periodice (după Bazhenov), ale cărei atacuri au suprimat uneori creativitatea lui Gogol și, în cele din urmă, au dus la dispariția talentului; sau se poate da o alta explicatie, mai simpla si fireasca? Fără îndoială, viața neuropsihică a oricărei persoane nu are un curs uniform, neîntrerupt; se observă întotdeauna o fluctuaţie în sus şi în jos chiar şi la o duzină de subiecte Acest lucru se explică pur fiziologic, prin dezvoltarea și degradarea corpului uman, metabolism, moartea constantă și renașterea țesuturilor corpului Cele mai vizibile sunt astfel de fluctuații în viața oamenilor mari din mai multe motive: în primul

rând, le cunoaștem viața mai bine decât viața oamenilor obișnuiți; în al doilea rând, organizarea mai perfectă a oamenilor mari în manifestările sale fiziologice este mult mai ascuțită decât viața obișnuită; în al treilea rând, fiziologia normală a marilor personalități are propriile sale caracteristici, care la o persoană obișnuită ar fi anormale Goethe în viața sa prezintă clar stări alternante de excitare care durează aproximativ ani; Biblioteca "Runivers" G TROŞIN cu perioade de entuziasm coincide cu ascensiunea activității sale creatoare Dacă te uiți prin scrisorile lui Pușkin, de a cărui sănătate nimeni nu s-a îndoit încă, poți întâlni adesea plângeri de melancolie, lipsă de inspirație, incapacitate de a lucra Prin urmare, Gogol nu face excepție, chiar și împreună cu Goethe și Pușkin Cu obiceiul nostru de a reduce totul la normal, s-ar putea să găsim fluctuațiile periodice ale creativității lui Gogol prea ascuțite și, din acest punct de vedere, să recunoaștem periodicitatea creativității la Gogol ca un fenomen patologic Dar o astfel de explicație este prea banală; acceptând-o, trebuie să ignorăm datele faptice care arată că standardul nostru obișnuit nu este potrivit pentru fiziologia oamenilor mari O părere ușor diferită despre declinul lucrării lui Gogol este exprimată de dr Chizh; găsește urme de scădere a talentului foarte devreme (din) și le pune în legătură cu bolile mintale, care au distrus psihicul în general, opera marelui scriitor în special; potrivit domnului Chizh, "geniul lui Gogol s-a stins în sfârșit în " Nu cred că s-ar putea găsi dovezi convingătoare că boala psihică a distrus talentul lui Gogol Dacă domnul Chizh consideră că acest lucru este posibil, atunci trebuie să se bazeze pe argumente care nu satisfac acuratețea unei investigații speciale și care nu sunt deloc convingătoare pentru toată lumea t În primul rând, în rezolvarea unei întrebări speciale este mai convenabil să se folosească mijloace speciale și să nu se introducă aici metodele generale ale criticii literare; aceste dispozitive confirmă, desigur, faptul scăderii creativității în general, dar nu o pot conecta cu bolile psihice Între timp, domnul Chizh își confirmă opinia specială tocmai prin critica generală la adresa operei lui Gogol "Putem judeca cel mai bine slăbirea operei lui Gogol începând cu ", spune dl ; Chizh, pentru că poetul bolnav nu a mai putut crea ceva nou, demn de autorul cărții The Government Inspector, părăsind Rusia În ceea ce privește primul volum din Dead Souls, care a apărut după The Inspector General, apoi - în opinia domnului Chizh - "tot ce se percepe în Dead Spirits) "Întrebări de filosofie și psihologie", cartea , p Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol shah" a fost perceput de Gogol inainte de plecarea lui in strainatate" *); "citirea "Suflete moarte" ne arată clar că lui Gogol nu-i mai păsa de corectitudinea sau acuratețea situației externe a acțiunii, nu a încercat să afle ceea ce nu știa eu (adică dl Chizh) amintește-ți cum unul dintre bătrânul meu familiar, care a călătorit prin toată Rusia în interes de afaceri, a râs de Gogol pentru ignoranța lui despre viața rusă "Cred că Dead Souls poate fi împărțit în două părți", continuă domnul Chizh; "După părerea mea, primele șase capitole din "Suflete moarte" sunt mai înalte decât ultimele, așa că vitalitatea uimitoare, claritatea de neatins a conturului personajelor primelor șase capitole nu se mai regăsește în partea a doua") Dintre aceste argumente, ultimul nu îi aparține domnului Chizh, ci lui Gogol însuși ("Locuri alese", π XVIII,) și demonstrează că Gogol a înțeles inconsecvența volumului I cu intențiile sale; în ceea ce privește primele două, acestea se bazează pe un fel de critică a creativității artistice; este imposibil într-o astfel de întrebare să te limitezi

doar la faptul că "Gogol a fost un mare creator, pentru că a fost un mare observator"); reproșurile pentru necunoașterea vieții rusești sunt, de asemenea, un vechi truc; nu erau doar "bătrâni familiari", ci și critici care acuzau "Serile" de necunoaștere a realității Micii Ruse Aceeaşi critică literară include indicaţiile domnului Chizh cu privire la descrierea retorică a Bunavestitei) şi critica detaliată a celei de-a doua ediţii (-) a lui Taras Bulba Descrierea retorică a Anunțatei este, desigur, un defect, dar criticii noștri au remarcat de multă vreme caracterul special al tipurilor feminine din Gogol), iar Annunciata nu face excepție Cât despre cea de-a doua ediție a Taras, critica amănunțită a domnului Chizhom la adresa acesteia, chiar dacă dovedește o slăbire a talentului, nu apropie câtuși de puțin de înțelegerea cauzei patologice a acestei scăderi Nu mă consider competent să analizez a doua ediție a Taras Bulba, ci isprăvile unor cazaci - Kukubenko, Baladan, Mosia Shilo, inserate în) Ib) Ib θ) Ib -) Ib) Ib) Shenrok -Materiale I, Biblioteca "Runivers" G TROŞIN a doua ediție "de mâna unui mare maestru" (dl Chizh), pentru mine ele servesc drept argument destul de convingător împotriva scăderii talentului; Nu-l înțeleg pe domnul Chizh când spune că aceste inserții sunt "doar o adăugare, nu o schimbare" x); Nu este la fel pentru talent? O altă precauție de care trebuie luată în considerare atunci când se elucidează cauzele care scad creativitatea lui Gogol este aceea de a nu folosi date inexacte Există multe astfel de date în istoria operei lui Gogol; aceasta se referă cel mai îndeaproape la volumul al doilea din Suflete moarte, pe baza căruia încearcă să găsească trăsături patologice în opera lui Gogol din ultima perioadă Al doilea volum din "Suflete moarte" din ediția pe care o avem, ca dovadă a unei scăderi a talentului, nu este convenabil Avem una dintre edițiile originale, care reflecta puternic viziunea asupra lumii a lui Gogol, dorința lui de a prezenta cu orice preț "latura bună" a naturii rusești; astfel, înfățișarea în volumul II a frugalității etc , a farmecelor nu este creativitate, ci o predică a la corespondență; aici, deci, nu este o diminuare a talentului, ci o schimbare în direcția lui Așa cum este imposibil să se dovedească scăderea talentului printr-o comparație simplă a Inspectorului General cu Corespondență, deoarece pot fi comparate doar cantități similare, tot așa ediția volumului II cunoscută de noi trebuie luată cum grano salis Nu cunoaștem ultima ediție a acesteia, dar putem crede că a fost mai bine; există indicii în acest sens La august , N V a citit un capitol din volumul II; S T Aksakov, care a fost prezent la lectură, a fost încântat: "Mulțumesc lui Dumnezeu!" îi scrie fiului său Ivan, "talentul său a devenit mai mare și mai profund I-am promis să nu-ți scrie nici măcar ție; dar nu există putere să tacă Capul este imens Lectura a continuat o oră și un sfert Când Gogol a citit al doilea capitol, S T Aksakov nu și-a putut "veni în fire" "Al doilea capitol este incomparabil mai înalt și mai profund decât primul De trei ori nu m-am putut abține de la lacrimi O artă atât de înaltă de a arăta o latură umană înaltă la o persoană vulgară nu poate fi găsită nicăieri, *) "Întrebări de filosofie și psihologie", cartea , p ; cursive ale originalului Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol cu excepția lui Homer Așa se dezvăluie interioritatea spirituală a unei persoane, că pentru fiecare dintre noi care este capabil să simtă ceva, se dezvăluie propria noastră interioritate spirituală Acum doar că sunt pe deplin convins că Gogol își poate duce la bun sfârșit sarcina, despre care se pare că vorbește atât de presumptuos și obrăzător în primul volum Chiar și pe deplin de acord că în această recenzie entuziastă, S T Aksakov, conform

propriei sale conștiințe, "s-a încurajat", noi, totuși, atunci când rezolvăm o problemă specială în care este incomod să ne ghidăm după date controversate, putem regreta că facem nu au cea mai recentă ediție a volumului II Cea mai exactă metodă în problema scăderii unui talent este una pur tehnică Una dintre cele două: fie în Gogol, o boală mintală cu rezultat în demență; atunci o scădere a talentului este o consecință a bolii: sau nu a existat o boală mintală; într-un asemenea caz, trebuie găsită o altă explicație pentru scăderea activității creative Cursul general al operei lui Gogol (cap I), "istoria misticismului și individualismului său (cap II), dezvoltarea conștiinței de sine creatoare (cap III-IV) arată că toate argumentele în favoarea bolii mintale dispar de la sine, dacă Gogol nu este studiat ca un simplu muritor, ci ca un reprezentant al unui tip superior Să vedem acum cât de convingătoare sunt argumentele despre demență sau, pentru a spune ușor, "dezintegrarea vieții mentale" (dl Chizh) Ce dovezi sunt date în favoarea dezintegrarii psihicului? Strict vorbind, în prezentarea anterioară le-am atins deja pe aproape toate De fapt, când se spune că N V și-a pierdut sentimentele în ultima perioadă a vieții și nu a putut să se întristeze la moartea lui Yazykov, am văzut că acest lucru nu era adevărat; Gogol a vorbit de mai multe ori despre moartea favoritului său, uneori foarte călduros; uneori, în răspunsurile sale, o notă mistică iese cu ochiul, care este în zadar luată drept insensibilitate În comportamentul neceremonios al lui Gogol, uneori, în relație cu ceilalți, ei văd o slăbire a voinței, dar în același timp uită cum s-a pus în "Corespondente" sa particularul student al slavofililor în raport cu partidele existente atunci N V avea dreptate când de la el? "prietenilor" se temea de "neînțelegeri", iar despre cenzor scria: "Știu doar că cenzorul era, se pare, în mâinile lui Biblioteca "Runivers" G TROŞIN oameni de perspectivă europeană, depășiți de spiritul diferitelor tipuri de transformări, ceea ce a fost neplăcut pentru apariția cărții mele ") Chiar și Berg, în memoriile sale, vorbind despre seara de la A A Komarov (o cunoștință a lui Belinski, Prokopovici și Gogol), notează că Gogol "a vorbit mai târziu despre sine și ne-a făcut pe toți să simțim că faimoasele sale "Scrisori" au fost scrise de el într-un afirmă bolnăvicios că nu ar fi trebuit publicate, că îi pare foarte rău că au fost publicate Este necesar să ne amintim natura relațiilor lui N V cu oamenii, chiar și cu tovarășii de școală, și mai ales cu prietenii din Moscova, pentru a evalua corect presupusa "aroganță" a lui Gogol Plângerile lui Gogol rămân ca dovadă a dezintegrarii psihicului De-a lungul ultimilor ani, au existat o mulțime de plângeri: "în pieptul meu este indiferent și insensibil"; "cum pot să-mi topesc sufletul, rece, insensibil", "Nu am timp să fac nimic", "Nu pot scrie nimic curat, mă înșel constant"; "gândurile mele sunt jefuite", "totul este dezordonat în mine", "parcă prin vis aș vedea Ierusalimul însuși"; "M-a cuprins o amorțeală", "Săracul meu cap", etc , etc Este necesar să ignorăm modul în care Gogol a vorbit în general despre sănătatea sa, a suferit de obstacole în procesul de creativitate, pentru a vedea în aceste fraze fenomenele a decăderii vieții spirituale G Chizh, citând pasaje similare din scrisorile din ultimii ani, spune: "Gogol însuși era clar conștient de scăderea puterii fizice și spirituale" "Ca întotdeauna, Gogol a înțeles corect starea sănătății sale" *) "Trebuie să avem încredere în perspicacitatea lui Gogol și, prin urmare, nu există nicio îndoială că deja în a început dezintegrarea vieții spirituale a genialului autor al cărții Suflete moarte) De asemenea, îl cred pe deplin pe Gogol și, prin urmare, mă întreb cum se poate diagnostica demența în cuvintele

lui Ce fel de dezintegrare a psihicului este aceasta, înzestrată cu "înțelegere" și "ca întotdeauna drept" evaluându-și propria stare? Acesta este cel mai puțin așteptat de la demență Nu cred că domnul Chizh nu știe un fapt atât de simplu; vinovăția stă în metoda care, cu orice preț, vrea să demonstreze *) Smirnova /p) "V F și Ps carte , p) Ibid , p Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE i V gogol # că Gogol avea "bătrâneţe prematură" Și într-adevăr, "începând de la de ani", în viața lui N V Gogol, vedem un singur lucru trist? Nu departe Cele mai înalte manifestări ale sufletului, cele mai înalte emoții artistice, adică acele zone care sunt mai întâi lovite de dezintegrarea vieții spirituale, au fost păstrate de marele scriitor chiar și în acea perioadă Merită să ne amintim cât de subtil și-a condus tactica autorul Corespondenței în într-o polemică despre opera sa; cât de clar înțelegea atitudinea lui atât față de prietenii moscoviți, cât și față de occidentali În același timp, le-a scris surorilor sale: "S-a uitat vreuna dintre ele la modul în care se desfășoară în general viața în lume Țăranul lucrează prin muncă și apoi cu mijloacele vieții, iar noi mâncăm și așteptăm oaspeții "x); doi ani mai târziu: "Trimit, mamă bună, o sută și jumătate de ruble de argint, nu pentru tine de fapt, ci pentru împărțire acelor țărani săraci ai noștri care au nevoie de mai mult decât oricine altcineva și mai ales celor care au pierdut toate vitele lor"; și cu câteva luni înainte de moartea ei: "Vă rog (sora Olga) să acordați o atenție deosebită femeilor în timpul nașterii și să economisiți niște bani pentru a angaja o muncitoare pentru timpul când femeia care a născut să stea culcat în pat; pentru a face asta, trebuie neapărat să te vizitezi") Toate acestea nu sunt dezintegrarea vieții spirituale ■ În , I S Turgheniev a avut prilej să audă lectura* din Inspectorul general de către Gogol însuși; acest pasaj din memoriile lui Turgheniev este important pentru că în ele N V este, fără nicio schimbare, exact același izvor de "poezie pură" ca și în (adică acum de ani), când Pușkin a citit în cerc primele sale lucrări "A început să citească și s-a animat treptat", scrie Turgheniev "Gogol a citit excelent Obrajii îi erau acoperiți de o culoare deschisă, ochii s-au mărit și s-au strălucit Se părea că lui Gogol îi pasă doar cum să pătrundă într-un subiect nou pentru el și cum să-și transmită cu acuratețe propriul subiect impresie Efectul a fost extraordinar - mai ales în benzi desenate,) Literele IV,) Ibid ,) Ibid , Biblioteca "Runivers" G TROŞIN locuri pline de umor; nu era cum să nu râzi Abia atunci mi-am dat seama că în general este infidel, superficial, cu ce dorință doar să râzi cât mai repede - pe scenă se joacă de obicei "Inspectorul General" Am stat cufundat într-o emoție veselă: a fost pentru mine o adevărată sărbătoare și sărbătoare Și asta - adăugăm noi - cu câteva luni înainte de moartea lui Gogol; asemenea fapte vorbesc elocvent împotriva dezintegrarii psihicului Avem la dispoziție încă un mijloc de a ne asigura de sănătatea talentului lui Gogol, pe care ar fi păcat să nu-l folosim Aceasta este "Corespondente"; creativitatea psihopatologică are anumite trăsături; ar fi trebuit să se reflecte în "Vybr locuri", dacă autorul lor ar fi bolnav mintal Un punct de vedere special în studiul unor personalități precum N V Gogol are un avantaj enorm: este ghidat de date obiective, nu are legătură nici cu simpatii, nici cu antipatii Sunt pe deplin de acord cu faptul că "Corespondența" trebuie supusă unui studiu special Dacă se dovedește că aparține creativității psihopatologice, trebuie să-l recunosc pe Gogol ca fiind bolnav mintal Creativitatea psihopatologică este atât de caracteristică încât nu poate apărea la o persoană sănătoasă mintal; în esenţa ei, presupune o dispoziţie deosebită a autorului, marcată clar de pecetea

bolii psihice Faptele când boala mintală și creativitatea intră în contact una cu cealaltă sunt foarte diverse: trăsăturile speciale au licăriri de creativitate la cei slabi de minte; un număr mare de paranoizi, în special cei cu origine degenerativă, își creează și chiar își publică lucrările; apoi sunt cazuri când o persoană, fără îndoială talentată, dezvoltă o boală psihică și îi afectează creativitatea; există multe astfel de exemple când boala și talentul există simultan, dar boala mintală nu afectează creativitatea Toate aceste varietăți au propriile lor trăsături caracteristice Am fi duși prea departe de dorința de a descrie pe deplin legătura dintre psihopatologie și creativitate Aplicând subiectului dvs , este suficient să indicați principalele trăsături ale regresiei pe care o suferă creativitatea sub influența bolii mintale Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol În primul rând, se schimbă motivele creativității, adică suma acelor nevoi care stau la baza așa-numitului instinct creativ Un om care are talent, dar a avut ghinionul de a fi bolnav psihic, este atât de supus stării sale de rău, încât scrie de dragul lumii sale psihice anormale; iluziile, halucinațiile, ideile delirante, senzațiile dureroase care însoțesc asta, îl cuceresc atât de mult încât începe să le creadă, să le justifice, să poetizeze regresia mentală Ele restrâng drastic domeniul de aplicare al conștiinței și al creativității Cu un alt curs, motivul scade și mai mult, iar bolnavii mintal (în special cei paranoici) creează din cauza unei păreri exagerate complet greșite despre personalitatea lor: idei de măreție, dorința de a-și dovedi geniul, de a deveni un om de știință sau un scriitor celebru Un pas mai departe, iar motivul creativității este impulsurile împrăștiate, aleatorii, de bază, bazate în cea mai mare parte nu pe nevoi mentale, ci pe nevoi fizice (foarte adesea sentiment sexual neîngrădit) Concomitent cu motivul, regresia creativității se manifestă în materialul său Aria largă a creativității literare, care poate surprinde tot ceea ce există, se îngustează; se concentrează treptat dar constant în jurul "Eului" autorului bolnav Conținutul este adesea limitat la senzații subiective care umplu pacientul și îi ascund mediul; acest proces este descris frumos de unul dintre creatorii bolnavi (Edgar Allan Poe): "Fenomenele reale ale realității mi-au făcut o impresie de viziuni și nu mai mult decât viziuni, în timp ce ideile bizare nebune din lumea viselor nu erau doar obișnuite conținutul existenței mele, ci singurul obiect pozitiv care a umplut întregul conținut al vieții mele Adesea, doar acele zone sunt alese ca subiect de creativitate bolnavă, care sunt legate de ideea bolnavă a subiectului (de exemplu, își pot dovedi ideile de măreție) Și, în sfârșit, materialul devine un element aleatoriu, de foarte multe ori stereotip și circumstanțe slabe, interesant doar pentru "eu" sărăcit al pacientului Împreună cu motivul și materialul creativității, regresia acesteia se referă și la acea activitate activă care evaluează Biblioteca "Runivers" G TROŞIN canalele imaginației și puneți-le în acord cu ceilalți; din cauza slăbirii activității, produsele creativității se realizează imperfect, transformându-se adesea în irealitate; odată cu dezvoltarea regresiei, pot dobândi un caracter nefiresc și chiar monstruos Creativitatea bolnavă nu le poate corecta conform realității și rămâne de neclintit, crezând orbește în creațiile sale În istoria conștiinței de sine creatoare a lui Gogol, ne-am oprit în mod deliberat în detaliu asupra apariției Corespondenței Acesta este cel mai bun mod de a afla motivele, conținutul și atitudinea critică în crearea "Locurilor Selectate"; numai în acest fel se poate decide dacă "Corespondența" este legată de regresul psihicului în general și

creativitatea în special, dacă are sau nu caracterul unei lucrări psihopatologice Nu avem niciun motiv să punem la îndoială suma complexă de motive care, potrivit lui Gogol, l-au ghidat în compilarea Corespondenței Din ce în ce mai slab din punct de vedere fizic, decide să facă un ocol în activitatea sa literară Se pregătește de mult, nu se hotărăște imediat să intre în "noul domeniu", până când, în cele din urmă, anii - , grei pentru sănătate, îi întăresc și mai mult deciziile Când în "Prefața" la "Locuri alese" spune: "Am fost grav bolnav", iar în "Mărturisirea autorului" adaugă: "De teamă că nu voi putea să termin eseul acela al meu, care a fost constant ocupat cu gândul meu timp de ani de zile, am avut imprudența să vorbesc înainte de ceva din ceea ce trebuia să-mi demonstreze în fața eroilor deduși ai operei narative "- vorbește cu deplină sinceritate; judecând după plângerile legate de sănătatea lui, a vrut demult ; după cum am văzut, chiar și în momentele de inspirație, de exemplu, la finalul primului volum din Suflete moarte, teama de a nu termina ceea ce a început nu l-a părăsit Al doilea motiv a fost imposibilitatea de a scrie în mod vechi "Am încercat de mai multe ori să scriu ca înainte, așa cum am scris în tinerețe, adică oricum, oriunde îmi duce stiloul; dar nu a ieșit nimic pe hârtie Bucurându-mă de faptul că semnasem cumva scrisori către cunoscuții și prietenii mei, am vrut să o folosesc imediat și cu greu Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol Tocmai mi-am revenit din boala mea gravă, când am compilat o carte din ele "("Utilizare autorizată") Motivul este foarte important - a fost repetat de Gogol încă din , când își critică "Serile", apoi în - aceeași soartă a avut-o și "Inspectorului"; Gogol nu atacă atât de crud pe i Al treilea motiv a fost meritul cărții în sine La momentul creării "Correspondenței", Gogol a spus-o foarte bine; a numit-o prima sa carte practică, era convins că va fi vândută imediat, că va face o mare impresie; în "Prefaţă" chiar spune: "Am vrut măcar să ispăşesc inutilitatea a tot ce am scris până acum de mine, pentru că în scrisorile mele, după cei cărora le-au fost scrise, este mai necesar pentru o persoană decât în scrisorile mele scrieri" După publicare, când criticile s-au revărsat în Corespondență într-un flux larg, Gogol a coborât tonul; este de acord că cartea i-a provocat o "înfrângere", aceasta este o "palmă publică", "arde de rușine", etc Adevărat, nu a acceptat imediat să-și schimbe părerea și a recunoscut binecunoscutul , deși semnificativ restrânsă, semnificație pentru cartea sa și apoi după critici: era o "dorință de bine" în ea ("Autor Mărturisitor") Al patrulea motiv pentru publicarea corespondenței a fost o considerație specială Se poate vedea într-o scrisoare către Rosseti ( ), unde Gogol, vorbind despre Volumul II al Sufletelor moarte: "Crede-mă că fără publicarea cărții mele actuale, nu aș fi atins acea simplitate fără artă care trebuie să fie prezentă în alte părți "Suflete moarte", astfel încât fiecare oglindă credincioasă să le numească, și nu un roi de caricaturi Nu știi cât de mare trebuie să faci un ocol pentru a obține această simplitate Acest lucru este exprimat și mai clar într-o scrisoare către Aksakov (aug): "Fără această carte, nu m-aș fi simțit nici pe mine, nici pe oameni și nu aș fi completat niciodată acele informații nici măcar în legătură cu de care am nevoie pentru "Suflete moarte" *) Merită să ne amintim o serie de scrisori ale lui Gogol către diverse persoane cu o cerere de a-i trimite observații, o prefață la ediția a II-a a Volumul I x) Literele IV*, Biblioteca "Runivers" G TROŞIN în cam la fel, pentru a fi de acord cu acest motiv familiar lui Gogol Al cincilea motiv, sau mai degrabă motivul apariției Corespondenței, este o greșeală datorată unei stări bolnave; Despre aceasta, Gogol le scrie la două persoane în fața

cărora nu avea nevoie să se justifice - Ivanov și pr Matei Konstantinovsky; ambele scrisori aparțin celor de mai târziu și, se pare, au fost scrise în același timp La aprilie , Gogol scrie: "Atacurile asupra cărții mele sunt parțial justificate Am eliberat-o foarte curând după starea mea morbidă, când nici nervii, nici capul nu erau încă în ordine M-am grăbit exact în același mod în care ți-a plăcut să te grăbești și m-am implicat în chestiune înainte de a-mi arăta dreptul la asta Era necesar să nu te amesteci înainte de a-ți face propria afacere, și să sapi în jurul lui, închizând ochii la toate, conform proverbului: "cunoaște-ți stâlpul de greier"! Prin această grabă, am stricat chiar multe lucruri pe care voiam să le protejez k / (stil nou?) într-o scrisoare către pr Gogol îi transmite lui Matvey istoria scrierii sale într-o formă foarte precisă și, printre altele, spune: "Cartea mea (adică, Corespondența) este produsul stării mele de tranziție, temporară, abia eliberată mergând dintr-o stare bolnavă Cert este că această carte nu este de genul meu "(urmează în continuare planul "Suflete moarte") Și, în sfârșit, al șaselea motiv sunt particularitățile naturii creatoare, despre care N V îi scrie în detaliu lui Annenkov (/ X,), continuând să-și clarifice starea "de tranziție" Toată această rețea complexă de motive este departe de acea îngustare patologică a personalității și a sferei de conștiință care apare în literatura psihopatologică În ceea ce privește conținutul "Corespondentei", aceasta exprima întreaga viziune asupra lumii a lui Gogol cu direcția sa religioasă și mistică, cu bune intenții, simpatii slavofile și individualism în opiniile publice Această perspectivă poate fi criticată sau deplânsă, dar nu poate fi redusă la o regresie a psihicului Aceasta este perspectiva care se manifestă la Gogol din momentul în care a început să se raporteze în mod conștient la mediul înconjurător; De ani avea deja un favorabil *) Id pp - Biblioteca "Runivers" GENIUL ŞI SĂNĂTATEA LUI N V GOGOL o privire măsurată asupra "fericirii propriului soi"; direcția mistică religioasă nu l-a părăsit când a creat "Serile" și "Inspectorul general", în cele din urmă, întregul plan uriaș al "Sufletelor moarte" a fost întocmit pe aceeași căptușeală ideologică pe care a fost creată "Corespondența"; Nu e de mirare că autorul a considerat "Alegere Locuri" atât de utilă pentru al doilea volum din "M D " Dar, totuși, această viziune asupra lumii nu a împiedicat apariția primului volum din Aventurile lui Cicikov Sunt de acord că, dacă întreaga viziune asupra lumii poate fi redusă la o boală mintală, atunci Corespondența va fi creativitate psihopatologică, dar cred că aceasta este o sarcină imposibilă Și, într-adevăr, cât de grozave sunt "concizia", "superficialitatea", "simplitatea", "celebritatea" și "varietatea" întrebărilor tratate în "Selectat Mestakh" să recunoască această carte "mică în coli tipărite" ca fiind producția unui clan grafic, așa cum face Dr Chizh? Dr Chizh însuși indică faptul că o treime din carte este dedicată artei; fără nicio îndoială, marele scriitor avea dreptul să interpreteze acest subiect fără a fi un grafoman G Chizh, indică faptul că probleme precum iluminarea (π XVI), ajutând pe cei săraci {π VI), al căror lot pe pământ este mai înalt (π XXIX) sunt rezolvate de Gogol extrem de simplu și pe scurt Nu cred că este Nu se vede nicăieri că Gogol a intenționat să "rezolve" aceste întrebări; fie oricum, dar "Corespondența" este tot jurnalism, deși foarte lipsit de importanță; Gogol vorbește despre ajutorarea săracilor despre faptul că tineretul din Sankt Petersburg "a început să aducă coroane și cupe de aur cântăreților străini", iar în articolele "al căror lot pe pământ este mai înalt" și "iluminarea" N V dă doar o privire din punctul de vedere al viziunii sale asupra lumii;

o mulțime de alte scrisori sunt explicate în același mod În general, din punct de vedere psihiatric, doar Testamentul poate fi luat în considerare și chiar și atunci medicul trebuie să țină seama de rezerva pe care Gogol însuși a făcut-o cu privire la el: că te pregătești să stai în fața Aceluia, în fața căruia nimeni nu are dreptate" ("Aut Belinsky s-a aflat în punctul cel mai sigur în critica sa la adresa corespondenței din celebra sa scrisoare; Viziunea asupra lumii a lui Gogol este supusă analizei; nu degeaba Gogol și-a apărat planul "Re- Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" G TROŞIN scârțâie "de la tăierile de cenzură, nu degeaba a rearanjat adesea părți individuale în ea, a avut grijă de consistență, a aruncat excesul etc Rămâne a treia întrebare: Corespondența nu a relevat o scădere a acelui factor de creativitate care realizează produsele imaginației, le pune în concordanță cu mediul și le corectează, după măsura inconsecvenței observate În arta patologică, imaginile capătă adesea o tentă suprarealistă (indiferent de orice intenție simbolică); acest lucru este deosebit de clar în imaginile artistice ale talentului bolnav; dar chiar și în lucrările teoretice de acest fel, această trăsătură iese în evidență clar; dacă autorul bolnav se referă la lingvistică, atunci el, fără ezitare, derivă toate cuvintele și rădăcinile din cuvântul "este", în direcția filozofică va ajunge la "cristalele spiritului", iar în fiziologie va reduce totul la influență de "gaze și aer" Din acest punct de vedere, mi se pare nepotrivit și de prisos să încep Corespondența și mă limitez la modul în care N V Gogol a tratat critica Corespondenței Pentru detalii, mă pot referi la precedentul și acum dau doar o concluzie generală: Gogol a cedat; concesiile lui continuă multă vreme, merg foarte consecvent și se termină cu N V arta, ca reconciliere cu viata Regresia psihicului, în general, creativitatea patologică, în special, o astfel de corecție nu este caracteristică Ca psihiatru, nu pot fi de acord cu domnul Chizhom în analiza sa a "Corespondentei" x) Menționând că "în vederea cenzurii și din cauza nesemnificației extreme a comerțului cu carte, încă nu avem literatură psihopatică", domnul Chizh face o scurtă descriere a grafomanului (din punctul de vedere al lui Lombroso), și, trecând la "Corespondente", găsește în ea aceleași trăsături ale grafomaniei: o varietate extremă a întrebărilor, concizia în soluționarea lor, superficialitatea, simplitatea, faima și categoricitatea soluției Nu este greu de observat că această convergență a Corespondenței cu grafomanie nu este altceva decât o critică la adresa Locurilor Alese; este foarte ușor să critici Corespondența; în În V F și P kn , p - Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol se pot găsi în ea mult mai multe neajunsuri, dar totuși nu se poate mișca puțin în înțelegerea sa specială; o varietate de întrebări, concizia, superficialitatea, simplitatea, faima și categoricitatea pot fi la un grafoman, dar pot fi și la o persoană sănătoasă; într-un ziar prost există oricâte din aceste calități îți place Dacă aș critica doar Corespondența, împreună cu domnul Chizhom aș putea spune că "nu cunosc o opinie autorizată în apărarea lucrărilor teoretice ale lui Gogol și împărtășesc pe deplin opinia lui I S Turgheniev în această chestiune", dar pentru un punct de vedere aparte un astfel de motiv nu este convenabil Cu toate acestea, există o opinie autorizată în apărarea Corespondenței și aparține lui L N Tolstoi: "Am recitit cartea ("Locuri alese din corespondență") pentru a treia oară De fiecare dată când am citit-o, mi-a făcut o impresie puternică Gogol spunea multe în scrisorile sale, dar vulgaritatea denunțată de el striga: "E nebun", iar Gogol zace sub un buchet Vulgaritatea prevalează și am încercat din toate puterile să spun același lucru care a spus

Gogol G Chizh citează opinia domnului Volynsky *) ("Severny Vestnik", ; I) în apărarea Corespondenței și nu este de acord cu aceasta Nici eu nu sunt de acord cu domnul Volynsky, la fel cum nu simpatizez cu recenzia și cu L N Tolstoi (apropo, această recenzie este citată de mine după același Volynsky, a cărui opinie este citată de domnul Chizh), dar asta nu mă împiedică dintr-un punct de vedere aparte să neg în "Locuri alese" psihopatologia Astfel, indiferent cum am încerca să conectăm declinul creativității lui Gogol cu boala psihică, fie că analizăm simptomele, fie că evaluăm Corespondența, eșuăm: la Gogol nu există nici regresie a psihicului în general, nici creativitate patologică în special Scăderea creativității s-a datorat altor motive; un rol important îl joacă aici viziunea asupra lumii/, care a respins creativitatea în lateral, în altă direcție Un rol și mai mare îl joacă un alt dușman al geniului lui Gogol - slăbiciunea fizică și boala S-a luptat cu ea și nu putea lucra fără Ch Ib , p * Biblioteca "Runivers" G TROŞIN se rupe, fără abatere în lateral, fără compromis Dacă avantajul medicului este că el cunoaște influența spiritului asupra corpului, atunci o biografie de specialitate nu poate evita această întrebare; ea trebuie să clarifice tabloul declinului fiziologic al capacităţii creatoare a marelui scriitor Starea fizică a marelui creator era, fără nicio îndoială, de mare importanță Desigur, ar fi o mare simplificare să credem că până și dezvoltarea talentului său depindea de influențe somatice, așa cum, de exemplu, crede domnul Chizh, care găsește o relație între direcția satirică a marelui scriitor, pe de o parte , iar absența sentimentului sexual în el, pe de altă parte După părerea mea, starea fizică de sănătate a avut un sens pur negativ pentru marele scriitor Marele scriitor a trebuit să lupte cu el; puterea sa s-a erodat treptat și, în același timp, capacitatea creativă de muncă a scăzut; declinul creativitatii este deci un declin fiziologic În această parte a personalității lui N V Gogol ne întoarcem acum VIII O biografie specială își poate confirma concluziile studiind latura fizică Acesta este marele ei avantaj Din nefericire, în acest sens materialul biografic despre Gogol prezintă o lacună nefericită Avem la dispoziție pentru concluzii aproape exclusiv plângerile lui Gogol; În ceea ce privește datele obiective, acestea nu pot fi extrase decât din două surse: istoria tratamentului lui Gogol de către diverse celebrități și din memoriile doctorului Tarasenkov Dar și aici sunt mari inconveniente: N V vorbește pe scurt despre tratamentul său, indicând adesea doar diagnosticul; În ceea ce privește memoriile lui Tarasenkov, acestea se referă doar la ultimele două luni din viața lui Gogol Cu alte cuvinte, trebuie pus un diagnostic bazat doar pe plângerile pacientului În mod necesar, acest lucru necesită luarea în considerare a numeroase măsuri de precauție Când avem reclamații de de ani, desigur, poți alege orice dintre ele; poți găsi neurastenie, ipocondrie și melancolie Biblioteca "Runivers" GESHI ŞI SĂNĂTATEA LUI IV GOGOL leu, și nebunie cronică, și chiar demență Un exemplu viu în acest sens este literatura medicală despre Gogol: Dr Portugalov a găsit "excentricitate" în el, Dr Viktorov - neurastenie, Dr Bazhenov - melancolie periodică, și toate au mers mai departe, Dr Chizh, care a pus în Gogol - cronică nebunie cu rezultat în demență Aceste diagnostice arată cât de atent trebuie să se ocupe de materiale precum plângerile subiective Cu Gogol este cu atât mai mult; avea în scrisorile sale o particulară façon de parler; deja în copilărie această particularitate este vizibilă; descriindu-și eșecurile, de multe ori chiar fictive, micuțul Gogol folosește astfel de expresii: "mă durea pieptul atât de tare încât nu puteam să respir liber",

"disperez de însănătoșire", "căderea din slăbiciune", etc direcția religioasă și mistică, stilul dobândește caracteristici și mai mari cu care trebuie luate în considerare Aceasta este prima precauție în studierea sănătății lui Gogol O altă precauție nu mai puțin importantă este că multe dintre plângerile lui Gogol nu se referă la sănătatea lui, ci afectează altceva, cel mai adesea chinul său creator, dorința de "educație internă" Analizând anul din istoria conștiinței de sine creatoare a lui Gogol, am văzut deja că frazele înalte despre o "revoluție" se referă la opera gândirii creatoare, și nu la o potrivire melancolică; iar mai târziu, simbolismul lui Gogol s-a manifestat nu o dată în judecățile sale despre sănătate și boală Sub rezerva acestor precauții necesare, vom încerca să descriem aspectul fizic al lui Gogol, în măsura în care datele limitate ne permit Ereditatea imediată a marelui scriitor a fost nefavorabilă; Tatăl său avea o sănătate precară și a murit relativ tânăr Diferența dintre anii părinților a fost una decentă - ani Gogol a fost al treilea copil din familie; cei doi fii care se născuseră înaintea lui au murit imediat după nașterea lor în copilărie; *) Sunt de părere că Gogol s-a născut la martie Shen- rock consideră ziua de naștere a lui Gogol martie (Materialy, vol I, p) Biblioteca "Runivers" G TROŞIN din urechi, dar natura scurgerii nu este cunoscută Slăbiciunea fizică nu l-a părăsit pe marele scriitor din copilărie până la moarte Aceasta este o trăsătură fără îndoială a organismului fizic al lui Gogol Luând în considerare ereditatea și informațiile din copilăria timpurie, trebuie recunoscută ca fiind înnăscută; și urmând viața lui Gogol, trebuie să ajungem la concluzia în natura sa progresivă Plângerile lui Gogol despre durere sunt în continuă creștere De la ani nu s-a considerat sănătos un singur an, dar până la de ani, judecând după natura plângerilor sale, s-a simțit destul de bine; din anul durerea devine mai accentuată, plângerile se intensifică, uneori capătă un aspect amenințător (în), uneori se potolesc și reia cu aceeași forță Ce a susținut această slăbiciune fizică? A avut Gogol un fel de proces cronic, precum tuberculoza, care i-a scăpat constant vitalitatea, sau a fost doar o constituție firesc slabă, care s-a luptat cu influențe externe cu greu, incapabil să compenseze costurile, mai ales cu acea muncă intensă, care este a doua? jumătate din viața unui mare scriitor cu productivitatea sa considerabilă și munca și mai semnificativă de conștiință creativă? Majoritatea datelor vorbesc pentru aceasta din urmă Gogol a fost tratat de celebrități precum Shenlein, Karus, Krukkenberg, Over, Evenius; în plus, Gogol a apelat atât de des la ajutor medical, încât procesul cronic nu putea trece neobservat Cu toate acestea, personal mi se pare că presupunerea făcută de dr H N Bazhenov este probabilă; Gogol, foarte posibil, a avut malarie, pe care, probabil, a făcut-o în prima călătorie în străinătate, deoarece de atunci încep plângerile sale de "răcire"; dacă s-ar confirma în vreun fel această presupunere, am înțelege multe în starea lui Gogol; plângerile privind "răcirea" continuă de câțiva ani; evident malaria s-a cronicizat cu toate consecintele ei Malaria ar putea fi cauza cronică care a produs epuizarea treptată a lui Gogol până la catastrofa din inclusiv Din păcate, aceasta este doar o presupunere Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol Cu toate acestea, alte trăsături ale aspectului fizic al lui Gogol explică în mod adecvat slăbiciunea și ofilirea lui progresivă Una dintre plângerile sale principale este letargia aparatului digestiv atunci când există poftă de mâncare; Gogol se plânge de tulburări gastro-intestinale de la an la an; uneori constipație, alteori diaree, mai des, totuși, constipație Aceasta

include, de asemenea, indicații de hemoroizi; pentru prima dată apar în și continuă până la moartea sa Fără îndoială, letargia organelor digestive a jucat un rol în epuizarea progresivă a lui Gogol și i-a afectat foarte mult starea de spirit Multă putere i-au luat lui Gogol acele boli ocazionale, răceli etc , pe care le avea foarte des Datorită organizării sale slabe, Gogol a cedat foarte ușor în fața influențelor dăunătoare externe, iar bolile accidentale, la rândul lor, au susținut și a crescut slăbiciunea dureroasă Gogol a fost tratat mult; deja în a vizitat toţi doctorii din Poltava; iar după aceea a avut mare grijă de sine și a căutat frecvent îngrijiri medicale Cel mai adesea folosea băi de mare și apă rece; și ambele l-au ajutat foarte mult Trebuie să recunoaștem această trăsătură ca fiind o mare fericire pentru el și pentru noi: fără tratament, fără întărirea constantă a organismului cu hidro- și climatoterapie, o organizație slabă nu ar fi fost capabilă să suporte costurile pe care le-a cerut viața lui Gogol și catastrofa ar fi putut veni mai devreme f Slăbiciune congenitală, letargie a funcțiilor digestive și * -rezistență slabă la influențele dăunătoare - acel triumvirat care l-a stăpânit pe Gogol și în cele din urmă l-a distrus Gogol s-a luptat cu asta, uneori a făcut față, dar cheltuielile intensive au cerut prea mult În fiziologia lui Gogol, pe lângă morbiditatea congenitală cu însoțitorii săi inseparabili, au existat și alte trăsături extrem de interesante din punctul de vedere al metodei prin care studiem personalitatea marelui scriitor Creativitatea genială din partea fiziologică are manifestări deosebite Am avut deja ocazia să menționăm acele condiții speciale de circulație care sunt legate de momentul geniului; mulți creatori au folosit tehnici speciale pentru a provoca o schimbare a circulației sângelui; uneori aceste trucuri erau purtate Biblioteca "Runivers" G TROŞIN natura ciudateniilor, de ex scufundarea picioarelor în apă rece, învelirea capului în blănuri, culcarea, aruncarea capului pe spate etc Toate acestea sunt doar mijloace; se bazează pe mobilitatea deosebită a aparatului vasculo-circulator, ca latură fiziologică a creativităţii Conform numeroaselor indicații din scrisorile lui Gogol, putem constata această mobilitate specială a sistemului vascular la el Intoleranța lui la frig, acel schimbător fizic al circulației, se datorează acestei particularități; "răsoarele" îl îngrijora atât de mult pe Gogol pentru că îl privea de posibilitatea de a munci sau - trecând la fiziologie - îi schimba circulația sanguină Pentru un medic, plângeri precum: "mâinile erau umflate și înnegrite și nu erau gheață încălzită de nimic" (Tolstoi /); "a ajuns până la punctul în care fața mea a devenit verde aramiu, mâinile mele au devenit negre, s-au transformat în gheață" (Smirnova / iv și f /) sau: "mâinile nu mai sunt deloc calde și sunt într-o apă umflată stat" (Yazykov $ / vi] - ei vorbesc clar despre un joc special al sistemului vascular Un caracter similar este sensibilitatea remarcabilă a lui Gogol la influențele externe; a făcut o distincție remarcabil de fină între căldura "încălzită" și "neîncălzită"; tratează condițiile fizice ale creativității extrem de sensibil, aproape meticulos; în , descrie Moscova în felul următor: "Aici, în afară de motive exterioare care mă pot deruta, simt imposibilitatea fizică de a scrie Capul meu suferă în toate felurile posibile: dacă este frig în cameră, nervii cerebrali mă dor și îngheață și nu-ți poți imagina ce chin simt de fiecare dată când încerc să mă înving în acel moment, să preiau puterea asupra mea și să-mi fac munca la cap; dacă camera este încălzită, atunci această căldură artificială mă sufocă complet; cea mai mică tensiune produce în cap o condensare atât de groaznică a tuturor, de parcă ar fi vrut să crape La Roma, am

scris în fața unei ferestre deschise, înconjurat de un aer benefic și miraculos pentru mine" (Scrisori, II,) ' Unul dintre semnele fiziologice ale creativității geniale este o adaptare inconștientă la cele mai bune condiții pentru productivitatea muncii Prin urmare, diversele schimbări de țară după țară sunt atât de bizare din când în când Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol orașe din afara orașului, dragostea de călătorie, locuri celebre etc Am văzut cum s-a manifestat acest factor inconștient fiziologic în viața lui Gogol În momentul trezirii talentului, face un pas uriaș pentru un modest reprezentant al Yanovshchinei: părăsește Nizhin, pleacă la Petersburg, de aici la Hamburg și înapoi În aceeași categorie de fenomene se regăsesc plecarea în străinătate în , dragostea Romei, imnurile de mulțumire "către dragi" - "către mijloacele mele constante", etc Viața lui Gogol este o luptă între slăbiciunea fizică și geniu Funcțiile superioare ale geniului sunt atât de colosale în manifestările lor și se află atât de departe de psihologia obișnuită, încât adesea un geniu este tratat cu un strop de superstiție; ei cred că funcții precum creativitatea sunt complet inaccesibile fluctuațiilor noastre lumești Dimpotrivă, ca produs cel mai înalt al evoluției, astfel de funcții sunt, prin urmare, fragile, ușor de suportat chiar și influențelor fizice; oboseala, durerile de dinți privează o mulțime de plăceri estetice; creativitatea nu poate exista fără condiții fiziologice adecvate Gogol, datorită organizării sale firesc slabe, aparținea acelei categorii de creatori care sunt deosebit de atenți la condițiile muncii productive; a luptat pentru geniul său La început, până în , victoria a rămas cu geniul; de la vârsta de de ani, situația începe să fluctueze; Gogol "își folosește toate eforturile" și este deocamdată triumfător; în , în timpul creării Corespondenței, cu motivația sa cea mai complexă, face compromisuri, dar nu renunță la luptă până la moarte În timpul acestei lupte, Gogol se plânge adesea de sănătatea lui; plângerile lui sunt foarte variate și capătă uneori un caracter formidabil; el experimentează fluctuații ale activității mentale și ale dispoziției, caracteristice fiecărei persoane care trăiesc într-o schimbare a circumstanțelor favorabile și nefavorabile La Gogol aceste vibrații sunt de un calibru mai mare decât de obicei Și era greu de așteptat altfel Am văzut ce ascensiune a stării de spirit și fluctuațiile sale enorme au însoțit perioadele de dezvoltare a creativității; Gogol se confrunta atunci cu "revolte teribile", scrisorile sale au primit o creștere bruscă Biblioteca "Runivers" Troshin În orice ton, au fost luni (octombrie) când starea de spirit sporită a atins proporții aproape suspecte Era acea enormă participare a sferei afective cu care sunt înzestrate tipurile superioare și fără de care nu am avea multe dintre produsele strălucitoare ale muncii lor Gogol a purtat aceeași trăsătură în plângerile sale, cu alte cuvinte, în lupta dintre slăbiciunea fizică și geniu Următoarele fragmente, în ordine cronologică, conțin aproape toate indicațiile de sănătate fizică din corespondența lui Gogol Acesta este cel mai de încredere material pentru a judeca dacă ideea noastră generală despre sănătatea fizică a marelui scriitor este corectă Din , odată cu visele tinereții, încep plângerile de sănătate Timp de ani, Gogol scrie: "Am stat bolnav o săptămână întreagă și am fost foarte periculos, chiar am disperat să mă însănătoșesc, iar acum abia încep să învăț să merg, cad de slăbiciune" · N V Gogol de ani a ajuns la Sankt Petersburg; bolile sale au devenit mai dese, se plânge constant de sănătatea lui de la an la an În aproape tot timpul primăverii și verii în Petersburg am fost bolnav: acum, deși sunt sănătos, mi-a izbucnit o erupție dureroasă pe toată fața și pe

mâini Medicii au spus că aceasta a fost o consecință a scrofulei, că sângele meu a fost grav deteriorat, că trebuie să iau un decoct purificator de sânge și mi-au ordonat să folosesc apele din Travemünde ", i-a scris Gogol mamei sale { / iunie) După ce a primit scrisoarea, Marya Ivanovna a bănuit sifilis la fiul ei și i-a scris o scrisoare despre grijile ei cu privire la acesta N V a negat vehement acest lucru într-o scrisoare din octombrie *) La vârsta de de ani, Gogol a avut pentru prima dată crize de hemoroizi "M-am gândit să mă îmbolnăvesc de hemoroizi și am considerat-o Dumnezeu *) Potrivit lui Danilevsky (Scrisorile I, , nota), Gogol nu avea o erupție pe față și pe mâini; poate că Gogol a inventat această erupție cutanată pentru a motiva călătoria mamei sale la Lübeck Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol știe ce boală periculoasă (ib/iv) Aceasta este prima mențiune despre hemoroizi; plângerile acestei boli continuă până la sfârșitul vieții Timp de de ani, în timp ce se afla la Moscova, Gogol s-a îmbolnăvit timp de o săptămână și jumătate (/ iunie), nu a mers nicăieri "Nu sper să obțin o sănătate perfectă în curând", îi scrie el în acel moment lui Dmitriev "Acum, simpla vedere a unei trăsuri care trece îmi face rău Asta înseamnă sănătatea proastă! Ajuns la Poltava, am fost imediat la doctori si m-am asigurat ca nici unul dintre ei nu a avut mai putin acord si unanimitate decat acesta Starea actuala a sanatatii mele este asa Diareea s-a oprit putin, uneori chiar si constipatia Uneori cred că simt o mică durere în ficat și spate; uneori mă doare capul, pieptul mă doare puțin (Pogodin o / vp) i^ZZ g Al -lea an din viața marelui scriitor a fost marcat de plângeri deosebite Trăind în acest an un punct de cotitură în activitatea sa în timpul trecerii de la "Serile" la "Inspector", N V se plânge adesea de inacțiune, confuzie de gânduri, iar într-o scrisoare din noiembrie către Maksimovici vorbește despre "revoluții teribile (sau ciudate)" ( ) /xi) Acesta din urmă a fost înțeles greșit în sensul că între iulie și noiembrie a acelui an Gogol ar fi avut o criză melancolică Indicațiile directe ale stării de sănătate în acest an nu confirmă această presupunere "Am auzit că Dyadkovsky a plecat în Caucaz S-a întors încă? Dacă s-a întors, atunci ce spune despre Caucaz, despre utilizarea apei, despre gradul de vindecare a acestora și despre ce boli anume Din cercetările mele atente, puteți ghici că și mie mi-a trecut prin cap să mă târesc în Caucaz, din cauza compoziției mele slabe, suntem adesea biruiți de boală și devenim extrem de decrepiți "(Maximovici / vn) "Virtuților mele hemoroidale s-a hotărât să se alăture și o răceală, iar acum am un guler întreg de batiste la gât Totul arată că această boală mă va interzice timp de o săptămână" (Pușkin /xn) Evident, Gogol este încă o glumă Biblioteca "Runivers" G TROŞIN sau se referă la bolile sale; melancolicul nu-şi evaluează astfel sentimentele de ani Bolnav în februarie: "Luna trecută m-am simțit puțin rău și, în același timp, tot orașul era aproape bolnav de tuse și alte accesorii de răceală" (/) "Boala m-a înlănțuit la pat exact două săptămâni" "Sănătatea mea nu este într-o poziție prea de invidiat, pentru că nu sunt nici taur, nici țăran rus" (Pogodin / și /iv) "Salvarea sănătății constă în următorul secret: să fii cât mai calm posibil, să încerci să te înfurii și să te distrezi cât mai mult posibil, până când scapi, deși nu este întotdeauna distractiv, și amintește-ți de regula înțeleaptă că totul în lume este iarbă și (Maksimovici /vi) de ani, Gogol locuiește în străinătate (în Vevey); plângerile de sănătate nu se opresc "În sfârșit, s-a făcut frig și la Vevey Și m-am plictisit teribil Doctorul meu a găsit în mine semne de ipocondrie, care proveneau de la hemoroizi, și m-a sfătuit să mă

distrez Dumnezeu și-a extins protecția aici eu și a făcut minune: mi-a arătat un apartament cald "la soare, cu o sobă, și sunt fericită Din nou distracție "Morții" curg vii, mai vioi și mai veseli" (Jukovski /Xi) Aceasta este prima mențiune a lui Gogol despre "răsoare"; în scrisorile ulterioare, frigul devine una dintre principalele plângeri Gogol caută căldură peste tot și, în plus, "neîncălzit" În perioada - , complexul de plângeri al lui Gogol a fost aproape definit: "slăbiciune", "hemoroizi și ipocondrie", "frig", "răceală" Plângerile sunt încă slabe; Gogol se referă în glumă la "virtuțile" sale Dar comportamentul lui este destul de tipic, la fel ca și mai târziu Observând că clima din Petersburg a avut un efect negativ asupra sănătății sale deja fragile, N V devine mai impresionabil; in a vizitat toti medicii - in Poltava, iar in urmatoarea i-a venit ideea sa plece in Caucaz În următorii trei ani, plângerile se intensifică, primesc Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n c gogol un personaj divizat pentru Gogol; apar indicații tipice ale digestiei lente; în plus, în acest timp, influențele externe ale lui N V nu sunt favorabile; trebuie să petreci nopți nedormite la patul muribundului Osip Vielgorsky, apoi să mergi în Rusia, mai întâi la Moscova, apoi la Petersburg, apoi înapoi la Moscova; aici se alătură aceleași mari dificultăți financiare de ani Anumite reclamații încep cu un obiectiv atitudine calmă față de ei "Simt rău în cea mai nobilă parte a corpului - în stomac El, fiara, nu gătește aproape nimic, iar constipația este atât de încăpățânată încât nu știu ce să fac Clima pariziană urâtă a pus totul" (Prokopovich /sh) "Gândurile triste vin adesea peste mine, fie că aceasta este o consecință a ipohondriei sau altceva Medicii sunt mai mult atribuiți primilor și eu însumi sunt gata să fiu de acord cu ei" (Zhukovsky i /iv) "Vrei să crezi că, dacă nu ies în curte, atunci toată ziua simt că mi-a trecut un fel de șapcă peste creier, care o împiedică să mă gândesc și să-mi întunec gândurile" (către Prokopovici, /Xi,) ' de ani de viață Reclamațiile sunt aceleași ca și anul trecut: "Vreau să-mi rad părul, de data aceasta nu pentru ca părul să crească, ci de fapt pentru cap, nu va ajuta acest lucru la evaporare și împreună cu ea (sic) va inspira inspirația? se evaporă mai puternic Inspirația mea este plictisitoare; Capul meu este adesea acoperit de un nor greu, pe care (sic) trebuie să încerc în mod constant să-l curăț și, între timp, mai am atât de multe de făcut "(Danilevsky ib / v) "Dispoziția mea morbidă mă împiedică decisiv să studiez În burta mea, se pare, stă un fel de diavol, care se amestecă decisiv cu totul, pictând acum o imagine seducătoare a unei cine de mago indigeste, apoi Te întrebi ce iau micul dejun Imaginați-vă nimic Nu am poftă de mâncare dimineața și doar când iau cina, la ora , beau ceai făcut acasă exact în felul în care am băut în cafeneaua anglaisă, cu unt și alte atribute Eu iau prânzul la Falk's, unde oile prăjite se vor certa, fără îndoială, cu Biblioteca "Runivers" G TROŞIN Caucazian, carnea de vițel este mai satisfăcătoare, iar un fel de crostată cu cireșe este capabilă să saliveze trei zile în cea mai cunoscută obƀdala" (Danilevsky /χιι) Aparent, plângerile lui Gogol despre lipsa poftei de mâncare nu sunt deosebit de exacte de ani Reclamații de aceeași natură ca la și de ani "Este timpul, este timpul să scapi de diavolul care stă în pântecele lui și îndeamnă la diferite pofte" (Danilevsky /) "Un efect uimitor îl produc asupra stomacului smochinele uscate bune; ar trebui consumate noaptea și dimineața pe stomacul proaspăt Am fost sfătuit de un italian, pentru care ar trebui să fie aurit "(Către El /) "Gândurile nu-mi ies deloc din cap; altele, cu totul involuntare, apar în locul celor chemați (motiv?) Acum petrec nopți nedormite la patul bolnavilor, murind prietenul meu Joseph

Vielgorsky "(Balabina /V,) După ce am descris nopți nedormite la Vielgorsky, Gogol (într-o scrisoare către Pogodin din) spune: "Nu simt nicio oboseală, sănătatea mea nu s-a înrăutățit" Apa rece, cu care se tratează Gogol în acest moment, îl ajută foarte mult (Balabina /V) Vedem că în trei ani starea de rău s-a intensificat Adevărat, poartă primul caracter; aici este aceeași constituție slabă, susținută de lenevie a activității digestive; Starea lui Gogol dă o imagine foarte bună a constipației obișnuite (fenomene de autointoxicație) A doua jumătate a anului și începutul anului sunt foarte tipice; circumstanțele erau de așa natură încât Gogol trebuia să iasă din rutina lui obișnuită Petrece nopți nedormite lângă Vielgorsky; cât de puternică a fost în același timp tensiunea, mărturisește însuși Gogol, declarând că nu se simte obosit; asta i s-a întâmplat în momentele de tensiune extremă, de exemplu în octombrie în timpul lucrului intens la Corespondenţă Cheltuieli și mai mari la sfârșitul anului și începutul anului în timpul călătoriilor și necazurilor din Rusia au crescut tensiunea: corpul lui N V nu a suportat-o de ani Stare de rău progresivă în ultimii trei ani (de la la), tensiune fizică și psihică, toate Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol acest lucru împreună a dus la o potrivire teribilă care s-a întâmplat pe N V la Viena În această perioadă din viața marelui scriitor, trebuie să ne oprim mai în detaliu, deoarece explicația exactă a "apturilor" de la Viena este de mare importanță pentru rezolvarea problemei principalei boli a lui Gogol Dr Bazhenov consideră că vienezul este un atac clar de melancolie periodică, cu anxietas pectoralis, de care N V ar fi suferit încă din După ce a părăsit Moscova în străinătate cu Panov, N V a făcut călătoria în siguranță; în scrisorile din orașe de pe drum, nu se plânge de starea de rău, ci este chinuit de împrejurări materiale, care la vremea aceea erau deosebit de proaste Ajuns la Viena, a început să bea apă (Scrisoare către Ivanov /), a admirat opera (către Aksakov - γ / νπι), a scris șase scrisori către diferiți oameni, ultima către Aksakov din iulie, unde nu menționați un cuvânt despre potrivire După iulie (nu se știe în ce zi) a început o criză: "Era încă vara, într-o trezire a mea febrilă și nevrotică (avântul creativității descris la începutul scrisorii) s-a transformat brusc în iritație nervoasă Totul mi s-a repezit în piept deodată M-am speriat: eu însumi nu am înțeles poziția mea; Am renuntat la studii, crezand ca din cauza lipsei de miscare pe langa ape si a unei vieti sedentare, am inceput sa merg si sa ma misc pana am obosit, si am facut-o si mai rau Tulburarea nervoasă și iritația au crescut îngrozitor: greutatea în piept și presiunea, pe care nu le-am mai experimentat până acum, s-au intensificat Din fericire, medicii au constatat că încă nu am consumat, că este o tulburare gastrică, digestia oprită și iritație neobișnuită a nervului Acest lucru nu m-a făcut să mă simt mai bine, deoarece tratamentul meu a fost destul de periculos Ceea ce ar fi putut ajuta stomacul a fost distructiv pentru nervi, iar nervii înapoi pentru stomac La aceasta s-a adăugat un dor care nu avea descriere Am fost adus într-o asemenea stare încât nu știam sigur unde să mă pun, pe ce să mă sprijin Nici două minute nu am putut rămâne într-o poziție calmă, nici pe pat, nici pe scaun, nici pe picioare O, a fost groaznic, a fost aceeași angoasă, acea neliniște cumplită în care l-am văzut pe bietul Vielgorsky în ultimele minute ale vieții lui! Imaginează-ți că în fiecare zi după aceea am devenit din ce în ce mai rău În cele din urmă, medicul însuși nu a putut face nimic Biblioteca "Runivers" B G TROŞIN prezice-mi mângâiere Mi-am înțeles poziția și, în grabă, adunându-mi puterile, am mâzgălit, cât am putut, un mărunt testament spiritual, pentru ca măcar

datoriile mele să fie plătite imediat după moartea mea Dar mi s-a părut groaznic să mor printre germani Mi-am ordonat să fiu urcat într-o diligență și dus în Italia Când am ajuns la Trieste, m-am simțit mai bine Drumul, singurul meu remediu, și-a făcut efectul și de această dată (Pogodin /) În timpul sechestrului (aproximativ din iulie până în august) nu au existat scrisori de la Gogol; De la august până la august, el scrie șase scrisori, în două dintre care (către Raevskaya și Pogodin de la y / y) menționează boala ca un fapt din trecut În septembrie ( ) N V se afla deja la Veneția, s-a întâlnit cu Panov, a încântat ultima lectură a noii tragedie și sa bucurat de un apetit excelent x) Acordăm atenție următoarelor trăsături ale bolii lui N V în la Viena: în primul rând, principala similitudine a plângerilor și simptomelor din timpul "potrivirii" de la Viena cu cele exprimate de Gogol în decursul ultimilor ani; în al doilea rând, momentul descrierii atacului: ultimul a fost în iulie, descrierea sa a fost dată lui Pogodin pe octombrie, adică dupa luni; în scrisorile acestor luni, Gogol fie nu spune nimic despre sechestru, fie doar o menționează și, în final, despre modificările ulterioare ale descrierilor El își amintește de mai multe ori potrivirea; Condiții asemănătoare cu cele din Viena în s-au petrecut de mai multe ori și au fost însoțite de plângerile obișnuite Cu toată asemănarea lor cu melancolia, ele nu pot fi numite tipic melancolice; așa că în (Iazykov /xi Scrisorile II,), descriind una dintre aceste stări, Gogol numește starea de nesimțire "fericită"; ironia, sau nu, este aceeași: o astfel de evaluare a psihicului unui melancolic nu corespunde de ani Geniul lui Gogol își învinge încă o dată inamicul: în corespondența din acest an, plângerile de sănătate devin din ce în ce mai rare "Nu voi spune că sunt sănătos", îi scrie Gogol lui Jukovski; nu, sănătatea mea poate fi și mai proastă, dar eu Scrisorile II, Biblioteca "Runivers" GENIUL ŞI SĂNĂTATEA LUI N V GOGOL mai usor decat sanatos Aud des momente minunate și duc o viață minunată, una interioară, uriașă, închisă în mine, și nu mi-aș lua niciun bine și sănătate De acum înainte, toată viața mea este un imn de recunoștință (P II,) Creșterea • starea de spirit este explicată simplu: N V termină primul volum din Dead Souls ■ de ani Încep din nou diverse plângeri: oboseală, hiperestezie psihică, o boală ciudată sub formă de convulsii, intoleranță la fluctuațiile de temperatură "Sunt atât de obosit după scrisoarea, tocmai completată, către Alexandra Osipovna, încât nu există urină Două ceasuri după aceea am stat în pat și încă mâna mea merge cu putere (P II,) Motivul a fost o boală, despre care Gogol scrie aproape simultan cu fragmentul de mai sus dintr-o scrisoare către Odoevski: "Nu am avut niciodată o boală într-un moment atât de nepotrivit ca acum Crizele ei au luat acum forme atât de ciudate dar Dumnezeu să le binecuvânteze! Nu despre boală, ci despre cenzură, trebuie să vorbesc acum "(Pletnev /) Gogol vorbește despre aceeași boală într-o scrisoare către Balabina din februarie : "Am fost bolnav, foarte bolnav și încă bolnav pe plan intern Boala mea se exprimă prin astfel de atacuri groaznice, care nu mi s-au mai întâmplat niciodată; dar ceea ce mi s-a părut cel mai îngrozitor a fost starea care îmi amintea de teribila mea boală din Viena și mai ales când am simțit acea emoție care îmi venise în inimă, care transforma fiecare stâncă care zbura în gândurile mele într-un gigant, fiecare nesemnificativ plăcut sentimentul s-a transformat într-o bucurie teribilă pe care natura umană nu a putut să o îndure, și fiecare sentiment sumbru s-a transformat în tristețe, tristețe grea, chinuitoare și apoi a urmat leșinul; în cele din urmă, o stare complet samnambulistică Și trebuie să să ai mai multe probleme (cu privire la

tipărirea "Sufletelor moarte") (Scrisoarea II, -) În martie, Gogol își numește periodic boala (II,) și se plânge de Moscova, unde a petrecut luna martie: "Aici, pe lângă motive exterioare care mă pot deruta, simt imposibilitatea fizică de a scrie Capul meu suferă în toate felurile posibile: dacă camera este rece, nervii cerebrali mă dor și îngheață și nu-ți poți imagina ce Întrebări de filosofie, KN , Biblioteca "Runivers" G TROŞIN Simt un chin de fiecare dată când încerc în acel moment să mă înving, să preiau puterea asupra mea și să-mi fac capul să lucreze; dacă camera este încălzită, atunci această căldură artificială mă sufocă complet; cea mai mică tensiune produce în cap o condensare atât de groaznică a tuturor, de parcă ar fi vrut să spargă corpul La Roma, am scris în fața unei ferestre deschise, avântată de un aer benefic și miraculos pentru mine "(P II,) de ani Deși corespondența pentru acest an nu este mai mică decât cea din urmă (de scrisori pe de pagini), plângerile de sănătate nu sunt aproape niciodată întâlnite până la sfârșitul anului, când Gogol s-a stabilit la Nisa "covârșit de boli" Mai des există o evaluare a bolii cuiva, o explicație a originii ei, oportunitatea ei În acest an, după cum se știe, încep originalele acelor scrisori, care apoi au alcătuit faimoasa "Corespondente cu prietenii" "Peste tot, în orice loc și colț al lumii, la Paris, la Mirgorod, în Italia, la Moscova, peste tot un dor greu, poate chiar crud te poate depăși și nu există scăpare din el Și aceasta este o dovadă profundă că aspirațiile secrete pentru ceva sunt încorporate în sufletul tău, că forțele se grăbesc neliniștit, fără a auzi și nu-și recunosc scopul, fără îndoială, deloc goale și deloc nesemnificative "(Danilevsky /) "Bolile trebuie privite ca pe o bătălie A lupta cu ea, mi se pare, ar trebui să fie în același mod în care sfinții pustnici vorbesc despre lupta cu diavolul boala trebuie învinsă prin mijloace mai înalte Oricum ar fi, au fost astfel de oameni care au suferit de boli grave, dar apoi au ajuns într-o asemenea stare încât nu mai simțeau durere și, în cele din urmă, au ajuns într-o asemenea stare încât deja simțeau la acea vreme o bucurie de neînțeles pentru nimeni Oamenii de știință naturală pot explica acest miracol și printr-o lege naturală: și anume, că starea de tandrețe și tot ceea ce înmoaie sufletul, reduce durerile fizice, le face insensibile, relaxându-ne constituția de ani Plângerile încep din nou, similare celor anterioare Gogol este tratat cu apă rece de lene dimineața (P II,), Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol suferă de congestie de sânge la cap; primește cu această ocazie o interdicție de a scrie (Yazykov /vп), și în continuare descrie într-un fel boala lui de vară: "Am fost prea bolnav vara și atât de prost încât nu-mi mai amintesc de multă vreme Nervii îi erau atât de tulburați încât nu numai că era incapabil să facă nimic, ci chiar să nu facă nimic, de exemplu rămâi într-o nesimțire fericită în acel moment În acest caz, înotul în Marea Nordului l-a ajutat foarte mult pe Gogol (Scrisoarea, II,) ; G Al -lea an din viața lui Gogol este unul dintre anii grei: simptomele dureroase se intensifică, N V este tratat de diverse vedete, încercând diferite sisteme de tratament Starea morbidă a început la sfârșitul anului și ianuarie a anului ; Gogol a fost sfătuit să facă o călătorie "pentru divertisment și recuperare"; a plecat la Paris, de unde i-a scris lui Balabina (nr ,) În martie "sănătatea mea este din ce în ce mai proastă Apar astfel de semne care spun că trebuie să cunoască în sfârșit cinstea și, mulțumind lui Dumnezeu pentru toate, să cedeze, poate, celor vii Semnele bolii mele m-au speriat foarte mult: pe lângă slăbirea neobișnuită - durere pe tot corpul! Corpul meu a ajuns într-un frig teribil; nici ziua, nici noaptea nu puteam să mă încălzesc în

vreun fel Fața mi s-a îngălbenit peste tot, iar mâinile mele erau umflate și înnegrite și erau ca gheața neîncălzită de nimic, astfel încât atingerea lor asupra mea mă înspăimânta și eu (Tolstoi și /) În aprilie, "mi-a fost (în martie?) atât de greu încât eram deja pregătit să-mi iau concediul complet Și acum sunt puțin mai bun decât un schelet S-a ajuns la punctul în care fața mea a devenit verde aramiu, mâinile mi s-au înnegrit, s-au transformat în gheață la - grade, căldura din cameră nu m-am putut încălzi cu nimic În mai: "Mi s-a ordonat prin medicamente lui Gastein să beau apă în Hamburg pentru a îndepărta ficatul hemoroidal și alte blocaje" (Smirnova din /IV și/V) În iunie, lui Gogol îi cade starea de spirit: "fie oricum, dar boala mea este un curs firesc; este epuizarea puterii Vârsta mea nu putea fi în niciun caz lungă Tatăl meu avea, de asemenea, o constituție slabă și a murit devreme, dispărând din cauza lipsei propriilor forțe și nu din cauza unui atac de vreun fel de boală Slăbesc acum și nu mă topesc cu * zile, dar la oră: mâinile nu-mi mai sunt deloc calde și sunt în stare de umflare apoasă Alte crize sunt mai grave decât cele care l-au însoțit pe bietul Yelim Meshchersky (care a murit și el de epuizare) cu o săptămână înainte de moartea sa Nici arta medicilor, nici orice fel de ajutor, chiar din partea climei și a altor lucruri, nu pot face nimic și nu aștept ajutor de la ei "(Yazikov / vi , π II,) În iulie, în ciuda îndoielilor cu privire la priceperea medicilor, Gogol, însă, călătorește de la un medic la altul Mai întâi s-a îndreptat către Krukkenberg în Halle "Krukkenberg a acordat o atenție deosebită spatelui meu, încercând să găsească în el cauza acestei boli a mea, emaciare, relaxare și așa mai departe M-a dezbrăcat și a simțit totul, atingând și simțind fiecare vertebra din spate, mi-a încercat pieptul, lovind în fiecare os și, găsindu-i pe amândoi sănătoși, a concluzionat, ca și Kant, că totul era vorba de nervi și că trebuie să trăiesc cel puțin trei luni pe mare, făcând baie în fiecare zi și că insula Helgoland, nu departe de Hamburg, este cea mai convenabilă pentru mine, că Gastein mă poate emoționa "(Zhukovsky / vp) Neștiind cum să împace părerile lui Krukenberg despre Helgoland și părerile lui Kant despre Gastein, Gogol a decis să meargă pe celebra Schön Lane din Berlin Nu l-a găsit pe Shenlein și s-a dus la Dresda la Carus "Karus m-a întrebat despre tot felul meu de viață, despre toate excesele pe care le-am lăsat în viață și care mi-ar putea produce o astfel de criză nervoasă Negăsindu-le suficiente pentru a produce o tulburare completă a nervilor și găsindu-mi viața suficient de moderată pentru el, a spus că motivele trebuie să fie diferite și că va veni la mine acasă să mă examineze și să mă simtă peste tot După ce m-a dezbrăcat complet, m-a simțit și el A bătut în toate locurile și oasele pe piept, a găsit pieptul sănătos, a simțit stomacul și apoi a început să bată din nou în coastele din partea dreaptă Aici s-a oprit și a constatat că sunetul, mult mai înalt decât locul ficatului, devenea înfundat, ceea ce, după părerea lui, era un semn clar că ficatul a crescut, lăsând din ce în ce mai puțin loc plămânilor, că era toate în ficat, de aici emaciarea, culoarea verde a pielii, tulburări gastrice, nervos o asemenea tulburare și circulație proastă încât ficatul trebuie tratat mai întâi, iar apoi fără a pierde timpul, ar trebui să merg în primul rând la Carlsbad "(ibid II pp -) Gogol s-a supus, s-a dus la Karlsbad, a fost tratat acolo din iulie, dar după câteva zile a scris: "Carlsbad, deocamdată, m-a slăbit și m-a supărat prea mult" (Smirnova /) În august, N V părăsește Carlsbad și pleacă la Berlin la Schonlein Acesta din urmă, și după ce a ascultat totul destul de atent, a decis că am o

tulburare în sistemul nervos, așa-numitul nervoso foscoloso (în regiunea abdominală); Karlsbad a râs de Carus, ficatul lui, și a hotărât: după ce ați ajuns la Roma, uscați-vă cu un cearșaf umed dimineața, apoi luați două picături de picături prescrise, iar seara, două pastile În aprilie, aceeași lună, mergeți la Napoli și începeți să faceți baie în mare în Castella Mare și beți în același timp și apa Aqua Media care se găsește acolo Când devine prea cald, mutați-vă în Marea Nordului, profitați, pe cât posibil, de aerul mării și scăldați-vă cât mai mult - într-un cuvânt, aproape la fel cum credeam; în mâncare, există mai multă carne și verdeață și mai puțin pudrată și lăptoasă cafeaua este chiar sănătoasă pentru mine "(Tolstoi i / ix) În septembrie, Gogol a efectuat tratamentul prescris de Shenlein (P III,) iar în septembrie "crizele mele nu sunt la fel de severe acum ca înainte, iar odată cu ele suferința spiritului se potolește oarecum" (Mamele /ix)); in octombrie imbunatatirea continua (Mamele /x) În noiembrie, începe să se răcească din nou: "Mă voi răcori și mă voi răcori în așa măsură încât trebuie să ies din cameră în aer în fiecare minut pentru a mă încălzi în timp ce îmi simt atât capul, cât și gândurile sunt mai proaspete și se pare că aș putea să mă așez acum la muncă, de la care bolile mele m-au distras mult anterior "(Pletnev /xi) În decembrie, aceleași plângeri (Scrisoarea III,) Anii - au o importanță atât de mare în opera lui Gogol, încât este necesar să ne oprim asupra lor Aceasta a fost perioada în care geniul a cedat N V a fost destul de precis când, printre motivele apariției The Chosen Places, a indicat - slăbiciune a sănătății, teama de a nu termina ceea ce era planificat Anul dificil al confirmă pe deplin instrucțiunile lui Gogol Urmărind istoria apariției "Corespondentei", am văzut cât timp Biblioteca "Runivers" G TROŞIN Gogol a bătut, pășind într-un domeniu nou, cum, hotărând să o lase afară, a amânat, cum s-a bucurat când a citit "Elogiu lui Karamzin?) M P Pogodin Dar lupta nu a fost egală; "Starea de boală" a avut un efect foarte puternic asupra direcției geniului lui Triple: publică "Corespondența"; așa cum am formulat mai sus, acesta este un compromis, o concesie de geniu către doi dușmani - morbiditatea înnăscută și originalitatea viziunii asupra lumii , în care (din iulie până în octombrie) Gogol a scris "Vybr Locuri", și , plin de controverse acerbe, arată cât de multă creativitate, chiar și cu o direcție schimbată, putea controla starea fizică a marelui scriitor Imediat după încheierea "Corespondenței", așadar, după luni de muncă intensă, Gogol îi scrie (la octombrie lui Pletnev): "Și totul mi s-a dat, brusc pentru acea vreme: deodată cele mai grave boli s-a oprit, toată munca și toate acestea au continuat până la sfârșitul ultimului rând - Acesta este pur și simplu un miracol și mila lui Dumnezeu și va fi un păcat grav pentru mine dacă încep să mă plâng de revenirea atacurilor mele dureroase și dificile de ani pentru Gogol au fost relativ calmi Apar plângeri de sănătate, dar nu des și de natură generală Uneori se plânge de frig: "Mi-e frig și frig, iar frigul crește cu atât mai mult, cu atât mai mult și, ce este mai rău, împreună cu ea este o letargie neobișnuită a tuturor funcțiilor gastrice și, în general, a corpului" (Smirnova) /); "Un vânt ușor mă face să transpir, apoi să tremur" (Tolstoi /vysh) Nu există poftă mare, somn decent (P III,) În multe scrisori, Gogol spune că drumul îi merge de minune și, având în vedere aceasta, merge la Ierusalim (P III,) În noiembrie se simte "mai puternic" (III,) Ocupat cu pregătirea Corespondenței, muncind din greu (III,) este cel mai bogat an în corespondență: au fost scrise de scrisori (ocupând de pagini în ediția lui Shenrock) gogol Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE N B Gogol

el se plânge remarcabil de puţin de starea sa de sănătate, fiind în întregime absorbit de răspunsurile adresate diferitelor persoane cu privire la "Corespondente" La începutul anului, eram bolnav: "Boala mea constă în insomnie, care durează de două luni, în relaxarea corpului, în erupții pe picioare, dar, cu toate acestea, sufletul, prin harul lui Dumnezeu, rămâne într-un echilibru calm" (Tolstoi / p) Gogol nu poate înțelege cauzele acestei insomnii (III,) Șase luni mai târziu, s-a "despărțit din nou în sănătate ": "se potrivește, oarecum asemănătoare cu cele dintâi Slăbiciune vizibilă pe tot corpul și pierdere în greutate vizibilă în câteva zile "(Tolstoi /) La sfârșitul anului se simte mai bine decât înainte (Shevyrev /xp) Se tratează și are grijă de sine Începând din , plângerile lui Gogol nu prezentau nicio particularitate Sunt complet asemănătoare cu cele anterioare Judecând după numeroasele indicii ale lui Gogol în această perioadă despre cât de greu i-a fost să lucreze, cât de încet progresau lucrurile, cum îi erau jefuite gândurile, cât de neputincios și rece sufletul lui, putem concluziona că se apropie ultima eră a luptei Slăbiciunea congenitală, care progresează sub influența letargiei funcțiilor fiziologice, a bolilor volatile constante și a solicitărilor enorme asupra forțelor organismului de la cerințele creative, câștigă încetul cu încetul avantajul; productivitatea creativității scade, conștiința unor vieți inutile agravează starea dificilă; se pregăteşte catastrofa finală este plin de regrete cu privire la imposibilitatea de a munci, despre "calozitatea" și "răceala" sufletului etc Abia în iulie Gogol scrie: "bolnav, abia revenit din diareea debilitantă, care în trei zile a lăsat doar un umbra mea" (Pletnev /vp) de ani, locuia la Moscova "În această iarnă m-am îmbolnăvit cumva Climatul aspru din nord a început să se coacă" (Danilevsky /); "În tot acest timp nu am fost într-o stare pe care mi-am dorit să fiu Am ezitat într-o asemenea măsură, iar spiritul meu a intrat într-o agitație atât de mare încât niciun Biblioteca "Runivers" G TROŞIN remediile și consolarile nu puteau funcționa Deznădejdea și melancolia m-au stăpânit din nou Dar Dumnezeu este milostiv Mi se pare că acum simt mai ușor slăbiciune și tulburare fizică Dar spiritul pare să fie mai bun" (Pletnev i/v) În iunie, Gogol și-a revenit deja din această "boală nervoasă" (Vielgorskoy /νι) Spre sfârșitul anului, ea "pare că slăbește semnificativ" (are /CP) de ani La începutul anului avea o răceală și o febră în cap (către Aksakov, feb); De la începutul noului an am fost atacat de tot felul de afecțiuni Mă doare și mă doare: clima se încălzește" (Prokopovich /vol) În iunie, N V , împreună cu Maksimovici, au mers în Rusia Mică "de mult timp" Călătoria a durat douăsprezece zile; în acest moment Gogol se simțea grozav: a uitat pentru o vreme rolul de mentor și călătorește ca un tovarăș dulce, amabil și simplu La stații cumpără lapte, degresează el însuși smântână și face unt din el; preparați-vă propria cafea; botanizează, se bucură de natură, se amuză liniştit cu tot felul de glume cu Maksimovici k de ani La începutul lunii ianuarie, "odată cu apariția vremii reci, afecțiunile au început din nou" (mamele / ji) N V se simte în general tolerabil; vrea să vină acasă de la Moscova pentru iarnă În toamnă, "era să plece din Moscova, dar, ajungând la Kaluga, s-a îmbolnăvit și a trebuit să se întoarcă Nervii mei de tot felul de anxietate și ezitare au ajuns atât de iritabil încât drumul, care mi-a fost întotdeauna util, a devenit acum chiar dăunător "(mame s/x) Curând "nervii încă nu s-au calmat complet, dar, se pare, parcă mai puternici" (Aksakov /x) Spre sfârșitul anului: "Uneori sunt bolnav, dar uneori mila lui Dumnezeu mă face să mă simt proaspăt și vesel; apoi lucrarea continuă mai proaspătă, iar munca este

aceeași, cu deosebirea că, poate, există mai puțină aroganță tinerească" (Zhukovskii /khn) de ani de viață După cum se vede din ultimul fragment, N V Gogol se simțea încă decent la decembrie Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol Cu două luni înainte de moartea sa, începe o nouă ediție a lucrărilor sale La îndrumarea doctorului Tarasenkov *) N V face o impresie bună cunoscuților săi, doar "din când în când o dispoziție sumbră a spiritului se găsea în el fără niciun motiv clar În noaptea noului an, , l-a întâlnit accidental pe doctorul Haas; acesta din urmă, în rusă ruptă, i-a urat lui Gogol un an "veșnic" în loc de un an "nou"; H stb, dar nu suficient Deseori bea vin roșu El este indiferent la medicamente, la conversație, chiar și la citirea rugăciunilor; sub influența unui preot, a luat ulei de ricin și chiar a fost de acord cu o clismă, dar a refuzat să i-o dea i /p M-am dus în pat îmbrăcat Zilele următoare nu se ridică din pat / Stă întins îmbrăcat pe canapea cu un rozariu în mâini; pe chipul lui este chipul Maicii Domnului Toată lumea are voie să intre în cameră Constipație Puls slab, ușor compresibil, mâinile reci Refuză să fie examinat de un medic Ca și înainte, ea bea vin roșu, fără a observa că este diluat cu bulion o/p A avut loc o consultare de la Auvers, Evenius, Klimenkov, Sokologorsky, Tarasenkov, Varvinsky Acesta din urmă a pus gastroenterita ex inanitione în Gogol; Tarasenkov a pus același diagnostic și în plus: irritano spinalis ex anaernia, collapsus virium, marasmus acutus ex omnibus causis delitantibus Toți ceilalți au decis să trateze, chiar dacă pacientul nu a vrut În timpul examinării, pacientul strigă de durere și refuză Aplicat: lipitori la nas, turnare la rece peste cap intr-o baie calda: tot seara: tencuieli de mustar, muste, gheata pe cap; interior: decoct rad altheae c aqua laurocerasi După consultare, slăbiciunea crește; tratamentul nu ajută Pacientul este nemișcat, bea puțin, leșină la a doua oră a nopții i/p La ora noaptea picioarele au început să se răcească; împachetat aplicat cu pâine fierbinte, în interior se dă calomel Moarte dimineața la ora Nu a fost efectuată o autopsie IX Am încercat în mod obiectiv, sub forma unui istoric medical, să prezint viața îndelungată de suferință a marelui scriitor și sunt convins că latura fizică îmi confirmă ideea generală despre Gogol: istoria sănătății lui Gogol este istoria a luptei dintre geniu și boală, care se încheie cu victoria acestui din urmă factor Această luptă este plină de simptome Cel mai adesea dau peste mici plângeri, un indiciu al stării de sănătate, locuri comune Toate acestea Biblioteca "Runivers" G TROŞIN se referă la acea morbiditate înnăscută pe care se joacă restul imaginii Cu toată varietatea de simptome, unele dintre ele predomină În primul rând, există multe indicii (în , , , ,) de boli acute ocazionale care l-au vizitat atât de des pe Gogol Încă din , au început plângerile despre hemoroizi, care nu l-au părăsit pe Gogol până la moartea sa Un simptom constant, adesea recurent este o tulburare a tractului gastrointestinal: uneori constipație, alteori diaree; predominant constipație și letargie a activității digestive, cu apetit prezent Al treilea fenomen cronic din viața lui Gogol a fost "instabilitatea" lui; primele referiri la acesta se referă la perioada de ședere în străinătate din ; ulterior, este menționat de multe ori: în , , etc În cele din urmă, al patrulea, cel mai extins și persistent complex de plângeri este starea "nervosă"; aici apar plângeri de natură neurastenică: cefalee care acoperă capul cu un nor greu ( ), oboseală de la scrierea simplă, hiperestezie psihică generală ( ), incapacitate de muncă (-)> insomnie de două luni ( ) ; mai des plângerile capătă un ton ipohondriac: îi este imposibil să respire ( ), simte "dureri de

ficat; uneori o durere de cap, un mic piept "( ); "în burtă, se pare, stă un fel de diavol", care se amestecă hotărât cu totul, pictând acum vreo imagine seducătoare a unei cine nedigerabile, apoi ( ); "mâinile s-au înnegrit și gheața nu a fost încălzită de nimic" ( ); uneori caracterul bolii se schimbă și capătă un formidabil ton melancolic; așa a fost atacul sever de la Viena, cu manifestări de angoasă precordială, și mai ales ultima boală din februarie Ce este această stare "nervosă" atât de des menționată de Gogol? Cu greu cunoaștem vreo boală, cu excepția poate bolilor locale, care nu ar fi însoțite de schimbări în sfera mentală; uneori aceste fenomene prevalează asupra restului simptomelor; de exemplu, delir febril; mai des, simptomele psihice în bolile somatice se limitează doar la modificări ale stării de spirit, manifestări de slăbiciune psihică, atacuri de frică, apariția de nemotivate Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V Gogol speranțe rupte etc Mai ales adesea există stări de oprimare temporară sau epuizare temporară Depresia este o parte legitimă a sentimentului general de boală; Subiecții "nervosi" sunt deosebit de ușor de detectat acest fenomen Ca orice reacție a psihicului la condițiile externe, fluctuațiile descrise în sfera mentală variază foarte mult în fiecare caz individual, în fiecare individ Am subliniat de mai multe ori că fluctuațiile activității mentale, caracteristice oricărei persoane care trăiesc deasupra schimbării circumstanțelor favorabile și nefavorabile, au fost mai pronunțate la Gogol, cu caracteristicile sale fiziologice și psihologice, decât la o persoană obișnuită Momentele dificile din viața lui Gogol, când starea lui a căpătat o tentă neurastenică, ipocondrială și chiar melancolică, au trăsături destul de clare pentru a le judeca adevăratul caracter În primul rând, există un motiv clar pentru aceste afecțiuni - boala somatică, care uneori s-a agravat; în al doilea rând, fluctuațiile psihicului lui Gogol sunt de natură temporară, așa cum este tipic pentru fluctuațiile oamenilor normali în general; nu umplu personalitatea lui Gogol; citindu-i scrisorile, cineva poate fi surprins de acest om slab, de stăpânirea de sine și de capacitatea lui de muncă; în , după nopți nedormite pe lângă patul muribundului Vielgorsky, nu simte "o oboseală"; în suportă un atac sever, crud, de opresiune dureroasă, iar în termină primul volum din Suflete moarte și, la publicarea lui, scrie: "Acum trebuie să vorbesc nu despre boală, ci despre cenzură" cu o tensiune teribilă, în mai puțin de patru luni, termină "Corespondența", iar în acel moment "toate afecțiunile s-au oprit brusc"; în al treilea rând, elementele "stării nervoase" sunt atât de polimorfe încât, dacă se dorește, pot fi rezumate atât sub conceptul de neurastenie, cât și sub diagnosticul de melancolie, sau lăsate fără diagnostic Ultimul va fi cel mai natural Este necesar să cunoaștem personalitatea-Gogol, trăsăturile sale, psihologice și fiziologice, pentru a înțelege natura stării "nervose" Viața lui este plină de) Pletnev / Biblioteca "Runivers" G TROŞIN Libania; munca enormă a conștiinței de sine creatoare constă în suișuri și coborâșuri caracteristice cu suișuri și coborâșuri de dispoziție; în plus, aceste fluctuații sunt de natură mai accentuată decât starea "nervosă" și totuși rămân în limitele normale; mai mult, datorită participării enorme a factorului afectiv, marele scriitor se luptă cu numeroase obstacole în procesul creativității Nu este surprinzător când N V Gogol a reacționat în mod similar la circumstanțele legate de starea sa fizică Acum, conform informațiilor pe care le avem, ne putem forma un concept destul de clar despre organismul lui Gogol Din partea somatică, el a purtat în sine o amprentă clară a slăbiciunii naturale (congenitale); aparent, vârsta prea fragedă a mamei, boala tatălui, pe

care N V însuși își amintește de mai multe ori, nu au rămas fără influență aici; de la vârsta de un an Gogol începe să-și descrie "afecțiunile grave", cu trecerea timpului plângerile cresc, nu a trecut un an fără vreun fel de boală; în masa plângerilor, un fenomen cronic apare aproape constant - slăbiciune a activității digestive și hemoroizi; majoritatea celorlalte sunt asociate cu acest fenomen : dureri de cap, constipație, scădere în greutate, dispoziție mohorâtă, nervozitate; este posibil ca, în străinătate, N V să fi contractat malarie; nu există nicio dovadă directă că ar fi fost tratat pentru această boală, dar din se plânge de "răcire" an de an; având în vedere repetarea constantă a acestei plângeri, se poate crede că malaria s-a cronicizat cu toate consecințele ei caracteristice (cașexia de mlaștină) sub forma unor modificări profunde ale organismului, mai ales la una atât de slabă ca la Gogol Este posibil ca slăbiciunea și morbiditatea congenitale să fi progresat din alte cauze; letargia cronică a funcțiilor fiziologice, cheltuiala enormă a organismului, bolile ocazionale care l-au vizitat atât de des pe Gogol, sunt un motiv suficient pentru aceasta Oricum ar fi, trebuie să luăm în considerare faptul că slăbiciunea înnăscută a marelui scriitor nu l-a părăsit niciodată; încet, dar treptat, în ciuda faptului că Gogol s-a monitorizat cu atenție și s-a tratat foarte mult, ea a progresat, și-a scăzut treptat capacitatea de muncă, și-a redus forțele, a epuizat-o într-o asemenea măsură încât până și cei din afară au observat fizic schimbare în Gogol și în cele din urmă l-a adus la ultima catastrofă Ultimele zile ale lui N V Gogol reprezintă la prima vedere un punct aproape misterios al naturii sale complexe Din fericire, avem suficiente date pentru a înțelege corect starea marelui scriitor în perioada de la februarie la februarie S-au făcut multe presupuneri despre moartea lui Gogol; cei mai mulţi sunt de acord că marele scriitor a murit cu manifestări de boală psihică Strict vorbind, acest lucru este adevărat Numai că acesta nu este genul de boală mintală pe care o descriu Lombroso, Dr Chizh și chiar Dr Bazhenov: pe februarie, o persoană care nu era bolnavă mintal a murit în ultima etapă finală a bolii sale: o persoană sănătoasă mintal a murit cu manifestări de boli psihice Aceasta este o diferență uriașă: din multe motive, fenomenele apropiate de moarte pot căpăta caracterul unei boli mintale la o persoană destul de sănătoasă din punct de vedere mintal Principalele fenomene în starea de moarte a lui Gogol au fost: asceza și gândul la moarte; atâta timp cât folosim aceste două expresii fără a le înlocui cu altele speciale; i se potrivesc mai mult pentru Gogol, din moment ce autodenunţarea şi gândul la moarte l-au ocupat cu mult înainte de catastrofă, în a doua jumătate a vieţii Din februarie, N V începe să vorbească, să se roage îndelung, să se ridice pentru slujbele bisericii, să limiteze mâncarea; Inițial, refuzul de a mânca, și intențiile ascetice în general, aveau o bază pur psihologică: Gogol a început să se epuizeze sub influența pr Matei chiar înainte de plecarea ultimului; a doua zi după plecarea sa (februarie) N V a mâncat prosforă, dar chiar și atunci el s-a autointitulat "lacom, blestemat, nerăbdător și a fost foarte mâhnit"; evident, aceasta a fost o ispravă temporară care trebuie îndurată "cu răbdare" pentru a atinge iluminarea spirituală; Deocamdată, Gogol poate explica în mod plauzibil "postul" celor din jur, indicând că este bolnav, simte ceva în stomac, că intestinele i se răsucesc (februarie); mai târziu, odată cu progresia slăbiciunii, explicaţiile lui capătă un caracter delirant neplauzibil: fără să se exprime clar, el lasă totuşi clar că există ceva în interiorul lui care nu poate fi

ajutat, că drogurile sunt dăunătoare; Pe , ca răspuns la insistența doctorului Tarasenkov de a lua măcar alimente lichide, Gogol răspunde: "Am înghițit o pastilă de parcă Biblioteca "Runivers" G TROŞIN în ultimă instanță, ea a rămas fără acțiune: chiar trebuie să o alungăm "; "Știu că medicii sunt amabili, își doresc întotdeauna) bine" Evident, un proces complex se ascunde în refuzul lui Gogol de a mânca; inițial a fost o ispravă inspirată de pr Matei și mai devreme folosit de Gogol pentru a purifica sufletul; grație unei alimentații subminate, unui organism slab, epuizat de un proces cronic, această ispravă s-a încheiat cu tristețe în anul fatidic ; psihicul epuizat se schimbă deja după io zile: în loc de ispravă, apar explicații delirante fragmentare, datorită unei interpretări incorecte a senzațiilor interne ("intestinele se răstoarnă") și circumstanțelor externe (evaluarea incorectă a tratamentului, teama de medicamente otrăvitoare); în orice caz, citind și recitind memoriile din ultimele zile ale marelui scriitor, nu găsim indicii că refuzul de a mânca ar fi fost cauzat de dorința de moarte sub influența unei stări delirante sau melancolice; Gogol mănâncă în fiecare zi, puțin câte puțin, dar mănâncă, des și bea mult vin roșu; dacă ideile delirante sunt vizibile în refuzul hranei, atunci ele sunt fragmentare, inconsecvente, reprezintă idei delirante de epuizare Un alt simptom principal al bolii terminale a lui Gogol este încrederea în moartea iminentă; acest simptom poate fi interpretat diferit; folosind experiența psihiatrică obișnuită, poate fi considerată o consecință a unui delir religios paranoic de păcătoșenie, a unei stări de melancolie profundă; asta au făcut unii dintre autorii care au scris despre Gogol Ni se pare că este necesar să luăm în considerare exact originea acestui simptom, condițiile sale, modul de manifestare, pentru a vorbi despre el definitiv și concludent În prima zi a noului an , N V s-a întâlnit cu doctorul Haas, iar acesta din urmă i-a urat în rusă zdrobită anul "etern" în loc de noul an; Acest lucru l-a afectat pe Gogol și a început să-l evite pe Haas; acest lucru s-a întâmplat cu puțin timp înainte de catastrofă, dar încă nu este nimic suspect în această împrejurare; cu binecunoscutul misticism al lui N V , morbiditatea lui, impresionabilitatea crescută, acest fapt este destul de de înțeles și nu ne oprim asupra lui, mai ales că anterior am x) Cursive ale originalului Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol au vorbit despre concluziile simbolice ale lui Gogol misticul; o analiză a bolii în apropierea morții, care ne interesează acum, arată că ideea nebună a morții a apărut mult mai târziu și a avut motive pentru ea însăși - de la februarie la februarie, N V post, discuții, se roagă mult, dar nu se gândește la apropierea morții, scrie scrisori, merge la niște cunoscuți, se plânge doar că nu se simte foarte bine (Aksakov) În noaptea de , a adormit, epuizat, pe canapea, fără pat; s-a trezit brusc, a trimis după preot și a anunțat lui că a auzit niște voci și acum se consideră pe moarte; s-a cerut totuși să fie unction, în timpul zilei în care era cu finul său (Homiakov); Din acel moment, gândul la moarte nu-l părăsește; în ziua a treia face niște aranjamente în caz de deces, în a n-a arde volumul al doilea din Suflete moarte; mai departe, se gândește numai la moarte, refuză cunoștințele, nu urmează instrucțiunile medicilor etc La prima vedere, se pare că ideea inevitabilității unei morți iminente este pur paranoică: pe , Gogol a avut halucinații, sub influența lor era convins de inevitabilitatea unui sfârșit iminent într-o asemenea măsură încât nu exista nicio îndoială în sufletul său De fapt, cu siguranță nu există trăsături paranoice în comportamentul lui Gogol; aparent, pe nu au existat halucinații: conform descrierii date de Tarasenkov (el dormea, s-a

trezit brusc și a spus că a auzit voci), este clar că Gogol a amestecat somnul cu realitatea - un fenomen complet de înțeles în timpul prelungit post, scăderea funcțiilor fizice și mentale, slăbiciuni ale criticii; Mai mult, Gogol nu arată inflexibilitatea și neclintirea fundamentală pe care paranoicul le manifestă sub influența halucinațiilor și a ideilor absurde N V cedează convingerii, ca și uneia exterioare (pe , când contele Tolstoi îl liniștește, spunând că volumul ars din "Suflete moarte" poate fi umplut cu memorie, Gogol reînvie și răspunde: "Da, pot, pot : Am tot ce e în cap"; chiar și cu zile înainte de moarte - februarie, sub influența unui preot, ia ulei de ricin și acceptă o clismă), iar pe plan intern (a a-a zi în care vrea să ia ungerea) După originea sa, ideea nebună a lui Gogol despre moarte are o altă explicație cu un psihic Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" G TROŞIN din punct de vedere științific: aceasta nu este o idee delirantă cronică a unui paranoic, ci o interpretare delirante incorectă a stării interne a corpului sub influența epuizării și a reducerii criticii; Cel mai apropiat fenomen al ideii de inevitabilitate a morții care a dat apariția inevitabilității morții, desigur, este slăbiciunea unei foame îndelungată pentru puterea unei foame pe termen lung: aceasta este mai lungă, aceasta este abundența ei abreală, și nu este o interpretare delirante Nu gândim astfel că gândul morții este reactiv la spiritual melancolie, așa cum o găsim la melancolici; recitind memoriile din ultimele zile ale lui Gogol, nu întâlnim semne clare ale unui atac melancolic, după cum constată dr Bazhenov; Mulți au scris despre ultimele zile ale lui Gogol, dar nimeni nu aduce în prim-plan în starea sa de spirit angoasa care este caracteristică unui melancolic; Tara-senkov spune răspicat (februarie): chipul lui "era la fel de calm și la fel de sumbru ca înainte: nicio supărare, nicio supărare, nicio surpriză, fără îndoială, nici măcar o umbră nu a apărut Arăta ca o persoană pentru care toate sarcinile sunt rezolvate, toate sentimentele sunt tăcute, toate cuvintele sunt în zadar, ezitarea în decizii este imposibilă"; la fel, nu am putut găsi indicii clare ale întârzierii și încetinirii proceselor psihice cu caracter melancolic; în plină boală (pe la februarie) a făcut aranjamente pentru servitorul său iobag, a trimis bani săracilor, a trimis lumânări să fie aprinse Moartea lui N V Gogol reprezintă ultima dovadă a ideii noastre generale de mare scriitor: Gogol a fost o persoană sănătoasă mintal, un reprezentant de cel mai înalt tip, cu trăsături remarcabile de natură psihologică și fiziologică; din punct de vedere fizic, viața lui este o luptă între geniu și boala și slăbiciunea înnăscută Chiar și în aparițiile în apropierea morții nu există semne de boală mintală cronică; Boala terminală a lui Gogol este stadiul final al epuizării cronice; a fost însoțită de idei delirante, dar ele au un caracter temporar pe baza aceleiași epuizări Moartea unui mare scriitor este astfel o consecință directă a slăbiciunii sale înnăscute, care progresa constant sub influența Biblioteca "Runivers" GENIUL ŞI SĂNĂTATEA LUI N V GOGOL costuri uriașe Condiții nefavorabile, viață mentală intensă, munca de conștiință creativă a cerut mult, mai mult decât ar putea oferi o organizare fizică slabă N V Gogol avea profundă dreptate, comparându-se cu o vază de lut: "Această vază este acum toată crăpată , destul de veche și abia se ține; dar această vază deține acum o comoară; deci trebuie protejat" G Troshin * Biblioteca "Runivers" Din domeniul eticii pure Printre acele întrebări care au îngrijorat mințile încontinuu de câteva milenii, locul predominant ocupă, fără îndoială, problema morală Acesta este centrul în jurul căruia sunt grupate toate celelalte

interese mentale Chiar și religia - până astăzi cea mai universală (în sensul celei mai răspândite) manifestare a gândirii umane - se hrănește în principal cu ea; iar Schopenhauer nu s-a înșelat cu greu când a susținut că toți zeii din Est și Vest își datorează existența problemei fundamentelor moralității Toată literatura, toată jurnalismul, toate științele (din care științele sociale sunt numite direct științe morale), toată arta, într-un cuvânt, toată cultura noastră este strâns legată de etica Și totuși, deși Platon a văzut deja în ea "cea mai mare știință" (μέγιστον μάθημα, Peen , A), ea nu a fost încă prelucrată strict metodic și cu precizie matematică Dacă sunt de acord să o recunoască ca știință, atunci cu condiția ca aceasta să fie o știință descriptivă, empirică Și o astfel de etică psihologică există într-adevăr și este elaborată destul de sârguincios Ea adună, oriunde întâlnește, materia primă a faptelor morale, o clasifică, sistematizează și generalizează; din trecut el face concluzii ipotetice despre viitor, într-un cuvânt, destul de regulat, nu mai rău decât alte științe empirice, își face mica lucrare Dar, prin însăși natura metodelor sale, este incapabil să atingă principiile necesare din punct de vedere matematic Astfel de principii nu pot depinde de accidentele empirismului Ele nu sunt date de observarea și generalizarea lumii mereu relative, schimbătoare și contradictorii a faptelor, care în cel mai bun Biblioteca "Runivers" DIN DOMENIUL ETICII PURE În acest caz, poate servi doar ca o ilustrare palidă și o confirmare pentru ei Asemenea principii trebuie să fie derivate din gândirea pură și să depind numai de propriile sale legi În consecință, în întrebările morale, precizia și certitudinea matematică pot fi obținute nu prin empiric, ci prin știință pură, pură în același sens în care se înțelege matematica sau mecanica pură Posibilitatea unei astfel de etici este în mare măsură respinsă Chiar și Kant, care, mai mult decât oricine înainte sau după el, a făcut-o pentru formularea metodică a eticii pure, nici măcar Kant nu a îndrăznit și, parcă, i-a fost rușine să recunoască această problemă ca fiind o problemă cu totul științifică Și asta, poate, explică de ce se pare că nu a considerat necesar să desfășoare critica în toată puritatea ei în domeniul moral, să-i aplice metoda transcendentală cu același radicalism cu care a făcut-o în raport cu matematica și știința naturii Unii neo-kantieni ar dori să meargă mai departe decât Kant în acest sens Recent a apărut o lucrare majoră de etică, aparținând celor mai eminenți dintre ei) Autorul urmărește să pună o problemă etică strict științifică și metodologică Vom încerca să stabilim în ce măsură a reușit acest lucru și cât de mult a rămas fidel spiritului propriei școli eu În filosofia germană actuală există o tendință, despre care noi, în Rusia, se poate spune că este complet necunoscută, cu excepția cazului în care, desigur, numărăm un cerc apropiat de specialiști Aceasta este școala din Marburg cu Hermann Cohen și Pavel Natorpom în frunte Se poate regreta acest lucru cu atât mai mult pentru că mărturisește idealismul și, în plus, în sensul cel mai pur, metafizic, strict metodic și critic al cuvântului, prea nedeterminat, ca, într-adevăr, aproape toți termenii filozofici Idealismul, după cum știți, este acum foarte popular la noi *) Hermann Cohen "System der Philosophie, zweiter Teii Ethik des reinen Willens, Berlin, Biblioteca "Runivers" E SPEKTORSKY Dar, la fel ca în anii treizeci și patruzeci ai secolului trecut, când, datorită schellingienilor și hegelienilor noștri, a apărut pentru prima dată în Rusia, el este înțeles destul de metafizic Reprezentanţii săi moderni fie ignoră complet idealismul de la Marburg, fie îl neglijează) Și, din moment ce, cu toată dorința lor de a fi cât mai originali, filozofi

naționali, intră totuși în contact cu gândirea vest-europeană, se hrănesc cu alte, departe de atât de pure surse logice ale filosofiei germane - în principal Windelband Parțial sub influența sa, idealismul este acum greșit identificat în țara noastră cu metafizica, îndepărtând astfel de la sine oamenii științei riguroase și exacte, care sunt astfel lipsiți de singurul sprijin filozofic posibil și necesar Și între timp, tocmai acesta este scopul idealismului, înțeles destul de critic, că renunță cu hotărâre la orice metafizică, adică din tot felul de afirmații cu caracter heteronom, dogmatic și nefundamentat, din credința subiectivă în ființa exterioară (germană Daseìn) a tuturor realităților transcendentale, singura presupus generatoare, certificând și sancționând tot ceea ce este cu adevărat adevărat, bun și frumos El refuză să nu rămână în absența completă a oricăror probleme și a oricărui interes filozofic pozitiv, i e cu scepticism, care, în căutarea adevărului, găsește eliberarea de tot adevărul și se liniștește asupra acestuia, dar pentru a găsi singurul suport de încredere în ideile pure, autonome ale minții, libere de orice suporturi și autorități externe, ca în cer, și pe pământ, și numai în sine, în propriile sale cerințe logice, găsind garanția adevărului și a fiabilității sale Acest tip de garanție a fost deja atins în mare măsură prin logică, matematică și științe naturale bazate pe cele mai recente Dar științele biologice și sociale încă au nevoie de ea, *) Vezi, de exemplu, recenzia lui N A Berdyaev în articolul "Despre noul idealism rusesc" ("Questions Phil and Psychol ", Cartea , pp și) Biblioteca "Runivers" DIN DOMENIUL ETICII PURE în plus, etica și estetica, care sunt încă departe de a fi eliberate de dogmatism și metafizică Aici apar adevăratele probleme ale idealismului Și ni se pare că în această privință filosofia lui Marburg s-ar putea dovedi utilă tinerilor noștri idealiști Apropo, să ne amintim că Marburg a oferit deja o dată un serviciu iluminismului rus: Lomonosov, acesta, așa cum a spus Pușkin, "prima universitate rusă", a studiat filozofia (cu Wolff) destul de mult timp chiar în acest oraș Filosofia școlii moderne de la Marburg nu este întâmplătoare, arbitrară, subiectivă Se alătură acelei tendințe seculare de idealism științific, care în persoana lui Kant a atins o intensitate care nu a fost încă depășită de nimeni, deși, desigur, este încă departe de a fi pe deplin finalizată • În consecință, se bazează pe Kant, dar nu se bazează pe dogmatismul orb și fanatic și nu numai pentru a, fără să-și pună probleme, să jurare in verba magistri și să proclame o chemare retrogradă: înapoi la Kant Ea refuză să admită că profesorul Koenigsberg a rezolvat odată pentru totdeauna toate îndoielile și că, în consecință, tot ce rămâne este să creeze un idol din el și să interpreteze fiecare cuvânt înscris de el cu aceeași reverență religioasă cu care teologii au tratat sacrul în Evul Mediu, scriptura și avocații - la codul lui Iustinian Ea nu se comportă ca Goldschmidt, care susține că Kant trebuie studiat pe de rost, fără nicio critică, sau ca Feiginger, autorul unui comentariu deja monstruos, deși abia început, la Critica rațiunii pure, consacrat exegezei fiecărui cuvânt , aproape fiecare literă Ea vede în Kant nu sfârșitul și, în consecință, moartea și amorțeala tuturor problemelor filozofiei, ci, dimpotrivă, un nou început, o nouă viață, care este la fel de nesfârșită ca și cerințele minții, voinței și sentimentele sunt nesfârșite Pentru ea, el nu este altceva decât una dintre etapele de pe drumul tendinței seculare a științei, moralității și înțelegerii artistice către o autodeterminare clară și precisă Ea îl tratează pe Kant destul de critic și cu analiză Realizând că este imposibil să-l ia pe toți, în bloc, având în vedere numeroasele sale obscurități,

omisiuni și chiar autocontradicții, ea subliniază în cărțile sale ceea ce îl face filosof Biblioteca "Runivers" E SPEKTORSKII liber de orice subiectivism al științei Și acest lucru o deosebește puternic de acei filozofi moderni care își extind și ei înșiși numele prea vag și liber de Neo-Kantian Neo-Kantian Cohen Paulsen se consideră, de asemenea, un neo-kantian Dar ce diferenta! Paulsen, care afirmă că principala preocupare a lui Kant a fost întărirea metafizicii și că toată critica sa nu a pus decât o bază mai solidă pentru aceasta, și Cohen, care, dimpotrivă, vede întregul scop al lucrării lui Kant în respingerea oricărei metafizici și înlocuirea lui cu cunoștințe autonome Sarcina principală urmărită de Kant a fost fundamentarea critică a posibilității științei, adică cunoștințe destul de sigure, necondiționate de caracteristicile subiective ale minții indivizilor În același timp, el nu a construit atât de mult presupuneri despre știința viitoare, cât s-a bazat pe știința care există deja, și anume pe cea mai mare achiziție științifică a noului timp - știința matematică a naturii Doar această legătură a lui Kant cu știința pozitivă explică de ce, cu toate asemănările în ceea ce privește termenii și metoda de raționament, filosofia sa s-a remarcat atât de semnificativ pe fundalul filosofiei germane care a precedat și este contemporană Fără un sprijin științific solid, ea ar putea în cel mai bun caz, lăsând deoparte speculațiile sale scolastice, să nu meargă mai departe decât o critică raționalistă a credințelor tradiționale Kant a fost în primul rând un filozof științific S-a bazat pe cele mai recente realizări ale științei din timpul său și, pentru puterea lor mai mare, a pus bazele critice sub ele Aceste cuceriri, i e științe matematice ale naturii, care, după cum s-ar putea presupune, până și Platon a visat, au fost realizate nu numai fără suficientă conștientizare a legăturii lor cu problemele filozofiei pure, ci chiar cu negarea completă a unei astfel de conexiuni Astfel, în ceea ce privește principalul cuceritor, Newton, pe care doamna Stahl, nu chiar fără motiv, l-a asemănat cu Homer, se poate spune că, în sens pur filozofic, abia știa ce face Și atunci a apărut Kant, a scris o recenzie filozofică a operei acestui geniu științific, a rezumat-o și a arătat că este ceva mai mult decât o generalizare empirică reușită, că rezultă din cerințele universale și necesare ale unei cunoștințe rezonabile de matematică Biblioteca "Runivers" DIN DOMENIUL ETICII PURE natură reală și, prin urmare, rezistă destul de la cele mai severe critici Acesta este sensul Criticii rațiunii pure (în special a esteticii și analiticii transcendentale) În celelalte lucrări ale sale, Kant a încercat să pregătească critic calea pentru științele viitorului; a făcut acest lucru cu cel mai mare succes pentru etică, pe care însă nu a îndrăznit să o proclame ca știință, și pentru științele biologice: în Critica puterii de judecată, el, tot în expresii foarte incerte și timide, a anticipat aproape complet învățăturile lui Darwin Astfel, centrul de greutate al filosofiei lui Kant, sufletul ei, este o știință obiectivă, pe deplin demonstrativă și de încredere Iar metoda ei principală - transcendentală - este metoda științei pure, a cunoașterii pure, adică a cunoștințe care sunt complet libere de orice trăsături subiective, psihologice sau chiar mai fiziologice ale gândirii acestor sau altor indivizi, prin urmare, este absolut la fel de obiectivă ca și poziția obiectivă: de două ori doi - patru Dar, alături de această tendință principală, Kant, cedând parțial tradițiilor școlare și datoriei de atunci a profesorilor universitari de a preda în raport cu manualele dogmatice binecunoscute, și parțial datorită propriei sale emancipări nu tocmai radicale de subiectivism, din cauza pătrunderii insuficiente a viziunea punctuală a rațiunii

pure, a păstrat în scrierile sale o serie întreagă de enunțuri și interpretări metafizice mai mult psihologice decât transcendentale Și așa, așa cum se întâmplă adesea, cei mai mulți dintre adepții săi au apucat de aceste puncte slabe ale filozofiei sale și, în loc să o curețe de ele, i-au identificat cu ea Drept urmare, din filosofia lui Kant s-a făcut un fel de solipsism psihologic și chiar psihofiziologic, doctrina iluzivității și naturii iluzorii existenței senzuale și a unor lucruri mistice în sine, complet inaccesibile cunoștințelor științifice și care nu mai puțin ne oferă despre ei înșiși cunosc unele misterioase, într-un mod suprаștiințific Legătura lui Kant cu știința și, mai mult, cu cea mai exactă, și anume matematica, a fost uitată, iar cel mai mare critic s-a trezit în rolul de fundamentator al dogmatismului metafizic   Școala din Marburg a pus capăt acestei înțelegeri A restaurat și a adâncit legătura lui Kant cu Newton și, în general, cu știința matematică a naturii În conformitate cu aceasta, ea a interpretat doctrina lui despre spațiu și timp în sensul unei fundamentari de necontestat a obiectivității științifice a fizicii; și ea a înțeles lucrul în sine nu ca un obiect material de necunoscut, nu ca un fel de incognito mistic, nu ca un substrat senzual misterios al fenomenelor, ci ca un noumen în sensul deplin al cuvântului, adică ca un gând sau o idee a minții cunoscătoare, ca o sarcină nesfârșită sau un regulator, care își propune orice cercetare experimentală În interpretarea școlii de la Marburg, Kant s-a dovedit a fi un teoretician nu al iluziilor metafizice, ci al experienței, ci al experienței, nu în sensul empirismului nevăzut, pierdut în masa de date senzoriale și urmărind neputincios schimbarea lor haotică în speranța de a primi de la ei niște revelații mai înalte, dar în sensul cercetării îndrăznețe, libere și autonome, conștientă clar de sarcinile sale și nu acceptă nimic fără dovezi Tot ce este supranatural, tot ce este mistic, tot ce este transcendent dispare în același timp în fața luminii strălucitoare a rațiunii științifice, care nu recunoaște niciun alt adevăr, decât acela care poate fi stabilit de la sine și care își găsește în sine izvoarele cele mai pure: "rațiunea pură înseamnă știință în principiile sale" Reabilitarea lui Kant ca fondator al științei obiective, moralității și esteticii a fost realizată de Cohen în trei studii: "Kants Théorie der Erfahrung" (ediția a doua), "Kants Begründung der Ethik" ( ) și "Kants Begrün-dung" der Aesthetik" ( ) Prima dintre aceste cărți, care l-a forțat pe A Lange să-și schimbe radical înțelegerea despre Kant în a doua ediție a Istoriei materialismului, este piatra de temelie a tuturor construcțiilor din Marburg Aceeași carte a marcat începutul acelor studii istorice și filozofice, în care această școală este atât de bogată În ciuda eforturilor filozofilor de la Marburg pentru o puritate logică perfectă, pentru o emancipare completă de tot felul de

') Cohen, Rede bei der Gedenkfeier der Universitar Marburg zur hundertsten Wiederkehr des Todestages von Immanuel Kant, , p   amestecuri psihologice și istorice, ei au făcut poate mai mult pentru istoria filozofiei decât orice altă școală Ei, s-ar putea spune, și-au propus pentru prima dată scopul de a-i conferi o unitate interioară Adevărat, chiar și înaintea lor, Hegel a înțeles istoria filozofiei nu ca o simplă alternanță de autori care au scris cărți cu conținut diferit, deși dedicate aproximativ acelorași subiecte, nu ca o galerie formată aleatoriu de portrete literare cu fizionomii mai mult sau mai puțin interesante, dar ca o continuă, deși plină de dramă, inevitabila dezvoltare logică a aceleiași probleme, aceeași tendință Dar, din nefericire, el a luat propriul său sistem

metafizic drept eternă și singura problemă posibilă a filosofiei și a fost interesat de trecutul gândirii umane doar ca pregătire a acestuia; şi, în plus, a schematizat acest trecut prea artificial şi arbitrar, văzând în el misterioasa autodezvăluire a unui spirit absolut Într-un cuvânt, atât filosofia, cât și istoria ei au fost înțelese și interpretate de el metafizic Școala de la Marburg, ca și Hegel, se străduiește să stabilească unitatea istoriei filozofiei, dar de această dată fără complicații metafizice Unitatea istoriei filozofiei este dată de scopul ei Iar scopul la care mai devreme sau mai târziu filosofia nu poate să nu ajungă este idealismul Problema sa principală, singura filozofie posibilă în sensul științific al cuvântului, este idealismul, adică stabilirea critică a principiilor sintetice autonome pentru știință, morală și estetică Toate celelalte tendințe filozofice, indiferent de modul în care se opun idealismului, indiferent de modul în care insistă asupra independenței și independenței lor deplină, indiferent de modul în care s-ar strădui spre autosuficiență, nu sunt altceva decât etape pregătitoare ale idealismului, opriri voluntare sau involuntare drumul spre ea Odată ce gândul intră pe calea filosofiei, atunci, ca urmare a acesteia, mai devreme sau mai târziu trebuie să ajungă la idealism În consecință, istoria filozofiei este și istoria idealismului, sau mai bine zis, a tendinței spre idealism Și dacă vrem să înțelegem genetic schimbarea teoriilor filozofice în afinitatea lor interioară, atunci ar trebui să stabilim cum arătându-le Biblioteca "Runivers" E SPEKTORSKII această tendință a dispărut Și pentru aceasta este necesar, în primul rând, să se reconsidere caracteristicile tradițional stabilite, deși deloc întotdeauna suficient de fundamentate, ale filosofilor individuali, să se studieze din nou scrierile lor autentice și să se evidențieze în ele o tendință spre idealism În această direcție, școala de la Marburg a produs o serie de monografii care aruncă o lumină nouă asupra vechilor gânditori, s-ar părea, deja cunoscuți de toată lumea În urma lui Cohen, care a susținut trei lucrări majore despre Kant, și a lui Stadler, autorul unui studiu excelent: "Kants Teleologie und ihre erkennt-nisstheoretische Bedeutung ( ), Natorp l-a revizuit pe Descartes x) și într-o serie de articole *) a analizat vechiul Precedentele cehe grecești ale idealismului Natorp a rezumat rezultatele multor ani de studiu a lui Platon în cartea: Piaros Ideenlehre Eine Einführung in den Idealismus ( ) În acest studiu, remarcabil prin erudiția și profunzimea sa, Platon apare nu ca un poet și visător cu o atracție irezistibilă pentru tot ceea ce este supranatural, ci ca un reprezentant al gândirii strict logice, ca un idealist în sensul critic al cuvântului Iar ideile lui se dovedesc a fi nu niște lucruri concrete care există undeva în empirean, ci tocmai idei în același sens în care Kant a înțeles mai târziu acest cuvânt, adică, principii metodologice, legi sau ipoteze ale cunoașterii științifice ■ Trebuie menționată în continuare lucrarea lui E Cassirer încununată de Academia din Berlin: Leibniz' System in seinen wissenschaftliclien Grundlageii ( ) Filosofia lui Leibniz este încă judecată în principal, dacă nu exclusiv, de acele tratate populare ale sale, în care, la cererea diferitelor prințese și a altor persoane de rang înalt, le-a potoli îndoielile cu privire la grija lui Dumnezeu pentru lume și oportunitatea tot ceea ce există la un moment dat în lume Între timp, aproape cea mai mare parte a scrierilor lui Leibniz este alcătuită din munca sa matematică Cassirer le-a acordat pentru prima dată o atenție serioasă și a subliniat că tocmai în ei ar trebui să se vadă Descartes Erkenntnisstheorie Eine Studie zur Vorgeschichte des Kriticismus,) Publicat separat Forschungen zur Geschichte des

Erkenutnissproblems im Altertum, Biblioteca "Runivers" DIN DOMENIUL THICSULUI PUR centrul de greutate al idealismului filozofic al lui Leibniz Lucrarea domnului Buchenau despre Malebranche va fi publicată în curând Astfel, treptat, într-un mod monografic, școala de la Marburg stabilește unitatea și continuitatea curentului idealist în succesiunea generațiilor filozofatoare Platon, Descartes, Leibniz, Kant urmează aceeași cale, iar această cale este calea idealismului critic Așa este calea filozofiei Dar așa este calea științei Unde există idealism, există știință Dar invers, acolo unde există știință, există doar idealism Pentru a confirma acest lucru, școala din Marburg a produs deja câteva studii monografice valoroase Așa sunt lucrările lui Cohen și Natorp*) la matematică, apoi capitala lui Lasswitz "Istoria atomismului" (care, în cartea recent publicată Wirklichkeiten, critică temeinic Energetismo, atât de popular, grație lui Ostwald, dar și atât de seducător într-un mod metafizic) sens); astfel sunt, în sfârșit, cele mai recente lucrări ale lui E De Porto "Ga-lileis Begriff der Wissenschaft" ( ) și O Buk "Die Atomistik und Faradays Begriff der Materie" ( ) Staudinger aparține și el școlii din Marburg, se consideră K Vorlender și, în cele din urmă, Stammler este aproape de aceasta - cel puțin în lucrarea "Economie și drept", dedicată lui Natorp, care și-a dedicat, la rândul său, "Pedagogia socială" acest avocat remarcabil II Filosofia morală și, în consecință, socială a școlii de la Marburg poate fi caracterizată în două cuvinte: este filosofia umanismului și a iluminismului; este credinţa în om - cel puţin în omul posibil şi necesar, ca fiinţă cu adevărat raţională Aici ne întâlnim din nou nu cu considerentele subiective, arbitrare ale unui grup de teoreticieni, ci cu o tradiție și o tendință istorică veche de secole, al căror început, dacă ne limităm la Das Prinzip der Infinitesimal method und seine Geschichte,) Ele sunt rezumate pe scurt în micul său manual: Logik (Grundlegung und logischer Aufbau der Mathematik und mathematischen Natur-wissenschaft), Biblioteca "Runivers" E SPEKTORSKII limitele culturii europene, se întoarce la Socrate Binele este doar acolo unde este mintea Și invers, acolo unde există un bine real, există întotdeauna rațiune Tot răul vine doar din ignoranță, din raționalitatea insuficientă a oamenilor Dar din moment ce omul poate deveni o ființă pe deplin rațională, el poate deveni și o ființă pe deplin morală Și abia atunci va fi un bărbat în adevăratul sens al cuvântului Deocamdată, omul nu rămâne altceva decât un ideal nerealizat Nu constrângerea fizică exterioară îi poate face pe oameni ființe raționale, ci iluminarea gândurilor, voinței și sentimentelor lor, cu alte cuvinte, educația oportună Dar din moment ce omul nu este niciodată o ființă absolut izolată și chiar, așa cum afirmă Natorp, individul este în esență aceeași ficțiune cu atomul, atunci educația este cu adevărat necesară doar atunci când are un caracter social Aceasta înseamnă, în primul rând, că nu se poate limita la educarea câtorva slujitori ai averii publice, lăsând restul maselor comunității fără cultură spirituală și, în al doilea rând, că educația voinței ar trebui să fie îndreptată nu către individ, ci la scopuri sociale Prin urmare, pedagogia reală, rațională este pedagogia socială - idee urmărită cu o persistență deosebită de Natorp*) Cine poate stabili, deci, destul de obiectiv acele scopuri sociale spre care ar trebui să conducă educația rațională? Doar etica pură, adică o astfel de etică care se bazează nu pe cutare sau cutare stare psihică subiectivă, nu pe observații empirice șubrede și contradictorii și nu pe o credință dogmatică în autorități și sancțiuni transcendente, ci pe acele cerințe care decurg logic din natura unei minți autonome Tocmai aceasta este

etica lui Kant Etica lui Cohen se străduiește să fie aceeași Primul volum din "Sistemul său de filozofie" (publicat în și, din păcate, nu a atras atenția criticii ruse), este consacrat "Logicii cunoașterii pure", străduindu-se să Sozialpădagogik, Théorie der Willenserziehung auf der Grundlage der Gemeinschaft (ediția a doua) Biblioteca "Runivers" DIN DOMENIUL ETICII PURE chiar mai mare rigoare decât Kant de a aplica metoda transcendentală la ştiinţele naturale matematice Aceeași "metodă a purității;; autorul plănuia să-l petreacă în "Etica voinței pure" (al doilea volum al sistemului) Rodul acestei încercări a fost o carte voluminoasă de peste șase sute de pagini, în care sunt atinse multe dintre întrebările religioase, morale și sociale care tulbură conștiința modernă Cartea nu liniștește, ci, dimpotrivă, trezește această conștiință, dar se trezește nu pentru a se cufunda în disperare, ci pentru a inspira un idealism viguros, sănătos și o credință fermă în umanitate Cartea nu se poate lăuda cu o completitudine dogmatică, autoritara La fiecare pas este clar că gândirea autorului încă funcționează, că în niciun caz nu are o opinie pe deplin stabilită, sau, după cum spun francezii, o opinie oprită (une opinion arrêtée) asupra tuturor problemelor; ea este în continuă mișcare; și imediat în spatele răspunsurilor pe care le dă la cutare sau cutare întrebare, multe întrebări noi apar imediat din nou pentru ea Din această cauză, poate, cărții îi lipsește acel "clasicism" la care, potrivit autorului, tinde metoda purității Și dacă prin clasic înțelegem claritatea imperturbabilă, transparentă, completitatea perfectă a unui sistem care este complet în acord cu principiile sale, atunci, fără îndoială, Natorp este mai clasic decât Cohen Acest clasicism senin se realizează însă la el cu prețul unei simplificări excesive a problemelor, care nu mai lasă îndoieli și, prin urmare, ar putea duce la iluzia posesiunii complete a adevărului și, deci, la liniște mentală Între timp, clasicismul insuficient, adică incompletitudinea lucrării lui Cohen, deși oferă desigur mult mai puțină satisfacție subiectivă cititorului, aduce un beneficiu nemăsurat cauzei obiective a idealismului și confirmă cu adevărat că este o sarcină nesfârșită care nu poate fi niciodată considerată rezolvată pentru totdeauna cu toate concluziile și detaliile posibile Sunt lucruri frumoase, a remarcat La Rochefoucauld, w care au mai multă strălucire când sunt lăsate neterminate decât când sunt prea terminate Acesta este genul de lucru în care este cartea lui Cohen Noi suntem aici Biblioteca "Runivers" E SPEKTORSKII nu vom transfera toată bogăţia conţinutului său x) şi ne vom ocupa de el doar în măsura în care pune problema eticii pure ca ştiinţă din punct de vedere metodologic După cum se poate vedea din titlul cărții, etica lui Cohen vrea să fie etica "voinței pure" Prin urmare, principala sa problemă este actul (Handlung), sau, mai precis, "unitatea ideală a actului" (Ethik, p) Niciun lucru, nici un obiect nu ar trebui să fie într-o asemenea etică: actul, și singurul, formează în el problema conținutului și a obiectului ( ) Aceasta se referă la un act complet pur, lipsit de "aroganța impresiilor" ( ), un act de natură exclusiv volițională, în legătură cu care sentimentul nu este altceva decât un "sufix" sau "anexă" însoțitor (i și)); un act care ne interesează nu din partea motoarelor sale psihologice sau, cu atât mai puțin, fiziologice, ci din partea motivelor sale etice ( ); actul este complet liber, dar nu în sensul bruscării apariției și indiferenței motivelor, care derutează pe un măgar al lui Buridan, ci în sensul autonomiei rezonabile sau, mai degrabă, auto-telia ( ) Într-un cuvânt, vorbim despre un act cu totul ideal, care nu are nimic în comun cu psihologia, despre o voință cu

totul ideală, luată iarăși fără niciun psihologism Aceasta este piatra de temelie a Eticii Cohen Este bine ales? Și poate corespunde perfect "metodei de puritate" idealistă căutată de autor? Ni se pare că nu Și asta, poate, provoacă acele întorsături adesea excesiv de complicate prin care Cohen încearcă cu orice preț să salveze această metodă de suspiciunile de psihologie și de nu o dată eforturile cu adevărat tragice pe care le face pentru a caracteriza tocmai voința pură și fapta pură Cu toate acestea, cu greu reușește să o facă Iar pentru cititorul, care, în ciuda firului de idealism critic al Ariadnei, se încurcă involuntar în labirintul considerațiilor sale, cu toată conștiința că psihologia nu a fost inclusă în intențiile autorului, totuși, tocmai asocierea psihologică nu poate decât să apară *) Până acum, a fost descris în cele mai multe detalii de profesorul Giessen Kinkel în Frankfurter Zeitung pentru , nr și Biblioteca "Runivers" DIN DOMENIUL ETICII PURE qii Cuvintele autorului nu sunt de acord involuntar cu gândurile sale, iar lui Goethe i se poate aplica: Sobald man spricht, beginnt man schon zu irren Da, nu se putea altfel Voința și încă mai multă acțiune, indiferent cum le-am aplica metoda purității - care în acest caz este și mai incomod pentru că îi purifică nu numai de sentiment, ci și de rațiune - rămân întotdeauna concepte psihologice și, prin urmare, sunt mai potrivite pentru empiric decât pentru știința pură Prin urmare, etica pură trebuie să se ocupe nu de actele voinței, ci de scopurile lor care decurg din rațiune Doar el, adică obiectivele pot fi destul de ideale și numai ele pot fi stabilite cu o puritate perfectă și o claritate transparentă Acest lucru este confirmat și de cartea lui Cohen Deoarece acolo unde vrea să pună voința și acțiunea mai presus de psihologie, în loc de puritate, deseori iese întunericul, în măsura în care captivează cu claritatea și acuratețea argumentării unde vorbește despre scopurile eticii: despre umanitate, despre personalitate, despre conștiința de sine acum gata făcută și dată empiric, dar ca "despre o problemă ideală infinită Transferul centrului de greutate nu la scopurile rezonabile ale acțiunii, ci la acțiunea însăși și la voință, nu putea decât să se reflecte în raportul eticii lui Cohen cu logica, această sursă a tuturor cunoașterii pure Tradițional, foarte util pentru psihologie, adică știința empirică, diferența dintre minte, voință și sentimente Cohen încearcă să proceseze prin metodele purității Și astfel el învață mintea sau rațiunea pură, voința pură și sentimentul pur ca subiecte ale logicii pure, ale eticii pure și ale esteticii pure Potrivit lui, toate acestea sunt științe separate și paralele Prin urmare, nici etica, nici estetica nu rezultă direct din logică Dar atunci cineva se întreabă ce dă unitate acestor trei stiinte? Se pare că psihologia Evident, Cohen, în ciuda luptei sale cu psihologismul, nu a putut da un alt răspuns, pentru că, într-adevăr, mintea, voința și sentimentul în afara psihologiei nu pot conta nici pe semnificația științifică, nici pe unificarea teoretică Dar, ne întrebăm, este permis, din punctul de vedere al idealismului pur și al filosofiei transcendentale, să găsim cea mai înaltă unitate în psihologie, așa cum ar fi Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" E SPEKTORSKII nici măcar să nu înțeleagă în sensul "unității conștiinței culturale" ( )? Prin urmare, ce leagă logica de etica? Răspunsul pe care îl dă Cohen la aceasta, din nou, cu greu îndeplinește pe deplin toate cerințele care pot și trebuie făcute idealismului științific și metodei purității El a înțeles logica prea specific, nu suficient de universal, a pus etica alături de ea ca ceva paralel, independent și separat, apoi, pentru a le uni, a apelat ca ultimă fundație, care nu mai necesita nicio justificare ulterioară,

la Deus ex machina, și anume la conceptul metafizic al lui Dumnezeu Dumnezeu este raportul final dintre logică și etică Ce a cauzat această retragere neîndoielnică de la preceptele idealismului critic? O digresiune cu care până și episcopul Bossuet ar fi poate să nu fie de acord (on peut dire, raționa el, que Dieu lui-même a besoin d'avoir raison) A fost cauzată de faptul că Cohen înțelege logica exclusiv ca logica a științei naturale Se presupune că domeniul minții este doar existentul; ceea ce se cuvine nu mai aparține rațiunii, ci voinței Existentul este cunoscut în știința naturii, care este fundamentată în principiu prin logică Orice știință, învață Cohen, are nevoie de o prelucrare specială a principiilor sale, care să-i dea încredere în corectitudinea și obiectivitatea căii către adevărul pe care îl deschide Și astfel de principii sunt date științei naturii prin logică - logica cunoașterii pure Legătura dintre aceste discipline este cea mai strânsă și ambele sunt la fel de necesare una pentru alta Știința naturii este acel fapt științific în care logica pură "se orientează" și găsește confirmarea materială a principiilor sale; fără acest fapt cu greu s-ar fi putut realiza Dar, la rândul său, din principiile rațiunii pure, din propriile sale începuturi *) logica deduce fundamentele universale și necesare pentru cunoașterea naturii materiale și astfel conferă științei naturii un asemenea grad de certitudine încât fără ea nu ar fi niciodată Doctrina logicii lui Cohen despre început sau apariție (Ursprung) trebuie înțeleasă nu în sensul spontaneității psihologice, nu în sensul apariției în spațiu și timp, ci doar în sensul unei priorități fundamentale, transcendentale Biblioteca "Runivers" DIN DOMENIUL ETICII PURE ar putea avea Într-un cuvânt, se dovedește ceva de genul asigurării reciproce între logică și știința naturii Dacă logica este înțeleasă într-un mod atât de special, atunci, evident, etica nu mai poate decurge din ea Interesul logic, spune Cohen, este exclusiv un interes pentru știința naturii ( ); și numai un astfel de interes este un interes teoretic Interesul etic este un cu totul alt interes Atunci ce le va armoniza? - "Legea fundamentală a adevărului" Această lege înseamnă legătura și consonanța problemelor teoretice și etice ( ), cu alte cuvinte, acordul naturii și moralității, care nu permite dubla contabilitate pentru acestea Această lege nu este nici o lege logică, nici morală Ea se află la fel de mult în afara logicii, cât și în afara eticii - deși, s-ar părea, orice acord, cu alte cuvinte, orice absență a contradicțiilor, s-ar putea referi doar la logică Care este, deci, această lege? Care este acest adevăr metalogic misterios? Când vine vorba de întrebări de acest gen, este evident că doar un răspuns metafizic este posibil Și este acest tip de răspuns pe care îl găsim la Cohen: Dumnezeu, spune el, este sensul "precis definit" al adevărului ( ) Autorul consacră un capitol special dovedirii inevitabilității pentru etica lui Dumnezeu și, mai mult, tocmai a inevitabilității metodologice "Caracterul metodologic al conceptului de Dumnezeu" ( ) constă în faptul că acesta coincide cu conceptul de adevăr Și în acest fel, numai Dumnezeu poate fi garanția adevărului problemei etice, a coerenței acesteia cu problemele logice și științifice naturale, numai El poate crea armonia naturii și a moralității Desigur, acesta este un acord transcendent Dar Cohen consolă, datorită unei asemenea transcendențe, măcar se obține avantajul că nici natura nu este transcendentă moralității, nici moralitatea naturii ( ): ambele sunt subordonate celei mai înalte transcendențe Astfel, în etica lui Cohen, ca și în etica lui Kant, întâlnim postulatul metafizic al lui Dumnezeu Adevărat, filozoful de la Marburg, cu o perseverență și mai mare decât cel Koenigsberg, se

străduiește să-L înțeleagă pe Dumnezeu doar "ca idee și, în plus, centrul tuturor ideilor este adevărul" ( ), se străduiește să Biblioteca "Runivers" E SPEKTORSKY în ce măsură să purificăm această idee de orice mitologie, care face ca teodicea să nu fie mai mult decât antropodie ( ) Totuşi el lasă în etică garanţiile metafizice ale religiei Suntem cel mai puțin înclinați să negăm enorma semnificație psihologică a credinței religioase în chestiuni morale Dar ni se pare că, dacă etica este pusă pe o bază complet științifică, atunci nu ar mai fi loc pentru nicio metafizică: non est philosophi recurrere ad Deum Dacă Cohen afirmă că etica ar trebui să preia conceptul lui Dumnezeu tocmai în "edificiul său științific" ( ), atunci o astfel de afirmație echivalează cu recunoașterea imposibilității sale științifice, mai ales când vine de la un idealist atât de strict și critic Și între timp - ce ironie! - chiar și Brunetière, în declarația sa senzațională de nu cu mult timp în urmă despre "falimentul științei", a admis că din toate sferele spiritului uman, etica poate fi justificată complet independent de religie ni se pare că şi în acest caz un evlavios zelot al credinţei mai drept decât un neokantian cu gândire liberă *) Astfel, afirmația lui Cohen că problema teoretică este una și problema etică cu totul altceva, că "certitudinea matematică este una și certitudinea morală alta" ( ), l-a determinat să lege etica cu logica nu direct, ci prin conceptul metafizic de Dumnezeu Dar asta; concesiile sale la dogmatism nu sunt încă epuizate: toată etica, ca știință, se leagă în cel mai strâns mod de acea disciplină, care are extrem de multe în comun cu teologia și anume cu jurisprudența În timp ce Kant încă ezita să admită posibilitatea eticii ca știință pură, Cohen insistă asupra acestei posibilități Etica trebuie să fie aceeași știință cu logica Dar cu toată idealitatea ei fundamentală, știința pură, susține el, are nevoie de un astfel de pozitiv La Science et la religion, , p) În cartea Religion innerhalb der Grenzen der Humanität ( ), Natorp exprimă o viziune mai puțin controversată asupra religiei, raportând-o la sfera sentimentului subiectiv (p), care este infinită (p), el apără independența obiectivă a științei, moralității și artei (p), avertizându-i împotriva pericolului transcendent (p) Biblioteca "Runivers" DIN DOMENIUL ETICII PURE fapt ştiinţific în care şi-ar putea "orienta" principiile După cum sa menționat mai sus, el consideră matematica și știința naturii bazate pe ea ca fiind un tip similar de fapt pentru logică Ce constituie atunci un fapt analog pentru etică? La aceasta răspunde Cohen - jurisprudență Etica pură trebuie să fie orientată în ea, iar voința morală, acțiunea morală trebuie să fie orientată în voință juridică și acțiune juridică (actio) Jurisprudența nu este doar experiența implementării eticii, ci și matematica tuturor științelor morale, pentru care, la rândul său, etica se dovedește a fi o analogie a logicii (V, Ó ,) În același timp, jurisprudența, ca și știința newtoniană din timpul lui Kant, este luată tocmai ca un fapt existent, adică ca o știință deja dată, gata și abia așteptând ca filosofia transcendentală să se orienteze în ea Potrivit autorului, Kant nu a fundamentat științele morale, și chiar etica însăși ca știință, deoarece nu s-a orientat în faptul jurisprudenței așa cum a făcut-o în raport cu faptul științei mecanice ( ), deși; Să vă reamintim că Kant nu a ignorat deloc acest fapt și chiar i-a dedicat o carte specială *), totuși, departe de a face mereu onoare criticii și înălțimii idealurilor ei morale, fapt pentru care Cohen îl supune și pe deplin meritate critică ( ) Deci, jurisprudența, după Cohen, este analogă cu matematica, iar în ea etica trebuie să fie orientată pentru a deveni analogă cu logica Putem fi de acord cu o asemenea viziune? Cu

alte cuvinte, poate jurisprudența actuală, actuală, să pretindă certitudinea matematică? Ni se pare că cu siguranță nu Este suficient să amintim geneza jurisprudenței moderne și atunci va deveni de la sine înțeles că, în ciuda tuturor asigurărilor juriștilor dogmatici că sunt cu adevărat angajați în matematică *), aceasta este eminamente non-matematică Jurisprudența, ca disciplină teoretică, a apărut în Evul Mediu, adică în epoca scolasticii şi a admiraţiei pentru *) Metaphysische Anfangsgründe der Rechtslehre) În acest spirit, S V Nachman a vorbit în literatura rusă: "Despre mișcarea modernă în știința dreptului", , p și Biblioteca "Runivers" E SPEKTORSKII Autoritățile Sfânta Scriptură a fost acceptată atunci fără nicio critică istorică sau fundamentală, ca o revelație a Divinului, conținând într-o formă terminată, dată odată pentru totdeauna, plinătatea adevărului accesibilă minții umane Deoarece cărturarii credeau nu numai în ceea ce este sacru, ci și în orice scriptură în general, scrierile supraviețuitoare ale lui Aristotel sau interpretările boetice ale lui Porfirie au fost nu mai puțin evlavios percepute de ei decât Biblia și patristica Au fost la fel de dogmatici cu privire la celebra colecție legislativă a împăratului Iustinian Apropo, să remarcăm că într-unul din titlurile acestei culegeri (de maleficiis, mathematicis et caeteris similibus), care condamna matematicienii împreună cu magicienii drept "Peregrini ai naturii" (, p , i), solemn proclamat: ars mathematica damnabilis interdicta est omnino (I , p , i) Devenit unul dintre obiectele preferate ale cunoașterii scolastice încă de la sfârșitul secolului al XI-lea, Codul lui Iustinian a fost recunoscut ca o carte sacră fără îndoială autoritară, la fel ca și Coranul, care, potrivit musulmanilor ortodocși, în formă finită, chiar și cu piele legat, a căzut din cer și în originea lui parcă n-ar fi avut o plimbare nimic de-a face cu lupta lumească Corpus juris civilis a fost transformat în corpus fidei, iar legile sale păgâne în sacras leges Interpretarea acestei colecții a fost preluată pentru prima dată de școlasticii Facultății de Drept din Bologna, unde pelerinaje studențești (peregrinado-academica) mergeau din toată Europa de Vest: pelerinii dreptului s-au repezit cu lăcomie la relicvele sacre ale dreptului roman, a ascultat cu evlavie comentariile la cartea groasă cu pagini galbene proaste și apoi a făcut propagandă acasă a învățat înțelepciunea dogmatică ca ultimul cuvânt al științei Această știință a constat din glose, adică interpretări pe articole separate ale codului iustinian Deoarece, pe măsură ce succesiunea unor doctori de noi generații de interpretări savante s-a tot înmulțit, la sfârșitul secolului al XII-lea și începutul secolului al XIII-lea un scolastic, Akcursius, a ghicit să alcătuiască un set al acestor interpretări asupra codului roman de legi Și după aceea, lăsând deoparte codul legilor, au început să interpreteze codul interpretărilor În jurisprudență, în acest fel, s-a întâmplat același lucru că Biblioteca "Runivers" DIN DOMENIUL ETICII PURE iar în teologie: autoritatea comentariului a fost plasată deasupra scripturii comentate * Juriştii italieni au interpretat legile iustiniene sau interpretări ale acestora în ordinea titlurilor, adică capitolul culegerii Această metodă (mos italiens) nu i-a satisfăcut pe juriștii francezi Ei au vrut să sistematizeze acea rațiune scrisă (ratio s cripta), acel adevăr numai posibil, și pentru toate locurile și vremurile, imuabil despre lege, care se presupune că este conținut în Iustinian Pentru aceasta, nemai urmărind orbește ordinea titlurilor, au început să prelucreze colecția prin logică formală și silogistică și astfel, pe cât posibil, să o elibereze de autocontradicții Astfel, ca

și în teologie, sistematica a înlocuit exegeza Datorită acestui fapt, metoda franceză (mos gallicus) a inițiat transformarea monumentelor de drept roman într-un sistem de concepte juridice abstracte Așa așa-zisa jurisprudența conceptelor (Begriffsju-risprudenz), care vedea în construcțiile sale abstracte adevăruri juridice eterne și, prin urmare, neglija atât situația istorică, printre care au apărut izvoarele dreptului roman, cât și mediul social care îi înconjura pe juriștii scolastici și aștepta de la aceștia un răspuns la eterna întrebare: în ce dreptate? Această întrebare nu i-a stânjenit câtuși de puțin pe doctorii în drept: până la urmă aveau cu ei dreptul roman! drept, pe care deja o considerau ca nu drept roman, i e dreptul unuia dintre popoarele din antichitate, care a cunoscut de-a lungul secolelor tot felul de răsturnări sociale și, în final, a coborât din stadiul istoric, dar adevărul absolut, singurul adevărat pentru toate cazurile, pentru toate timpurile și popoarele O astfel de înțelegere din Evul Mediu a trecut în vremurile moderne (când a fost în cele din urmă consolidată), a trecut, ocolind epoca renașterii și schimbarea concepțiilor științifice asociate acesteia Jurisprudența a rămas departe de această puternică ascensiune și reînnoire a energiei științifice Se explică, dar în acest caz nu este deloc justificat, asta pentru că atunci au căutat să reînvie antichitatea clasică Și acest lucru nu i-a putut surprinde pe avocații de atunci: ce au făcut ei de pe vremea "primului iluminator" (primus illumina- tor) științele lor Irneria, adică de la sfârşitul secolului al XI-lea, dacă nu prin renaşterea dreptului roman antic, adică aceeași antichitate clasică? Și aveau perfectă dreptate în felul lor Dar toată necazul a fost că au început să reînvie antichitățile legale romane prea devreme, în mijlocul Evului Mediu; şi de aceea o renaştere juridică prematură a mers mână în mână cu scolastica Dar, din moment ce renașterea jurisprudenței a precedat totuși renașterea altor științe, atunci în epoca strălucitoare a umanismului și a științelor naturale matematice emergente, avocații nu au mai văzut nevoia de a se alătura unei noi mișcări culturale, unei noi înțelegeri a sarcinilor științei Jurisprudența a pășit astfel în vremurile moderne cu tot balastul greu al scolasticii, pentru care a primit o mențiune onorabilă în Lauda prostiei a lui Erasmus of Rotterdam Cu toate acestea, trebuie remarcat că, în ciuda unei astfel de întârzieri teoretice, jurisprudența de atunci în termeni practici putea fi luată în considerare încă destul de mult timp și într-adevăr a fost un fel de factor de progres Cert este că, întrucât condițiile sociale ale noilor popoare europene erau încă impregnate de feudalism, moșii etc , produse și experiențe ale unei culturi destul de primitive, dreptul roman, care rezuma în colecția lui Justinian deja în epoca declinului, întreaga dramă socială veche de secole a poporului antic, care a dezvoltat o cultură incomparabil mai înaltă, a fost înaintea dezvoltării acestor popoare și astfel a putut-o conduce De aceea așa-numitul receptarea dreptului roman, i e asimilarea sa de către teoria juridică și practica judiciară a Europei de Vest a avut o semnificație progresivă extraordinară Dreptul roman revendicat a contribuit la dezintegrarea sistemului medieval și la formarea pe ruinele acestuia a unei noi societăți civile cu un guvern puternic și centralizat bazat pe ideea esențial romană a suveranității populare O astfel de societate, în secolul al XVIII-lea, era mai mult o dorință decât un fapt real Iar jurnalismul acestui secol a apărat, sub titlul zgomotos al drepturilor naturale ale omului și al cetățeanului, în esență, nu mai mult decât ceea ce a fost inclus cândva în drepturile unui om complet

"Runivers" DIN DOMENIUL ETICII PURE cetățenia romană și că metoda franceză de interpretare a fost transformată într-o serie de concepte care revendicau sensul de "rațiune scrisă" Nu fără asistența marii revoluții, din care fructul a fost și celebrul Cod napoleonian, aceste drepturi au fost în sfârșit recunoscute Și aceasta a pus capăt rolului progresist al dreptului roman și al teoriei bazate pe acesta În prima jumătate a secolului al XIX-lea, așa-numitul problema socială și s-a dovedit a fi insolubilă pe baza conceptelor juridice tradiționale: viața a depășit deja opiniile din Roma antică asupra individului, familiei, femeii, copiilor nelegitimi, proprietății, obligațiilor, moștenirea, libertatea etc , dreptul roman rămâne sau pleacă în tărâmul legendelor, ori devine un factor de regres: a întemeia întreaga societate modernă pe el cu pretențiile sale nesatisfăcute înseamnă a ascuți și a perpetua lupta și dizarmonia socială Este mai bine, așadar, să ne luăm rămas bun de la conceptele juridice romane: der Mohr hat seine Arbeit gethan, der Mohr kann gehen Fără dreptul roman, societatea europeană modernă nu ar putea deveni ceea ce este, dar cu dreptul roman nu poate deveni ceea ce ar trebui să fie și ceea ce trebuie să fie, mai devreme sau mai târziu va fi Prin urmare, Iering avea dreptate, declarând: prin dreptul roman, dar din el (durch das go mis che Rechi, aber über dasselbe hinaus) Acest rol progresiv al dreptului roman, care a continuat atât de mult timp, explică de ce, supus unei prelucrări logice formale, părea scris de rațiune, singurul adevăr posibil și absolut necesar despre drept, un fel de astronomie a cerului juridic Așa au crezut cel puțin pandectiștii, imaginându-se serios ca matematicieni nu mai răi decât Galileo, Kepler sau Newton Și deși F Bacon încă s-a plâns de coerența dogmatică a gândurilor avocaților care își rostesc judecățile ca din închisoare (tanquam e vinculis sermonicantur), deși Leibniz a insistat asupra "secesiunii" de ortodoxia juridică stabilită de tradiție în direcția naturală drept și istorie *), privire) Vezi P I Novgorodtsev "Școala istorică de avocați, originea și destinul ei", , p Biblioteca "Runivers" E SPEKTORSKII asupra normelor de drept împrumutate de la romani ca un adevăr incontestabil s-a păstrat până în zilele noastre, introducându-se în ispita și eroarea specialiștilor din alte științe (cum s-a întâmplat cu Cohen) Chiar și celebra școală istorică de avocați, contrar numelui ei, nu a putut învinge dogmatismul: șeful școlii Savigny în lucrarea System des heutigen Rõ-mischen Rechts, în ciuda istoricismului său fundamental, a expus un sistem pandet abstract abstras din condiţiile locale şi temporale ale comunităţii (aşa-numitele usus modernus Pandectarum) O astfel de inerție și imobilitate a jurisprudenței a dus la faptul că la sfârșitul secolului al XIX-lea, când au început în sfârșit să elaboreze un nou cod general german, a cărui necesitate și posibilitate la începutul aceluiași secol a fost respinsă atât de persistent de către pandektiștii, care s-au autointitulat cu această ocazie și din motive reacționare "școală istorică", atunci această știință s-a dovedit a nu se afla la apogeul vocației sale: era fără regulatori mai înalți, strict justificați metodic, a dat dovadă de înapoiere, fiind legată de dogmatici concepte ale trecutului și, prin urmare, incapacitatea de a privi cu îndrăzneală în ochii viitorului, incapacitatea de a asculta cerințele vieții Și prin aceasta a provocat o mulțime de critici corecte chiar și în rândul avocaților înșiși: lucrările curajoase și nobile ale lui Anton Menger sunt deosebit de remarcabile în acest sens În acest fel, viața însăși a arătat în practică nesatisfăcătoarea științifică a jurisprudenței pandekt moderne În teorie, acest lucru a fost realizat prin aplicarea

metodei istorice la principiile jurisprudenței clasice moderne Așa cum istoria religiilor afirmă variabilitatea, relativitatea și condiționalitatea tuturor circumstanțelor locale și temporale ale acelor credințe, pe care teologia dogmatică le interpretează ca un sistem sincer de adevăruri eterne și neschimbabile, tot așa istoria dreptului indică faptul că acele instituții de proprietate personală , drepturi familiale, ereditare, obligatorii, care, nu lipsite de profunzime, sunt ridicate în niște norme logice absolut necesare ale oricărei comunități, nu sunt mai mult decât descendența tradiției romane, pe de o parte înrădăcinată în antichitatea profundă, parțial chiar preistorică, pe de alta, adaptat la medievalul de mai tarziu si Biblioteca "Runivers" DIN DOMENIUL ETICII PURE noul public european Relativitatea conceptelor noastre juridice actuale relevată de metoda istorică deschide orizonturi extrem de largi pentru formarea viitoare a dreptului Și între timp, întrucât jurisprudența dogmatică nu cunoaște decât prezentul, luându-l pentru eternitate, istoria, ca Ianus, are două fețe: una este întoarsă spre trecut, cealaltă către viitor Pentru a fi orientat cu acuratețe atât într-unul, cât și în celălalt, este nevoie de un suport logic puternic Iar un astfel de sprijin, ni se pare, nu poate fi decât o etică complet independentă, pură, procesată cu certitudine matematică Aceasta este geneza acelui fapt al jurisprudenței actuale în care Cohen își orientează etica și în care vede analogia matematicii Este evident că o asemenea jurisprudență heteronomă și dogmatică nu poate avea un aspect matematic, adică sens transcendental, sintetic în sens cantonian Și, după cum a notat și Dankwardt, dacă în timpul prelucrării sale tehnice se poate vorbi de ceva analog cu matematica, atunci totuși ultima bază a normelor sale, așa-numita ratio juris, nu are nimic de-a face cu matematica *) Nefiind urmașul rațiunii pure, ea nu reprezintă altceva decât un fenomen relativ istoric, deși continuu sau în desfășurare După cum a spus Anton Menger profund în discursul său despre "sarcinile sociale ale jurisprudenței", dreptul are întotdeauna un prezent, un trecut și un viitor; iar dacă viitorul său este supus prelucrărilor naturale-juridice sau socio-politice, dacă trecutul său aparține istoriei, atunci doar prezentul său poate fi supus prelucrărilor dogmatice Dar, evident, acest prezent, la rândul său, este doar unul dintre momentele din evoluția istorică a dreptului Ca urmare, fiecare construcție dogmatică a dreptului nu este, de asemenea, decât un fel de caracteristică istorică Aceasta, ca să spunem așa, este o caracteristică a uneia dintre secțiunile transversale sau straturile de material juridic care se acumulează în timp Exact același tip de trucuri sunt folosite de istoricii juridici în) Drept civil și economie publică, rusă transl i p și Biblioteca "Runivers" E SPEKTORSKII relație cu trecutul dreptului: de exemplu, Iering, împărțind dezvoltarea dreptului roman antic în perioade, a numit fiecare dintre ele "sistem", complet în sine și a caracterizat în mod corespunzător fiecare dintre ele Fiecare dintre sistemele de drept în schimbare istorică este portretizat de juriști ca ceva imobil și autosuficient; al istoricilor ruși ai dreptului, V I Sergeevich este deosebit de tipic în această privință Toate acestea sunt destul de firești, dacă luăm în considerare particularitățile gândirii juridice și tehnicii juridice, precum și nevoile practice pe care le servesc Dar de aici rezultă și că niciunul dintre sistemele dogmatice nu poate avea necesitate matematică O astfel de necesitate nu poate sta în datele empirice ale uneia sau aceleia legislații, ci doar în scopul ideal al oricărei legi Acest scop, care formează problema dreptului natural,

poate fi stabilit cu strictă metodicitate și, în consecință, caracter științific, abia atunci! când se deduce din etica pură Și drept urmare, judecățile necesare din punct de vedere matematic despre drept pot fi făcute nu de către juriști dogmatici care (după principiul: turpe est jurisconsultum sine lege loqui) își leagă gândirea cu legislația heteronomă și eterogenă a timpului prezent sau trecut, ci prin filozofi liberi care se bazează numai pe autonomia rațiunii și deduc, adică, din propriile sale legi, atât morala cât și legea După cum a remarcat atât de profund Platon (cu mult înaintea lui Bacon), că avocații, în comparație cu filozofii, dau întotdeauna impresia de sclavi (Theaetetus C) ; Astfel, etica pură nu are de ce să se aștepte la certitudine matematică de la faptul modern al |jurisprudenței dogmatice Ea trebuie să devină ea însăși matematică morală, servind astfel drept suport fundamental sintetic pentru orice înțelegere juridică, singurul punct de vedere posibil pentru o perspectivă juridică corectă, trăgând din (la rândul său, primele sale temelii nu se află în vaga "lege fundamentală a adevărului" ", altfel numit Dumnezeu, dar într-o primăvară transparentă logica pură, și etica, și nu jurisprudența, poate și trebuie să joace același rol Biblioteca "Runivers" DIN DOMENIUL ETICII PURE morală, pe care o joacă matematica pentru științele naturii Unde este lege, acolo este statul După ce a proclamat jurisprudența modernă prin matematică, Cohen ridică în același timp statul la o asemenea înălțime care cu greu poate fi justificată din punctul de vedere al metodelor purității Oricât de enormă ar fi semnificația statului în toate problemele morale, în orice viață socială, ea rămâne totuși altceva decât un fapt istoric, un fenomen empiric care nu poate fi dedus din principiile științei pure Nu este altceva decât material pentru etica practică, aplicată Și nu poate fi în niciun caz recunoscut ca un postulat necesar al eticii teoretice, pure Și Cohen face exact asta Numai în stat, asigură el, un om poate deveni cu adevărat om și să fie conștient de sine ca atare ( ) Numai în stare este creată unitatea omului ( ) și chiar conștiința lui de sine ( ) "Statul este punctul culminant al conștiinței de sine" ( ): și chiar "numai statul poate avea grijă de veridicitate" ( ) În conformitate cu acesta, scopul cel mai înalt al eticii pure, și anume umanitatea, Cohen îl definește ca o uniune de stări: "orientarea conștiinței morale stă în stări, împlinirea ei constă în umanitate ca uniune de stări" ( ) Conceptul de om, învață el, își primește completitatea nu în individualitatea sau particularitatea (Eìnzelheit) a oamenilor și nu în multiplicitatea lor, care reprezintă doar izolarea colectivă, ci doar în universalitatea lor universală (Allheit) Și astfel se dovedește că această universalitate a umanității ideale nu poate fi realizată decât într-o uniune de state Umanitatea etică, ne asigură Cohen, este invariabil oameni de stat Umanitatea în afara statului sau, mai bine zis, a suprastatului, el se referă deja la domeniul esteticii pure, a esteticii "sentimentului pur":) Nu putem să nu remarcăm o autocontradicție a lui Cohen în acest sens În timp ce în Etică el insistă că matematica științelor morale este jurisprudență (vezi în special p), în Logică el atribuie acest rol istoriei (Logik der reinen Erkenntniss, p) Ni se pare că în ambele cazuri nu are dreptate Biblioteca "Runivers" E SPEKTORSKY o astfel de umanitate este "virtutea artei" (boi) și se realizează prin "zburând pe aripile artei" (boi) Ce este această stare, atât de necesară chiar și pentru o umanitate ideală etică? Cum îl definește Cohen? - "Conceptul de stat este conceptul etic al culturii" ( ); "starea ca conștiință de sine este unitatea subiectului și obiectului în voință" ( ); și chiar "statul este lumea

spiritelor" ( ) Aceasta nu este, evident, un stat dat empiric, despre care Cohen însuși declară că nu este altceva decât "un stat de moșii și clase conducătoare" ( ) Acesta este doar un ideal Și întrucât autorul insistă asupra legăturii dintre stat și drept, la traducerea definițiilor sale oarecum vagi și chiar mistice într-un limbaj mai concret, obținem idealul așa-zisului stare de drept Acest ideal, desigur, și până în prezent rămâne departe de a fi pe deplin realizat chiar și în cele mai cultivate țări ale Europei, mai ales dacă la el se adaugă, așa cum face Cohen, multe aspirații sociale nesatisfăcute ale timpurilor moderne Și totuși se pune întrebarea: deși oriunde pătrunde cercetarea noastră istorică, ne întâlnim cu statul; deși toată viața socială modernă se desfășoară pe un fundal statal, deși, așa cum trebuie să presupunem, viitorul, pentru că cel puțin putem concluziona despre el din prezent și din trecut, nu se va lipsi de un element statal, dacă totuși îl introducem într-o etică pură, și nu empirică a statului, chiar dacă este un stat juridic sau altceva? Nu înseamnă aceasta să păcătuim împotriva metodelor purității și să confundăm necesitatea morală cu faptul existenței empirice? Toate astfel de retrageri ale lui Cohen în lumea empirismului se explică prin dorința lui de a răspunde la problemele sociale dureroase ale timpului nostru Și trebuie să-i facem dreptate: în cele mai multe cazuri el găsește un ascuțit și nobil *) Foarte instructive sunt remarcile sale despre transformarea conceptului de stat sub influența ideii de societate (Logik, , ; Ethik, ,) Biblioteca "Runivers" DIN DOMENIUL ETICII PURE raspunde la aceste intrebari Desigur, și în felul acesta cartea lui poate sluji cauza eternă a binelui: Demi wer den Besteii seiner Zeit genug Gethan, der hat gelebt für alie Zeiten Dar, totuși, excursiile ei în domeniul subiectului zilei, adică, etica deja practică, aplicată, ar fi mult mai convingătoare dacă ar reprezenta o deducere logic inevitabilă din principiile eticii pure, teoretice, stabilite cu certitudine matematică Și în acest sens, luată dintr-o latură pur metodologică, din partea idealismului critic, cartea lui Cohen, așa cum am indicat, poate ridica obiecții destul de serioase: a greșit când a pus conceptul psihologic de voință și voință la baza eticii ! faptele, în zadar au separat această știință de logică, subordonând-o împreună cu aceasta din urmă unei legi evazive a adevărului, | s-a identificat cu Dumnezeu și, în cele din urmă, a legat-o în zadar cu | | jurisprudență dogmatică, în care, iarăși, degeaba am văzut matematica științelor sociale Datorită tuturor acestor lucruri, cu toată puritatea ideii, cartea încă, după cum ni se pare, nu are o puritate totală de execuție Și problema eticii pure, ca știință matematică complet de încredere, rămâne încă o problemă E Spektorsky Biblioteca "Runivers" Eseuri despre filosofia științelor naturale Polisemia înțelegerii lumii - Problema adevărului În ultima vreme, s-au auzit din ce în ce mai des voci care afirmă că știința nu și-a ținut promisiunile, că nu numai că nu a reușit să dezvolte niciun fel de înțelegere integrală a lumii, dar nici nu a răspuns cu siguranță la acele întrebări generale arzătoare care au ne-a confruntat încă din cea mai profundă antichitate ochiul mental al omului Aceste reproșuri nu pot fi numite nefondate; sunt drepte și în mare măsură meritate, dar nu spun nimic despre neputința științei Știința are deja suficiente date în prezent pentru a răspunde la multe dintre aceste întrebări; ar putea încerca să construiască o viziune completă asupra lumii, cu excepția celebrului tablou mecanic al lumii, imposibilitatea realizării riguroase pe care știința o cunoaște de mult și bine Dar dacă știința încă nu face toate acestea, atunci există motive pentru aceasta Ne permitem să subliniem aici doar câteva

dintre ele Printre primele dintre aceste motive trebuie socotită absența unei forme convenabile și, cel mai important, dezvoltate în care să poată fi exprimată una sau alta soluție la una sau alta dintre aceste întrebări Cei mai mulți cercetători știu foarte bine ce legătură au întrebările lor, deseori strict specializate, cu sistemul general al cunoașterii umane; dar atunci când încearcă să exprime această legătură de către alții, ei trebuie fie să apeleze la termeni filosofici vechi, fie să caute noi forme de exprimare Acesta din urmă, după cum se vede ușor, este o sarcină departe de a fi ușoară, care necesită, pe lângă cunoștințe speciale, și creativitate deosebită, în timp ce prima, din păcate, justifică aproape întotdeauna proverbul, care nu este urmat Biblioteca "Runivers" ESEURI DE FILOZOFIA ȘTIINȚEI NATURII turnați vin nou în burdufuri vechi Pe de o parte, vechii termeni filosofici se dovedesc a fi expresii insuficient de exacte ale ideilor pentru care sunt folosiți, pe de altă parte, ei devin gândiți pe o cale prea năucită, ducând prin inerție la repetarea vechilor raționamente și concluzii Al doilea și poate principalul motiv al lipsei unor generalizări științifice largi a fost, pe de o parte, un interes semnificativ pentru fapte ca atare, pe de altă parte, posibilitatea largă de dezvoltare privată a acestora, construirea de sisteme private fără o legătura clar exprimată cu sistemul general de cunoaștere În ultimii ani însă, circumstanțele s-au schimbat considerabil în acest sens Extinderea sferei faptelor în multe domenii ale cunoașterii a devenit atât de simplă și ușoară, încât începe deja să-și piardă interesul, în timp ce întrebările multor construcții particulare sunt din ce în ce mai în contact cu întrebările generale ale cunoașterii, uneori solicitante urgent una sau alta soluție pentru ele Discipline științifice separate, vrând-nevrând, trebuie să iasă dintr-o stare de izolare; știința întinde, după cum se spune, o mână către filozofie Cu toate acestea, această expresie necesită o avertizare Seria de probleme generale de care se preocupă în mod predominant filosofia nu este străină, așa cum tocmai am văzut, științei și, mai mult decât atât, multe dintre ele, exprimate doar într-o formă diferită, s-a ocupat din timpuri imemoriale, în alte dintre aceste probleme pur și simplu a avut puțin interes în dezvoltarea pe care au început-o abia recent Dar acesta, după cum se pare, este sfârșitul convergenței științei cu filozofia; în spatele tuturor acestora, rămâne încă o mare diferență între ele și cu atât mai semnificativă cu cât se referă la diferența dintre metodele adoptate în unul și celălalt dintre aceste sisteme de cunoaștere În cursul numeroaselor sale secole de existență, filosofia a dezvoltat, după cum se știe, două metode pentru construcțiile sau raționamentele sale Prima dintre aceste metode poate fi numită metoda începerii procesului, a doua poartă numele bine definit al metodei critice Pentru a sublinia mai bine diferența dintre aceste două metode față de metodele științifice de rezolvare atât a problemelor private, cât și a problemelor generale ale cunoașterii, precum și pentru a arăta rezultatele la care Questions of Philosophy, Voi θ Biblioteca "Runivers" A SHUK APE Bъ condus la folosirea lor, vom permite aici să reamintim cititorului, poate pe scurt, istoria apariției și schimbării lor reciproce Când, sătulă de simbolismul mitologiei pestrițe, gândirea umană și-a propus pentru prima dată sarcina de a găsi un sistem de înțelegere a lumii mai armonios și mai întreg decât o mulțime de zeități care acționează în mod arbitrar, a inventat pentru aceasta următoarele, extrem de metoda simpla S-a luat o propoziție care, într-un fel sau altul, părea suficient de largă și generală, iar această propoziție s-a pretins a fi luată în mod arbitrar fenomene separate ale

naturii Dacă o astfel de estimare dădea rezultate suficient de conforme cu realitatea, atunci poziția sau principiul era considerat bun și era proclamat ca esența lumii sau începutul ei Acestea sunt: apa - Thales, aerul - Anaxagoras, atomii lui Democrit Printre primii naturaliști-filozofi s-au numărat și cei care, în alegerea principiilor procesului, s-au ridicat ceva mai sus decât imaginile materiale sau concrete și au încercat să întemeieze sistemul lumii pe ceva ce în limbajul modern ar putea fi numit principiul sau legea lumea Deci de exemplu Anaximandru a încercat să construiască un sistem de înțelegere a lumii bazat pe conceptul de ceva necunoscut sau nedefinit (άπειρον) Pitagora considera unitatea ca fiind esența lumii, adică conform principiului nostru de comensurabilitate a mărimilor naturii, sau poate principiul discretității universului, Heraclit este curgerea tuturor lucrurilor, adică principiul de a considera lumea ca un proces continuu Această metodă de ghicire a esenței lumii, sau construcția de probă a sistemului lumii, bazată pe un început luat în mod arbitrar, este prima metodă de filozofie sau metoda începuturilor de încercare Nu i se poate nega nici simplitatea, nici naturalețea După cum arată o analiză mai profundă a facultății de gândire, mintea umană nu posedă un asemenea mecanism sau metodă de gândire care să-i permită să treacă de la cunoscut la necunoscut, ca să spunem așa, să avanseze în domeniul cunoașterii Activitatea sa normală este exclusiv deducție, care în esență înseamnă doar dezvăluirea a ceea ce este deja dat în propoziție Aceasta din urmă este obținută prin acea activitate a gândirii, care poartă numele vederii și datele pentru care sunt extrase din experiență Biblioteca "Runivers" ESEURI DE FILOZOFIA ȘTIINȚEI NATURII Cu toate acestea, o serie de propoziții observaționale sau experimentale separate nu pot constitui încă cunoaștere Este necesar să se stabilească o legătură între ele, o trecere de la unul la altul, este necesară o generalizare Dar orice generalizare este deja o abatere de la activitatea normală a minții, este un anumit fel de ghicire sau construcție tentativă Rezumând, o persoană aruncă o punte între două insule de poziții vizuale; el nu trebuie să uite niciodată că acest pod nu este un teren solid și se poate rupe cu ușurință sub o greutate excesivă Au existat încercări, cu care vremurile moderne par să fie deosebit de mândri, de a elimina recunoașterea unei astfel de imperfecțiuni a minții umane, subliniind că compararea tuturor propozițiilor omogene cunoscute prin ea însăși, în afara oricărui act mental, conduce la o dată de generalizare, adică în rest, că există o metodă de percepție directă a obținerii generalizărilor Această metodă este de obicei numită metoda inductivă sau inductivă Este ușor, totuși, să arăți că există doar în teorie; aplicarea sa practică este absolut imposibilă, deoarece necesită experiență exhaustivă ca condiție, adică compararea absolută a tuturor prevederilor omogene supuse generalizării Aceasta din urmă este evident imposibilă, căci domeniul de experiență nu poate fi niciodată și nicăieri considerat complet "Investigarea empirică a naturii în sensul obișnuit (adică în sensul metodei inductive riguroase) nu există deloc Un experiment neprecedat de o teorie, i e ideea este pentru studiul naturii, așa cum zgomotul zgomotului unui bebeluș este pentru muzică" (Liebig) Construirea unei generalizări bazate pe termenii și membrii unei serii incomplete nu este în esență diferită de construirea ei pe baza doar a doi dintre ei, cu o verificare suplimentară asupra restului Astfel, metoda construcțiilor de probă este până acum singurul mijloc de a obține o generalizare, și în același timp de a avansa gândirea umană Cu toate acestea, există o diferență în utilizarea lor ulterioară Este posibil

să se generalizeze pozițiile de observație elementare individuale sau datele experienței în două moduri sau progresiv, trecând succesiv de la mai specific la mai general, folosind analogii pentru a muta, ca să spunem așa, * Biblioteca "Runivers" A SHU KAREV de la centru la periferie, sau să încerce să găsească imediat un principiu călăuzitor comun, să te întorci de la periferie la centru Prima dintre metode poate fi numită metoda construcțiilor de încercare progresivă, a doua metodă a începuturilor de încercare Până acum, Filosofia a folosit în mod predominant pe ultimele dintre acestea, în timp ce știința este mai specifică primei și în aceasta sunt în esență discipline diferite Cu toate acestea, înainte de a judeca meritele oricăreia dintre aceste două metode, să vedem la ce a condus filozofia utilizarea exclusivă a metodei începerii procesului Ca rezultat al primei utilizări a acestuia este un număr în creștere rapidă de sisteme separate de înțelegere a lumii, explicând, aparent, la fel de succes multe dintre fenomenele naturii; interpretarea lumii devine ambiguă De aici se naște întrebarea involuntară, care dintre aceste sisteme ale lumii este mai adevărat? Această îndoială cu totul firească asupra meritelor primelor construcții filozofice duce, într-un mod ciudat, nu la îndoiala și critica asupra metodei prin care au fost obținute, ci la îndoiala în chiar mintea unei persoane, în posibilitatea, folosirea ei , pentru a obține adevărul sau cunoașterea, de ex orice soluție unică la problema lumii Se naște scepticismul (Zeno și Crotilus), ducând la recunoașterea subiectivității a tot ceea ce este cognoscibil (omul este măsura lucrurilor; există doar opinii) și la o scădere completă a interesului față de orice sisteme de natură externă Oamenilor li se oferă acum să se uite în ei înșiși și să caute adevărul în adâncurile lumii lor mentale La ultima invitație i s-a răspuns imediat Cu toate acestea, pe această nouă cale, filosofia a rămas fidelă aceleiași principii a metodei de încercare; rezultatul, desigur, a fost același: i e ambiguitatea înțelegerii lumii Nu fără motiv, așadar, apare o nouă critică, de data aceasta mai profundă și mai ascuțită, ajungând la punctul de a nega însăși posibilitatea oricărui fel de construcție a lumii bazată pe rațiune Omenirea este acum invitată să abandoneze această armă ruginită și în tărâmul credinței pure, extazul și contemplația caută adevăratul concept al universului; iar omenirea nu a întârziat să urmeze sfaturi atât de bune Biblioteca "Runivers" ESEURI DE FILOZOFIA ȘTIINȚEI NATURII Istoria filozofiei moderne, după cum se știe, este în mare măsură o repetare a vechiului său predecesor, cu singura diferență că metoda principiilor procesului joacă aici un rol și mai proeminent, se desfășoară cu mai multă consistență și se extinde la un număr mai mare de fapte Experiențele de interpretare a lumii încep și cu o serie de "sisteme obiective" (Spinoza, Leibniz, parțial Descartes), care duc în curând la recunoașterea subiectivității cunoașterii noastre, la critica minții și a activității sale cognitive, invitând oamenii să privească mai adânc în natura propriei conștiințe a doua oară Această privire este urmată invariabil de o serie de sisteme subiective cu cea mai variată selecție de principii psihice sau esențe primare Abundența lor provoacă critici secundare, mai ascuțite și mai severe decât prima, care se termină cu o invitație de a abandona încercarea de a construi întreaga lume și, pe tărâmul faptului pur, de a căuta bucuriile modeste ale unui colecționar fericit Totuși, noul refugiu, așa cum am spus, a fost departe de a fi la fel de reușit ca primul Faptele care se acumulează rapid necesită un sistem, chiar dacă doar pentru a le facilita memorarea, iar creșterea rapidă a metodologiei științifice echivalează dobândirea multora dintre ele

aproape cu activitatea unui simplu artizan Știința începe să simtă nevoia unor generalizări mai largi Acestea sunt rezultatele obținute de filozofie prin intermediul primei metode Cu greu pot fi considerate satisfăcătoare decât dacă suntem de acord în prealabil că lumea este ambiguă în înțelegerea ei, adică că, ca o imagine artistică, admite un număr nedefinit de interpretări la fel de frumoase Această din urmă presupunere este însă greu de acceptat și este respinsă cu ușurință de către majoritate, ca fiind contrară principiului unității adevărului Cu toate acestea, aceasta din urmă necesită o dovadă din partea sa, iar problema relației reciproce a construcțiilor filosofice, precum și valoarea lor, rămâne deschisă Dar poate că a doua dintre metodele dezvoltate de filozofie, metoda critică, poate da ceva mai mult La un moment dat, s-au pus într-adevăr mari speranțe asupra lui: dar acest lucru nu este corect Biblioteca "Runivers" A SHCHUKAREV După cum arată și numele, metoda critică nu este în esență o metodă creativă; nu creează nimic nou și nu caută o trecere de la cunoscut la necunoscut, nu încearcă să creeze sisteme; are ca sarcină doar o analiză a ceea ce există și, în principal, o analiză a capacității cognitive a omului În acest sens, ea nu putea fi decât aprobată și inclusă printre disciplinele științifice, dar aceasta din urmă este împiedicată de anumite trăsături atribuite de tradiție și inseparabile de ea: critică mintea, sau mai bine zis gândirea, folosindu-se de ea însăși, adică metode ale logicii tradiționale Dar o astfel de critică este evident fie un lucru imposibil, fie ceva în orice caz neproductiv, pentru că în același timp necesită recunoașterea a ceea ce este supus analizei În plus, metoda critică recunoaște dualismul primar al cunoașterii, acceptând existența unor "forme" primare (a priori) speciale ale acesteia Desigur, această ultimă propoziție poate fi respinsă, apoi capacitatea cognitivă a unei persoane poate fi examinată și cu ajutorul altor metode nu exclusiv logice, ci, de exemplu, cu ajutorul experienței, observarea dezvoltării sale, descompunerea ei în elemente etc , dar atunci vom obține ceva, deși apropiat ca idee, dar complet diferit de metoda critică; vom obține un fel de analiză a capacității cognitive a unei persoane, dezirabilitatea și chiar necesitatea cărora am indicat-o în mod repetat Așadar, întâlnirea științei cu filozofia este destinată să fie limitată doar de interesul comun pentru un anumit număr de întrebări Pentru rezolvarea acesteia din urmă nu este nevoie ca ea să se întoarcă la filosofia naturală sau la metodele filozofiei; își poate crea propria filozofie științifică, cu excepția cazului în care filosofia însăși dorește să devină științifică, adică dezvoltă și aplică problemelor lor alte metode mai avansate Puțin mai sus am subliniat deja ceea ce deosebește metoda construcțiilor științifice de metoda construirii sistemelor filosofice Dacă acesta din urmă poate fi caracterizat drept centripet, atunci îl putem numi pe primul centrifugal Metoda construcțiilor științifice mai are însă și o trăsătură care nu poate fi trecută în tăcere aici Această caracteristică este utilizarea pe scară largă a construcțiilor prin analogie Biblioteca "Runivers" ESEURI DE FILOZOFIA ȘTIINȚEI NATURII Se poate spune cu certitudine că tot succesul cu care știința se poate mândri în ultimul secol și jumătate, se datorează în principal aplicării acestei metode Pe tărâmul asemănării, mintea umană găsește pentru sine, parcă, ceva lipsă, care îi permite să caute necunoscutul după cunoscut, să se ridice din grupuri de fapte, la generalizări În construirea sistemelor științifice, stabilirea analogiilor joacă același rol ca și proba prin impunere în "domeniul judecăților mai simple Acesta nu este altceva decât un fel de comparație directă între

grupuri mari de fapte Singura diferență dintre aceste două acte mentale este că acesta din urmă, datorită simplității sale, are loc mai ales dincolo de pragul conștiinței și, având la dispoziție materialul bogat al experienței cotidiene, ni se pare ca și cum ar avea loc de la sine, în timp ce primul necesită, dimpotrivă, cea mai înaltă, aproape creativă activitate a conștiinței, fiind adesea opera doar a unor personalități marcante În orice caz, rezultatele sale necesită întotdeauna o verificare foarte amănunțită și pe mai multe părți Din sistemele private, putem, desigur, prin aceeași metodă, să ne ridicăm la concepte mai generale și poate un întreg sistem al lumii, dar nici aceasta și nici posibilitatea ei nu ne vor ocupa momentan Pe lângă construcția sa, sau cel puțin un indiciu al posibilității unui astfel de lucru, trebuie să rezolvăm o altă întrebare generală care a apărut, după cum am văzut, în studiul istoriei construcțiilor filosofice ale lumii Aceasta este o întrebare sau o problemă despre semnificația înțelegerii lumii Într-adevăr, putem dovedi că construcțiile științifice separate, particulare trebuie să ne conducă în mod necesar la o singură imagine a lumii și, dacă acest lucru este posibil, atunci ce condiții ar trebui să îndeplinească aceste primele? Metoda construcțiilor științifice nu ne duce oare în același mod la ambiguitatea înțelegerii lumii? Acest din urmă tip de presupunere a fost făcut recent de celebrul matematician Poincaré în cartea sa "Science et THypothèse" (tradusă în rusă) Analizând construcțiile individuale ale diverselor discipline științifice, atât matematice, cât și fizice, ajunge la concluzia că acestea se bazează întotdeauna pe ipoteze Nu ne putem lipsi de ipoteze sub niciuna Biblioteca "Runivers" A SHU KAREV construcție științifică, căci "orice generalizare este deja o ipoteză" Dar alegerea ipotezelor, pe care le punem la baza construcțiilor noastre științifice, nu este legată de nimic Nici noi nu putem pentru a vorbi despre una dintre aceste construcții ca fiind mai adevărată decât altele, nu putem vorbi decât de un concept mai convenabil Lumea nu admite nicio explicație mai adevărată decât celelalte Relația sa cu mintea care cunoaște este similară cu ecuațiile matematice de ordinul cel mai înalt, permițând nu una, ci mai multe soluții la fel de corecte Este ambiguu în "interpretarea sa științifică În acest articol, ne vom permite să luăm în considerare mai în detaliu această problemă fundamentală a construcției științifice și să încercăm să o rezolvăm Analizând-o, ne-am luat și libertatea de a folosi metoda analogiei și, prin urmare, de a demonstra adecvarea acesteia în teoria cunoașterii Să analizăm activitatea noastră cognitivă, deoarece aceasta din urmă este corelația dintre gândirea noastră și lumea exterioară Pentru a face acest lucru, vom încerca nu numai să aflăm sau să formulăm mai bine legile de bază ale ambelor, ci și să le exprimăm formal în același mod, căci este evident că în această ultimă condiție este mult mai ușor să facem o comparație între ele Vom încerca să facem o astfel de expresie formală cu cea mai mare generalitate, deoarece numai în acest fel trăsăturile relației date dintre ele pot ieși cu suficientă claritate, adică, cunostintele noastre În ultimul scop, ne vom permite să folosim rezultatele analizei principiilor generale ale unuia dintre sistemele particulare de cunoaștere, și anume geometria, ca doctrină a spațiului Împrumutăm această analiză de la această știință numai pentru că, din cauza împrejurărilor istorice, analiza fundamentelor generale sau axiomelor acestei științe a fost făcută mai deplin și este dată în continuare Vom încerca să ne extindem, și de aceea îi vom aminti pe scurt principalele caracteristici pentru a ne pune de acord mai ales în terminologie (cititorul va găsi mai multe

detalii în excelentele articole ale prof Chelpanov, publicate în aceeași revistă) Chiar și geometrii lumii antice știau că acel sistem Biblioteca "Runivers" ESEURI DE FILOZOFIA ȘTIINȚEI NATURII o serie de teoreme care constituie o geometrie şi care începe cu un număr relativ mic de axiome sau prevederi de bază, este într-o anumită măsură mobil Este posibil să mutați unele dintre teoreme în domeniul axiomelor și, în consecință, unele dintre acestea din urmă pot fi mutate în partea teoremelor Această împrejurare a dat naștere în mod firesc la dorința de a căuta o astfel de ordine sau un lanț de concluzii geometrice în care numărul inițial de principii să fie cel mai mic sau, așa cum se spunea în vremuri, de a găsi o dovadă a unora dintre axiome Așa a apărut axiomatica geometrică Dezvoltarea sa ulterioară aparține noului timp Studiile lui Lobachevsky, Riemann, Beltrami și alții au arătat că o scădere a numărului acestor axiome dincolo de o anumită limită duce la serii de construcții care sunt diferite de geometria obișnuită, deși asemănătoare acesteia; cu alte cuvinte, nu există o singură geometrie, ci mai multe Acestea din urmă nu sunt, totuși, complet izolate unele de altele, ci fac parte dintr-o doctrină a spațiului mai generală decât cea dată în geometria obișnuită Riemann are meritul de a exprima formal această doctrină mai generală: a găsit un concept care este mai general decât conceptul geometric de spațiu; i-a însușit termenul de varietate O varietate este un complex nedefinit de anumite "ceva" sau "imagini" în raport cu care spațiul, ca complex de imagini spațiale, este în mod evident un caz special Un complex nedefinit de imagini poate fi combinat într-un complex definit în diferite moduri În consecință, se pot stabili diferite tipuri de varietăți În primul rând, conform legii generale a distribuției, se pot distinge între soiuri limitate sau nelimitate, iar conform legii adunării, soiuri continue și discrete · Apoi, în funcție de numărul de variabile independente care determină fiecare imagine individuală, se pot distinge între varietăți: unidimensionale, bidimensionale etc În cele din urmă, soiurile pot diferi și în relația generală a membrilor lor între ei sau cu întregul soi Dacă imaginile individuale sau membrii nu depind de foarte mulți Biblioteca "Runivers" A SHU KAREV imagini, apoi schimbarea poziției lor în cadrul acestora din urmă nu modifică aceste imagini Această imagine, atunci când este mutată în domeniul varietății, rămâne egală cu ea însăși Riemann a numit astfel de varietăți varietati cu curbură constantă, spre deosebire de varietăți cu curbură variabilă, ale căror imagini individuale depind de poziția lor în cadrul varietății și se modifică în funcție de modificarea acestei poziții Un exemplu de varietate spațială bidimensională cu curbură constantă poate fi: un plan sau suprafața unei bile, de-a lungul căruia, de exemplu, un trigon se poate mișca într-o direcție arbitrară fără a-și schimba dimensiunea; Un exemplu de varietate spațială cu curbură non-constantă este o pseudosferă Numai în soiurile de primul fel este posibilă combinarea unei imagini cu ei asemănătoare, transferarea acesteia, ca atare, dintr-un loc în loc, demonstrarea prin suprapunere sau comparație directă, precum și măsurarea în general Varietățile cu curbură constantă sunt la rândul lor împărțite în acelea pentru care această curbură este pozitivă, negativă sau egală cu zero (varietăți plate) Spațiul nostru, cel care servește drept bază pentru construcțiile noastre geometrice, este doar un caz particular de varietăți spațiale și anume: este o varietate tridimensională continuă nemărginită (în sensul integrității) cu o curbură constantă egală cu zero, i e , colector plat Din această definiție rezultă toate proprietățile ei obișnuite, pe care le postulăm ca axiome și teoreme de geometrie Dar,

evident, dintre varietățile spațiale, spațiul nostru nu este singurul Sunt posibile și alte spații - varietăți care nu sunt continue, de dimensiuni mai mici sau mai mari de trei și cu curbură diferită de zero și neconstantă (sferică și pseudosferică) Fiecare dintre ele poate da propria sa serie de axiome și teoreme, la fel de strict interconectate ca și o serie de prevederi ale geometriei noastre obișnuite Astfel de construcții ne vor oferi mai multe geometrii noi, diferite de ale noastre, dar strict logice în sine Tot acest complex de alte geometrii posibile poartă acum denumirea generală de meta-geometrie Acea colecție de fenomene, pe care o numim lumea exterioară, Biblioteca Runiverse ESEURI DE FILOZOFIA ȘTIINȚEI NATURII așa cum este ușor de observat, reprezintă și un anumit complex de imagini și ni se pare destul de corect să îl considerăm la fel ca unul dintre soiuri Care sunt proprietățile sale? Este limitat sau nelimitat, continuu sau discret, unidimensional sau multidimensional și care este curbura sa? La aceste întrebări experiența ne oferă următoarele răspunsuri În întinderea sa, lumea exterioară ne apare întotdeauna ca nelimitată Atunci, nici un fenomen natural nu poate apărea, nici nu poate fi distrus, nici măcar să se schimbe, fără ca un alt fenomen să fie distrus, sau să apară sau să nu se schimbe deloc Cu alte cuvinte, schimbarea unor fenomene de către altele are loc strict continuu, nu există o linie ascuțită de netrecut între ele, iar lumea noastră fizică aparține astfel categoriei diversității continue (holistice) Latura cantitativă a relației membrilor săi între ei este următoarea: trecerea de la un fenomen la altul este întotdeauna constantă cantitativ și nu depinde nici de timp, nici de modul în care are loc Datorită acestui fapt, unul dintre fenomene, luat în mod arbitrar, poate fi luat drept model, iar restul sunt exprimate în unitățile sale Munca este considerată un fenomen atât de exemplar, iar exprimarea tuturor celorlalte fenomene în unități de muncă se numește fie eficiență, fie energie Cu ajutorul conceptului de energie, legea constanței tranziției fenomenelor unul în celălalt poate fi exprimată ca o afirmație că, odată cu scăderea unui fenomen și profitul altuia, performanța lor generală sau energia rămâne constantă Fiecare fenomen al lumii exterioare poate fi astfel caracterizat printr-o anumită cantitate de energie care îi corespunde Dacă transformăm acest fenomen într-o serie de altele, iar pe acestea din urmă le transformăm din nou într-unul dat, atunci acesta din urmă se va dovedi cu o rezervă de energie strict anterioară, deși poate fi și va fi în condiții temporale și spațiale oarecum diferite Prin urmare, putem afirma că amploarea imaginilor individuale ale diversității noastre fizice nu depinde de poziția lor în cadrul acesteia din urmă Varietatea noastră este așadar o varietate cu curbură constantă Biblioteca "Runivers" A SCHUKAREV Ne rămâne acum să determinăm doar dimensiunea acesteia, adică numărul de variabile independente care caracterizează în mod necesar fiecare imagine individuală a lui Întrucât aceste imagini din partea cantitativă sunt complet epuizate de măsurarea sau, după cum se spune incorect, energia conținută în ele, problema dimensiunii diversității fizice se reduce la problema dimensiunii energiei Cele mai recente cercetări au arătat că toate tipurile de energie, cu posibila excepție a energiei mișcării, sunt compuse din două mărimi sau factori independenți, dintre care unul primește numele de capacitate, celălalt - intensitate sau tensiune, de exemplu , energia unei sarcini descendente este egală cu produsul dintre greutatea acestei sarcini (capacitate) și înălțimea coborârii (tensiune) etc Astfel, varietatea noastră fizică este evident bidimensională Deci, lumea noastră externă este o varietate

nemărginită, continuă, bidimensională, cu o curbură constantă egală cu zero (datorită nemărginirii sale) - acesta este rezultatul care ne oferă transferul metodei de analiză a adevărurilor geometrice la o considerație de proprietățile generale ale lumii fizice, dar putem efectua această analiză și mai departe Dacă lumea exterioară poate fi considerată ca o varietate fizică de proprietăți cunoscute, atunci, evident, printre acestea din urmă nu este singura, ci doar una dintre cele posibile La fel ca în geometrie putem admite alte varietăți spațiale care diferă ca proprietăți de ale noastre, la fel este absolut posibil să admitem și alte varietăți fizice, necontinue, cu o dimensiune diferită și cu o curbură diferită și neconstantă Această serie de alte posibile varietăți fizice pe care o putem numi pe bună dreptate metafizică într-un sens mai definit decât termenul a fost folosit până acum Să examinăm acum în mod similar acea serie de imagini care, prin combinarea lor, formează gândirea noastră După tot ce s-a spus, cu greu va fi neclar că această serie poate fi tratată în același mod ca unul dintre soiurile, ale căror proprietăți sunt supuse determinării Ce sunt ei? Biblioteca "Runivers" ESEURI DE FILOZOFIA ȘTIINȚEI NATURII Experiența interioară ne arată, în primul rând, că lumea noastră psihică, inclusiv acea parte a ei care formează gândirea propriu-zisă, aparține categoriei varietăților nelimitate și continue Este usor sa te convingi de acest lucru prin imposibilitatea gandirii de a pune limite gandirii, de a opri gandirea, i e a nu mai combina imagini vizuale, sau a începe să te gândești la nimic, a face, parcă, o rupere în firul gândului Dimensiunea diversităţii noastre - gândirea este egală cu doi, deoarece orice act mental necesită o combinaţie de cel puţin doi termeni (subiect şi predicat) În cele din urmă, imaginile individuale (judecățile) diversității mentale nu depind de aceasta din urmă, iar mutarea lor în domeniul diversității nu le schimbă amploarea De obicei exprimăm ultima proprietate a gândirii noastre drept legea identității logicii formale, care spune că A este întotdeauna A, că legătura dată dintre doi termeni nu este încălcată, indiferent de câte ori o stabilim, precum și o serie de raționamente care pornesc din această poziție (ca să spunem așa o serie de transformări ale unei judecăți) nu pot duce niciodată la negația acesteia Astfel, varietatea noastră mentală are o curbură constantă egală cu zero (din cauza infinitității sale), adică este plat Dar la fel cum într-o serie de varietăți spațiale și fizice spațiul nostru și lumea noastră fizică sunt doar cazuri particulare, unul dintre cele posibile, tot așa este evident că varietatea noastră mentală cu proprietățile sale este doar unul dintre cazurile particulare ale seriei generale a unor astfel de varietati Sunt posibile și alte varietăți de gândire: necontinuă, nu bidimensională și având o curbură diferită neconstantă (sferică și pseudo-sferică); aceasta este zona în care o anumită afirmație variază, de exemplu, în funcție de numărul de ori este spusă, unde sunt necesari mai mult de doi termeni pentru a forma o judecată etc Prin analogie cu meta-geometria și meta-fizica, putem numi toată această zonă meta-gândire sau meta-logică Să comparăm acum rezultatele analizei celor două varietăți ale noastre, mentală și fizică, sau internă și externă Biblioteca "Runivers" A SHCHUKAREV lume shnyago Nu este greu de observat că ambele au aceleași proprietăți; ambele sunt nemărginite, continue (în sensul întregii), bidimensionale și plate Vom numi asemenea soiuri similare Din ultima lor proprietate rezultă că imaginile individuale ale ambelor soiuri pot fi întotdeauna conectate între ele doar într-un mod unic Această legătură este ceea ce se numește cunoaștere sau explicație Existența sa ne permite să înlocuim

întotdeauna mișcarea de-a lungul unei varietăți cu mișcarea de-a lungul alteia, să înlocuim seria reală de evenimente (experimente) cu raționament, adică într-un șir de imagini mentale cu speranța de a găsi mereu o potrivire între punctul final al ultimului rând și punctul corespunzător al primului Dacă asemănarea celor două varietăți ale noastre nu ar exista, atunci o astfel de înlocuire ar fi imposibilă și nici noi nu ne-am putea gândi deloc la realitate, adică nu ar putea cunoaște deloc lumea fizică, sau pentru un astfel de act ar avea nevoie de un al treilea lucru: cunoașterea legii schimbării în curbura uneia sau a ambelor varietăți conectate și cunoașterea locației lor una față de cealaltă Astfel, o simplă comparație a proprietăților celor două soiuri ale noastre rezolvă complet problema noastră cu privire la semnificația structurii lumii științifice Proprietățile plane ale acestor două varietăți fac relația lor strict unică Aceeași proprietate determină calitatea acelor construcții cărora trebuie prescris predicatul de adevăr Continuarea unor astfel de construcții, așa cum spune dezvoltarea lor logică, trebuie să dea întotdeauna rezultate legate fără ambiguitate de experiența existentă sau posibilă Cu alte cuvinte, orice construcție trebuie să aibă nu numai o capacitate explicativă, ci și predictivă și, cu cât valoarea acesteia din urmă este mai mare, cu atât o astfel de construcție ar trebui luată în considerare mai bine Cu toate acestea, o capacitate de predicție, așa cum cred unii, nu este încă suficientă pentru a recunoaște adevărul acestei construcții Predictibilitatea este o consecință a unicității, dar nu invers Se pot veni cu multe astfel de construcții, posedând

predictibilitatea, care, totuși, va contrazice fie principiul unicității, fie una dintre principalele proprietăți ale soiurilor Un exemplu este interpretarea simbolică a lumii, controlată de un număr de zeități, care posedă o voință complet arbitrară, a cărei manifestare este fenomenele naturii Din punct de vedere al puterii explicative și predictive, această interpretare este cea mai înaltă, deoarece poate conduce, evident, orice fenomen natural, trecut și viitor, la un act separat al voinței uneia dintre astfel de zeități Dar o astfel de construcție încalcă principiul corelării constante a tuturor fenomenelor naturale, contrazice astfel principiul constanței curburii diversității noastre fizice O construcție adevărată (aici ne referim la construcții particulare), pe lângă omogenitate și continuitate (predictibilitate), trebuie să aibă și capacitatea de a-și contopi continuu punctele finale cu alte construcții similare, pentru a fi introdusă, ca să spunem așa, complet liber și fără a rupe continuitatea în linia generală de gândire, căci numai în această condiție, aceasta din urmă poate servi ca echivalent mental al realității directe continue Ultima condiție este, însă, greu de îndeplinit în întregime, deoarece realitatea este prea mare și evident nu este accesibilă în întregime Prin urmare, construcțiile noastre nu pot decât să se aproximeze mai mult sau mai puțin la idealul indicat Dar trebuie să țină mereu cont de asta • Această ultimă împrejurare scuză parțial ambiguitatea temporală a unora dintre construcțiile științifice, dacă numai acestea din urmă nu depășesc anumite sisteme Se spune că stabilirea unui adecvat mental al realității este atât de dificilă încât chiar și acele cazuri în care astfel de construcții sunt vădit imperfecte merită atenție, ca atare, care dau totuși o coincidență cu realitatea, deși pe distanță mică Există convingerea că, odată cu prezența unor astfel de semistructuri, mișcarea în continuare va deveni mai ușoară Acest lucru este adevărat într-o oarecare măsură, dacă semi-

construcția aparține numărului de evident mai îngust decât realitatea, deoarece, de exemplu, totul este pur mecanic, sau mai precis, dinamism Biblioteca "Runivers" A SHCHUKAREV construcții micheskie, incapabile fără introducerea unui "concept suplimentar precum "forța" pentru a descrie fenomenele de echilibru static Se poate crede că, într-un viitor, astfel de construcții, cu introducerea unor adaosuri, vor facilita într-adevăr mișcarea ulterioară către găsirea imaginii adevărate a lumii Se poate privi deja la acest tip de construcție ca pe o parte a adevărului În multe dintre ramurile sale, totuși, știința se poate înțelege chiar și acum complet fără astfel de construcții, conectând serii uriașe de fapte cu ajutorul simbolurilor și conceptelor pur formale Acest tip de schemă formală ar trebui să fie preferată oricărui tip de construcții de probă A Schukarev Biblioteca "Runivers" Heinrich Rickert și cartea sa "Limitele educației în științe naturale a conceptelor" Punctul de plecare pentru Rickert este afirmația că metoda științei naturii, a cărei esență Rickert o vede în formarea conceptelor generale, are anumite limite pentru aplicarea ei în sensul că nu acoperă toate aspectele funcției cognitive: pt implementarea integrală a ultimei, este deci necesar să se găsească sau să se indice o altă metodă la fel de legitimă, aplicată aceluiași material experimental, dar studiind-o dintr-un punct diferit viziune Această metodă căutată primește de la autor denumirea de cea istorică, se ocupă nu de concepte generale, ci de realitatea concretă și individuală și constă în formarea conceptelor nu pe baza principiului generalității, ci pe baza principiului generalității a "valorii" atributelor incluse în concepte Acest tip de cunoaștere se exprimă nu într-o simplă "apreciere" a faptelor experimentale, ci tocmai în formarea unor categorii teleologice speciale bazate pe referire la valoare, și în stabilirea unei legături deosebit de istorice sau teleologice între faptele subordonate acestor categorii În prima parte a lucrării sale, Rickert stabilește posibilitatea și conținutul unor astfel de cunoștințe, în a doua, obiectivitatea acesteia Deci, elementele materialului cognitiv rămân într-adevăr în afara cunoștințelor științifice naturale sau această zonă cognitivă specială este doar o ficțiune, creată în mod arbitrar din același cognitiv general i) i) Cap IV Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" F SOFRONOV elemente care sunt complet utilizate prin metoda științelor naturale? Cunoașterea științifică naturală, potrivit lui Rickert, pe măsură ce se apropie de idealul său cognitiv, conține din ce în ce mai puține elemente de realitate Scopul ideal al unei astfel de cunoștințe este o renunțare completă la conținutul calitativ al ființei Natura paradoxală a acestei afirmații este dezvăluită odată cu descoperirea erorii principale a epistemologiei lui Kant, care a opus "experiența" "funcției cognitive pure" și a scos în evidență formele "generale" ale acestei funcții într-un fel special de cunoaștere, independent de experiență În același timp, însă, a rămas neclar care este exact acest "material experimental" care nu a fost supus influenței "formelor cognitive generale" graniță fictivă și a arătat că formele generale nu pot fi separate decât convențional de materialul cognitiv, pentru că de fapt ele sunt imanente acestuia din urmă Nu cunoaștem o asemenea realitate, care ar fi în adevăratul sens "ruáis indigestaque moles" și la care forme de cunoaștere s-ar aplica, ca să spunem așa, din exterior "transcendental"^ nu este altceva decât o rămășiță a conceptului transcendental într-o formă înmuiată) *) "Hotaruri", cap Sh "Odată ce un concept a fost format, totul real a dispărut din conținutul său" (ib)) Acest defect fundamental al așa-zisei filosofii "critice" străbate

ca un fir roșu întreaga sa istorie, pornind de la înaintașii săi-sceptici precum Hume, și terminând cu epigonii săi, neo-idealiștii timpului nostru obiceiuri mentale" În timp ce neoidealiștii, dimpotrivă, găsesc o cale de la funcția cognitivă, deși un ocol, la cea "existentă", atunci, cu toate acestea, la baza ambelor moduri de gândire stă ideea naturii autosuficiente a cunoașterii în opoziţia ei cu fiinţa Chiar şi filosofia empirico-critică în persoana lui Mach nu este scutită de această prejudecată semi-metafizică Biblioteca "Runivers" HEINRICH RIKKERT ȘI EL CARTE Criteriul "realității" nu stă așadar deloc în excluderea prelucrărilor cognitiv-logice Prezentarea realității în schița sa generală nu este prezentarea sa completă în sensul conținutului din ea a tuturor trăsăturilor particulare ale momentului; dar este o experiență mai plină, și mai concretă, în sensul îmbrățișării sferelor mai largi ale realității Realitatea "adevărată" este înfățișată în ambele cazuri nu doar cu un alt grad de completitudine, ci cu un alt caracter de completitudine Ni se spune că lumea imaginilor vii și imediate și lumea ideii sintetice se află într-o relație irațională cu lumea analizei mentale Dacă prin aceasta înțelegem faptul că metoda analitică nu poate fi redusă la cea sintetică și invers, că acestea sunt două moduri de gândire care nu pot fi rezolvate unul în celălalt, atunci acesta nu este altceva decât un truism Dar dacă cineva crede că ambele aceste moduri de a gândi la realitate nu pot fi unite într-o singură sinteză superioară, atunci acest lucru este eronat Totul este de a păstra granițele legitime ale sintezei directe și ale analizei mentale Desigur, dacă ne gândim la ideea sintetică în mod absolut, adică independent de elementele conținute în ea, iar apoi aceste elemente, evidențiate doar în abstracție condiționată, sunt și ipostazizabile ca substanțialitate independentă - ambele rezultate ale gândirii stau de fapt una împotriva celeilalte ca ireconciliabile Dar din moment ce evităm această eroare și ne amintim de condiționalitatea acelor limite în care experiența conștiinței ne oferă o sinteză și componentele sale fiinţa reală este dată de acest gânditor doar "elementelor-senzaţii", în timp ce "legăturile" dintre ele sunt stabilite de funcţia cognitivă Rezultatul este o dualitate clară în natura criteriului adevărului Pe de o parte, formațiunile mentale "se adaptează la fapte", pe de altă parte, urmează legea "economiei interne" Nu spun că ambele principii nu pot fi îmbinate într-unul singur Dar această unitate a lor se va dezvălui numai pe baza unei sinteze complete între categoriile de ființă și cunoaștere, sinteză nerealizată de Mach și de toată filozofia empirio-critică, incluzând aici direcția ei atât de fecundă ca energismul Cea mai înaltă economie a gândirii nu constă în inventarea unor instrumente pur mentale, ci în realizarea celor mai înalte categorii de realitate, care în același timp sunt și cele mai înalte categorii de cunoaștere * Biblioteca Runiverse F SOFRONOVA, elemente, toată realitatea ne apare din unghiul celei mai înalte sinteze ale ambelor puncte de vedere Este dat ca o ființă integrală și continuă în vedere directă; dar în sine conține deja potențialul de împărțire în elemente Imaginea lumii din direct sintetic, trecând prin stadiul analizei, se dezvoltă în analitic-sintetic, deoarece ne abţinem de la ipostatizarea sintezei şi fundamentarea elementelor analitice Conceptul nostru de realitate se extinde, iar lumea, păstrându-și întreaga imagine și unitatea sa sintetică, ne dezvăluie în același timp conexiunile și corelațiile elementelor sale Vedem atunci realizarea sintezei numai în aceste elemente și existența elementelor doar în cadrul sintezei În acest fel scăpăm atât de punctul de vedere abstract atomist, cât și de cel

universalist abstract, de metafizica materialismului, precum și de metafizica idealismului ■ Un astfel de punct de vedere imanent și dialectic, dacă nu este formulat teoretic de metoda științifică naturală ca bază, atunci în orice caz constituie practic punctul de plecare Din acest punct de vedere, orice cunoaștere sintetică, constând doar în experiența unei reprezentări concrete în ansamblu, are valoare deplină pentru cunoașterea în general, constituind atât punctul de plecare, cât și centrul constant unificator al lucrărilor analitice ulterioare Dar nu depășește această experiență imediată și fiecare procesare posibilă este deja analitică Acest) Din acest punct de vedere, de exemplu, recunoașterea materiei ca realitate nu contrazice câtuși de puțin faptul că, în primul rând, ea este dată numai în formele ei speciale, și nu ca materie în general și, în al doilea rând, majoritatea important, că este complet Toate funcțiile pot fi descompuse în energie, aceasta din urmă în senzații și experiențe în general Conceptul sintetic de materie este irațional în raport cu aceste elemente proprii doar în sensul unei ființe substanțiale în spatele lor și nu epuizată în ele Dar ca sinteză a acestor experiențe, care nu pretinde a exista independent de ele, este perfect acceptabilă ca dat real de gândire, în aceeași măsură în care faptul energiei, din nou considerată ca o sinteză a experiențelor conținute în ea , este de asemenea acceptabil Biblioteca "Runivers" HEINRICH RIKKERT SI CARTEA LUI prelucrarea experientelor imediate nu are alta cale decat sa izoleze elementele de baza de aceste experiente si sa formeze, cu ajutorul lor, asa-zisele concepte generale Semnificația acestui sau aceluia element de concretețe nu este diminuată de faptul că este înțeles în identitatea sa cu alte elemente similare descoperite în alte experiențe și, prin urmare, este studiat nu izolat, ci în combinație cu acestea Ascensiunea la concepte generale nu este așadar scopul științei, așa cum interpretează greșit Rickert, ci un mijloc de studiere a relațiilor interne ale aceleiași concretități Rickert a rămas hotărât în afara cursului adevăratelor tendinţe ale metodei ştiinţifice naturale*) În cele ce urmează, Rickert identifică realitatea cu "individualitatea" "Dacă conținutul conceptelor științifice naturale", spune el, "nu include nimic individual și perceptiv, atunci de aici rezultă că nimic real nu intră în el " "Fiecare proces corporal sau spiritual, așa cum ne este dat prin experiență, este un individ, adică ceva care apare o singură dată într-un anumit punct dat în spațiu și timp"), Deja din moment ce individualitatea este definită de autor drept "perceptuală" și "singurată", el se consideră îndreptățit să o scoată din vedere și din interesul metodei științifice naturale Obiecțiile la aceasta sunt deja cuprinse în cea precedentă Individul prezintă interes pentru știință nu numai ca punct de plecare pentru formarea conceptelor generale, ci și în sine, ca realitate definită Într-un concept general care unește mulți indivizi, acest interes nu numai că nu dispare, ci chiar crește datorită faptului că o asemenea pluralitate de indivizi omogene acordă o importanță deosebită caracteristicilor lor individuale, evidențiind) În acest fel, fără a pretinde deloc că distruge sinteza logică, morală și estetică, știința își asumă sarcina de a studia aceste aspecte ale spiritului uman, precum și de a studia cea mai înaltă sinteză mondială, ideea religioasă Prin analiza ei nu anulează sinteza, dar pentru asta nu recunoaște niciun alt studiu al acestei sinteze decât cel analitic) "Hondarițe", cap IV Biblioteca "Runivers" F SOFRONOV sunt într-un concept general, într-o serie de motive reale Dar, cel mai important, întregul scop al științei se rezumă tocmai la explicarea lumii

concrete, la crearea unor idei clare și formule definite cu privire la acțiunea acelor forțe care creează o imagine concretă dată a lumii Adevărat, știința nu poate să-și extindă studiul la tot ceea ce este individual Dar acele formațiuni concrete care apar în viața lumii ca centre semnificative și importante de forțe, chiar dacă ar fi "numai", sunt studiate de ea tocmai în concretețea și individualitatea lor x) ' Dar eroarea autorului iese în evidență în forma ei specifică, mai ales atunci când procedează la interpretarea individualității ca "unitate internă", dovedind în același timp că metoda științifică naturală nu are în sine, în mijloacele și scopurile sale, niciun criteriu de stabilire asemenea individualitate Între timp, de fapt, ideea sintetică de "unitate" se realizează în momentele sale accesibile pentru a fi studiate exclusiv analitic, și anume, ca unitate internă de funcții, și în această măsură este o categorie complet științifică, pe deplin luată în considerare de către cunoștințe științifice naturale Potrivit autorului, "unitatea internă" a unui lucru poate fi stabilită numai din punctul de vedere al "valorii sale interne", iar această valoare nu este supusă explicației științifice naturale Această "valoare intrinsecă" nu este o categorie cognitivă, dar "volitiv", "normativ" științele naturii *) Minciunile punctului principal al autorului autorului în metodologia științifică îl obligă pe autorul însuși să ajungă la mărturisirea că "opusul dintre știința care are o chestiune de curs și o știință care are o chestiune de înţelegerea, ar trebui limitată şi slăbită prin însuşirea metodei" ("Granii",) Şi anume, atunci când autorul investighează "elementul istoric" în ştiinţele naturii (Capitolul III), rezultă că numai formarea de cele mai generale concepte și teorii abstracte rămân pentru ponderea cunoștințelor științifice naturale pure, în timp ce restul compoziției științei totul este impregnat cu un "istoric", adică abstracția și generalizarea sunt doar instrumentele cu care este posibil să se dezlege firele concrete ale istoriei și nu constituie în niciun caz un scop independent de studiu Biblioteca "Runivers " HEINRICH RIKKERT SI CARTEA LUI cunoașterea își atinge scopul, "simplificarea realității perceptive" *), exclusiv prin formarea unor concepte generale, eliminând totodată toate evaluările Cunoașterea pură, potrivit autorului, nu are un criteriu pentru a evidenția această "valoare intrinsecă" în lucruri și se află, în raport cu aceasta, în fața materialului experimental într-o stare de deplină indiferență, în timp ce categoria individualității se bazează întotdeauna pe atribuirea unui moment dat, recunoscut ca individual, unei valori cunoscute *) Dar am spus deja că metoda de "formare a conceptelor generale" prin care autorul caracterizează cunoștințele științifice naturale nu este doar o identificare formală a trăsăturilor comune, ci este legată de sensul esențial și intern al acestor trăsături în realitatea însăși În măsura în care cunoștințele științifice naturale se dovedesc a fi capabile să distingă și să studieze în realitate "individuul" în sensul său, în care este determinat de conținutul său interior, "unitatea" ființei sale interioare Această "unitate internă" este o categorie care rămâne în întregime în limitele studiului analitic al proprietăților și atributelor realității, așa cum se realizează în cunoașterea științifică naturală Hm¿hho, sarcina acestei cunoștințe este de a stabili o legătură regulată între fapte, de a stabili acele legi în care se exprimă această legătură - cu alte cuvinte, de a stabili formule de succesiune constantă și coexistență a elementelor acestor fapte Dar în lumea concretă, forțele abstracte (care, din punct de vedere științific, nu sunt altceva decât o ipostază condiționată a

acestor formule generale) acționează în formațiuni speciale de putere, ca niște mecanisme de putere cunoscute care au un centru de putere și un anumit grad de putere unitate de putere Fiecare astfel de unitate concretă, fiecare astfel de organizare a forțelor, cu interiorul ei inerent *) "Granice",) "Individui sunt întotdeauna indivizi legați de o anumită valoare " părțile formează un întreg care trebuie împărțit Pe scurt, nicio altă unitate nu aparține persoanei decât unitatea individului în general, care este legată de o anumită valoare" (Ibid , p) Biblioteca "Runivers" F SOFRONOV regularitate, tocmai ceea ce se numește "individ" în sensul natural-științific al cuvântului Regularitatea internă a unui astfel de individ este tocmai ceea ce îl face "valoros" pentru cunoștințele științifice în sensul că constanța, forța și originalitatea acestei regularități determină impactul individului asupra realității înconjurătoare Fiecare individ are o cauzalitate aparte, pe care o aduce de la sine în această lume înconjurătoare și care altfel se numește activitatea sa Cu cât această unicitate a individului se exprimă mai strălucitoare și mai puternică, cu atât devine un factor mai definit, este în acel proces mondial, care este studiat de știință Din acest punct de vedere, valoarea cognitivă a individului coincide decisiv cu cea a valorii sale de putere, care se exprimă în "unitatea sa internă", în certitudinea și independența reacției sale interne Acest lucru determină și faptul binecunoscut că metodologia științei este în întregime legată de proprietățile reale ale subiectului său Nu există nicio îndoială că o astfel de "valoare" este un concept teleologic Dar gândirea natural-științifică nu se teme de teleologia imanentă O astfel de teleologie nu este pentru el altceva decât un mod de a afirma un fapt Întrucât s-a stabilit că cunoașterea natural-științifică constă în înfățișarea regularității obiective a ființei empirice, în măsura în care această reprezentare poate fi considerată scopul unei astfel de cunoașteri, momentele acestei cunoașteri, apropiindu-l de realizarea acestui scop, vor au o "valoare" corespunzătoare În acest sens, momentele cele mai determinante ale realității sunt și cele mai valoroase obiecte ale cunoașterii, iar ale momentelor realității, cele care au cea mai mare putere a principiului individual, adică cea mai mare unitate a reacției lor interioare, tocmai esența celei mai determinante Aducerea aici a unui alt punct de vedere al autorului asupra individualității - ca "singurul" - nu schimbă problema Dacă un anumit tip de originalitate și forța de regularitate internă nu aparține unui singur individ, ci unui întreg grup al acestora, știința abstrage această proprietate într-un concept general și operează cu ea în concluziile sale despre acțiunea determinantă Biblioteca "Runivers" HEINRICH RIKKERT SI CARTEA LUI acest grup de indivizi la realitatea înconjurătoare Dar chiar și în acest caz, centrul atenției ei se dovedește a fi acea "individualitate" care este inerentă, ca trăsătură comună, tuturor membrilor acestui grup *) În cele din urmă, în opinia autorului, cunoașterea științifică naturală nu conține niciun criteriu pentru a distinge trăsăturile "esențiale") ale realității - pentru că pentru cunoștințele teoretice, din nou, ceea ce este esențial nu este ceea ce este legat de "valoarea intrinsecă)) a unui lucru, dar acela, care servește scopului pur formal al științei, "simplificarea realității",) Autorul însuși nu consideră că un astfel de studiu al trăsăturilor individuale comune depășește limitele metodei "istorice", caracterizând-o drept "relativ istoric" "Conceptul, care în sensul științific natural are un conținut general, în același timp poate zdrobi într-adevăr o imagine istorică exhaustivă în toate acele cazuri când semnificația istorică se limitează la un anumit complex de

proprietăți, care nu se găsește doar într-un singur obiect, dar în mai mulți indivizi altfel diferiți unul de celălalt Astfel de indivizi sunt uniți într-un singur grup și istorie" ("Boundaries", -) - Autorul nu observă că tot caracterul excepțional al "istoricului", așa cum l-a stabilit în precedentul, se irosește aici În orice caz, individul și generalul încetează acum să mai servească drept criterii pentru istoricul și științifică naturală pentru a umple golul lăsat de știința naturii, iar acest gol a constat tocmai în absența în conceptele științifice naturale, ca în general, a "orice urmă a acelei concepții care ne este prezentată direct în experiență" (p) Cum, atunci, conceptul istoric poate umple acest gol, când se dovedește și el "caracterizat prin gradații treptate" (în sensul generalității), iar "diferența constă doar în faptul că nu se poate stabili niciun sistem de ordine aici, din moment ce științele istorice sunt complet pot fi aduse într-un sistem construit în conformitate cu gradele de generalitate" (- *) · Întrebarea este - de ce nu pot? Admitem că "atributul valoric" este specific într-o serie de alte atribute ale lucrurilor Dar întrucât poate fi stabilit și studiat ca fiind comun multor formațiuni individuale, "metoda istorică" își pierde exclusivitatea și se dovedește a fi doar o specială cazul aplicării metodei științifice naturale generale la un subiect special, - ca în toate celelalte științe separate Dacă autorul încearcă apoi să arate că centrul atenției istorice, chiar și în generalizare, rămâne individul, acest lucru nu ajută cu nimic, decât dacă, de altfel, se dovedește că în științele naturii generalizarea are un alt scop decât studiul a individului și a concretului Biblioteca "Runivers F SOFRONOVA în consecință, pur și simplu "general", "permițând științei să cerceteze întreaga diversitate a unei experiențe date" "În conceptul natural-științific, elementele sunt conjugate între ele, deoarece conțin ceva comun mai multor obiecte Dimpotrivă, unitatea unui concept istoric nu se bazează niciodată pe aceasta , chiar dacă de fapt conținutul său a constat în ceva comun mai multor obiecte Dimpotrivă, constrângerea sa se bazează pe faptul că conține ceea ce este esențial în raport cu acele puncte de vedere de referință la valoare care ghidează expunerea istorică *) Este lesne de observat că autorul continuă să se învârte aici în același cerc de idei false despre scopurile metodei științifice naturale, cauzate de original pentru transcendental! epistemologie prin separarea funcției cognitive de ființă De fapt, numai ceea ce este esențial pentru ființă poate fi esențial pentru cunoaștere și izolând generalul, știința nu se străduiește decât să stabilească o astfel de "realitate esențială" Ceea ce este esențial pentru realitate este tot ceea ce este momentul definitoriu în ea, care are cea mai mare putere cauzală în sensul dezvoltării unei autodeterminari legale interne și a impactului asupra mediului în spiritul acestei legi interne Din acest punct de vedere, știința își evidențiază într-un fenomen elementele sale esențiale dintre cele accidentale și distribuie fenomenele în sine în raport cu k realitatea generală, cât mai mult sau mai puțin ' semnificativ ' Dacă metoda istorică oferă propriul criteriu special pentru determinarea a ceea ce este esențial, această împrejurare, în primul rând, nu dă dreptul de a nega posibilitatea cunoștințelor științifice naturale de a avea propriul criteriu Dar cel mai important, din moment ce cunoașterea istorică se pretinde a fi un "complement" al științei naturale, va trebui totuși să demonstreze că cunoașterea în general are alte scopuri decât afirmarea existenței, deoarece în aceste ultime limite, metoda științifică naturală îndeplinește toate sarcini posibile^^ lăsând \ locuri pentru atragerea oricăror alte criterii

independente *) "Hondarițe", Biblioteca "Runivers" HEINRICH RIKKERT SI CARTEA LUI În legătură cu aceasta, este evidentă întregul arbitrar al afirmațiilor care contestă capacitatea juridică a științei naturii de a studia realitatea în ceea ce privește categoriile "drept istoric", "dezvoltare istorică" și mai ales "progres istoric"* Orice astfel de "conectare" a fenomenelor istorice, spun oponenții metodei științifice naturale în istorie, este teleologică, așadar, accesibilă studiului doar din punctul de vedere al unui criteriu de valoare care stă în afara cunoașterii pure Întrucât "știința naturii nu pare să cunoască diferența dintre esențial și neesențial decât între general și particular, iar istoria, între timp, este complet concretă, în măsura în care știința nu are în ea" material pentru construirea legile sale generale *) Noi *) "Hondarițe", cap IV) Respingând "regularitatea" pentru o serie de evenimente istorice individuale, autorul subordonează în mod ciudat această serie categoriei cauzalității "Conceptul de determinat cauzal nu coincide cu conceptul de determinat în mod legal" (ib) Autorului îi lipsește o înțelegere critică a cauzalității științifice faptele complexe ale realității sunt împărțite în elementele lor, iar legea științifică este tocmai formula relațiilor dintre astfel de elemente În final, autorul însuși recunoaște însă necesitatea folosirii, pentru a stabili "cauzalitatea individuală", elementele comune ale conceptelor, "conceptele generale ale relațiilor cauzale", adică conceptele a legilor (pp -) "Dar el susține că acesta este doar un "ocol" pentru a reveni din nou la individ El nu observă că acest "ocol" este tocmai conținutul oricărei prelucrări științifice a materialului empiric, că, pe de o parte, este necesar pentru fiecare știință, pe de altă parte, scopul ultim al fiecărei științe este cunoașterea prin ea prin ea tocmai material concret-individual în relaţiile interne ale elementelor sale În măsura în care "studiul istoric", ca fundamental diferit de ştiinţa naturii, se dovedeşte a fi pură ficţiune Prin urmare, din punctul său de vedere, autorul respinge absolut temeinic posibilitatea "legilor istorice", considerând însuși conceptul de astfel de legi ca fiind o contradicție in adjecto (S) Nu poate exista o expresie generală pentru pur individual, și o conexiunea strict individuală nu poate deveni lege Dar numai atunci, în această interpretare individuală, nu există loc pentru cauzalitatea științifică, ci rămâne simpla consecință a fenomenelor Știința nu a început încă aici Și numai atunci când individul Biblioteca "Runivers F SOFRONOVA au văzut totuși că nici pentru știința naturii esențialul nu coincide cu generalul și de aceea îi rămâne întotdeauna posibil să prezinte istoria ca o legătură firească a momentelor sale esențiale, în sensul stabilirii unor relații permanente între elementele viața istorică (sociologie), sau în sensul determinării creșterii interne a unor astfel de formațiuni istorice concrete vii, care își dezvoltă din ce în ce mai mult autodeterminarea internă și devin astfel din ce în ce mai esențiale pentru direcția cauzală a evoluției istorice (istoria propriu-zisă, ca ştiinţă concretă) Progresul istoriei constă tocmai într-o astfel de creștere a forței interne și în organizarea factorilor ei concreti Nu este decretat de știință în prealabil, dar dacă se realizează, atunci este analizat de aceasta după metoda generală natural-științifică Orice creștere a organizării interne și a forței cauzale a acestor formațiuni istorice este apreciată de știință ca fiind progresivă Acest punct de vedere este fără îndoială teleologic, dar și aici trebuie să repetăm că metoda științei naturale nu neagă teleologia imanentă Sarcina științei istorice este de a stabili regularitatea internă a fenomenelor concrete sau generale studiate și,

prin urmare, orice creștere a acestei regularități, care este rezultatul complicației organizării interne și al dezvoltării unității interne, este o relație redusă la relații de elemente, se poate vorbi de cauzalitate Dar autorul vrea să creeze o știință specială a istoriei din material pur individual, care în însăși esența sa nu dezvăluie nici un caracter legal, nici, contrar părerii autorului, un caracter cauzal Desigur, din consecvență, el trebuie să admită existența unei "regiuni istorice" în alte științe, fizice și biologice, și să bată la ușa deschisă, dovedind imposibilitatea în această regiune, întrucât este luată strict individual, a formării a legilor "istorice" ale dezvoltării (cap IV, VI) Numai în sociologie el aparent nu admite prezența unui astfel de material "istoric" Acest lucru este de înțeles, căci ce ar rămâne atunci istoriei ca știință separată? nu este pur individual, în al doilea rând, este în aceeași relație cu ea generală parte cum este istoria pentru sociologie? timpul servește ca punct de plecare pentru studiul acestor relații Biblioteca "Runivers " HEINRICH RIKKERT SI CARTEA LUI pentru știință fenomenul este pozitiv, orice scădere este negativă Știința își stabilește aici propriul criteriu teleologic, dar coincide în totalitate cu criteriul bazat pe semnificația reală a fenomenelor ca forțe cauzale binecunoscute: cu cât este mai mare internă, proprie, cauzală forța fenomenului, cu atât fenomenul este mai legitim în interior Indicând progresivitatea fenomenului, știința nu face decât să constate creșterea în el a acestei laturi Tθ HS concepte desprinse din viață În spatele formelor abstracte, adesea uscate, în care filosofii și-au exprimat gândurile, se ascund trăsăturile vii ale unei viziuni filozofice asupra lumii, care exprimă întreaga sumă a aspirațiilor filosofului la fel de puternic precum viața în unele convingeri politice sau sociale este exprimată în sfere inferioare Întreaga diferență dintre primul și al doilea din această parte constă doar în dimensiunea reacțiilor spiritului la impresiile realității Viața umană obișnuită reacționează la realitate într-un mod nesistematic și superficial; apărute aleatoriu, în cel mai bun caz doar unind individul într-un întreg caracter consistent, interesele oamenilor de obicei nu depășesc nevoile cutare sau cutare timp și sunt exprimate în sinteze ale realității fără orizonturi largi Dar, din când în când, printre oameni apar și alte personalități, cu o atitudine diferită față de viață Trăind într-un anumit timp, care pune anumite sarcini oamenilor, ei înșiși nu pot fi îmbrățișați doar de temporal și accidental În organizarea lor mentală, proprietățile tipice, constante, ale spiritului uman sunt atât de puternice și de vii, încât le fac imposibile doar adaptări accidentale la momentan; Dimpotrivă, în acest material fluid al timpului prezent, aceste proprietăți obligă să desfășoare astfel de aspecte ale personalității care constituie apartenența eternă a unei persoane sau, mai bine, acel ideal, în care, cu toată plenitudinea și particularitățile sale, acel care trăiește în oamenii obișnuiți trăiește doar ca un indiciu, ca stadiu inițial imperfect Având în însăși construcția spiritului predominanța unei laturi a tipului mental al umanității, astfel de oameni își exprimă reacțiile la realitate din unghiul acestei trăsături "Ca o explicație a problemei lumii, sistemele filozofice sunt formulările cristalizate în concepte ale modului în care marile tipuri mentale ale umanității reacționează la totalitatea ființei " Trecând acum la un alt moment de activitate filosofică, care este rezultatul primului, la însăși imaginea lumii creată de filosof, trebuie să avem în vedere că o anumită trăsătură tipică a personalității filosofului, precum Questions of Philosophy, Vol θ

Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE o dispoziție înnăscută specială de a înțelege și experimenta elementul corespondent al realității, în virtutea integrității personalității însăși, determină întreaga sinteză filozofică, subordonând-o într-o măsură mai mare sau mai mică unilateralității corespunzătoare De aici, relațiile corecte ale conștiinței filosofice cu trecutul filosofiei sunt determinate de ele însele Semnificația supratemporală a doctrinelor filozofice trebuie căutată nu în acele adevăruri despre care filozofii le vorbesc, ci în acea veridicitate și profunzime cu care "afirmațiile lor adesea eronate exprimă relația interioară a spiritului cu ființa" În acea trăsătură tipică, care este experiența imediată a filosofului, trăsătura propriului său spirit, în primul rând, și apoi principiul viziunii asupra lumii, se află nucleul real al sistemului filozofic Caracteristicile perspectivei lumii ca mod de a explica lucrurile se pot dovedi a fi false pentru conștiința ulterioară a omenirii, dar principiile înseși ale perspectivei lumii pot fi exprimate cu o mare completitudine și consecvență Tocmai spre elucidarea acestor principii trebuie îndreptată atenția filozofului Filosofia este apreciată în primul rând nu ca o expresie a "adevărului obiectului", ci ca o expresie a "adevărului subiectului" Această caracteristică, desigur, nu exclude posibilitatea ca, în unele cazuri excepționale, produsele creativității filosofice să satisfacă cerințele atât ale adevărului subiectiv, cât și ale adevărului obiectiv Trecând de la aceste discuții generale la Kant, Simmel își pune sarcina de a extrage din filosofia sa și de a prezenta cititorului "acele elemente atemporale, acele întrebări și răspunsuri, a căror conștiință la un anumit moment istoric poate fi comparată cu o lumină fulgerătoare aleatorie , dezvăluind privitorului o trăsătură și un tip constant de umanitate" Însuși studiul filosofiei lui Kant începe cu definirea acelui nerv vital al viziunii despre lume a lui Kant, care, pe de o parte, este principiul care leagă filozofia sa într-un întreg, pe de altă parte, latura interioară, este o trăsătură tipică a spiritul filosofului însuşi Simmel vede această trăsătură în intelectualismul lui Kant și în sistemul său Esența intelectualismului constă în analiză Fiind singura metodă în dezvoltarea unei perspective asupra lumii întregi, intelectualismul lasă o amprentă clară asupra perspectivei lumii întregi Ce Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE Dar vedem trăsături caracteristice în funcție de această metodă în filosofia lui Kant? Ca mare gânditor, Kant nu recunoștea o putere nelimitată în analiză, era ferm convins de inevitabilitatea limitei de descompunere, de existența unor elemente primare care pot fi doar recunoscute și care pot fi explicate prin reducerea lor la o mai simplă minte, mintea umană este neputincioasă Dar, insistând asupra acestor date primare, Kant, ca analist în esență, nu a fost capabil să indice semnificația lor în viziunea sa asupra lumii Doar acea parte a realității care stătea pe acest mal al ființei, adică în sfera analizei, și-a găsit un loc în filosofia sa; însăşi limitele la care a ajuns analiza sa fie au rămas în afara sferei înţelegerii sale, fie au fost interpretate în mod fals de el atunci când le-a aplicat metoda care l-a adus la ei şi a fost neputincios să dezvăluie filosofului adevărata lor natură Introducând în viziunea sa asupra lumii doar acel conținut al vieții care se încadrează într-un cadru clar pentru rațiune, el nu a surprins viața în întregime, cu laturile ei direct deschise, cu o zonă irațională accesibilă filosofilor mai înclinați mistic O altă trăsătură a viziunii sale asupra lumii constă deja în tendința desfășurată mai mult sau mai puțin consecvent a noului timp de a explica ființa prin productivitatea

sau creativitatea spiritului, evitând în același timp reproșul arbitrarului subiectiv și al hazardului irațional Kant a redus totalitatea ființei accesibile omului la tripla funcție a spiritului: cognitivă, volitivă și estetică Determinarea trăsăturilor fiecărei funcții și a proprietăților ființei care este rezultatul ei a fost "acel mare gest cu care Kant a intrat în dezvoltarea filozofică" Tipul intelectualist al naturii lui Kant, cu cea mai mare consistență și rodnicie, ar fi trebuit să fie dezvăluit în explicația sa despre procesul cognitiv Dintre toate manifestările vieții umane, tocmai aici se relevă o relație strânsă între spiritul filosofului și caracterul zonei studiate Confundată mai devreme cu tot felul de premise metafizice, problema cunoașterii apare în forma sa pură doar în filosofia lui Kant Chiar și vreo * Biblioteca "Runivers" REVIEW(r) CARTE Unele neajunsuri ale filozofiei teoretice a lui Kant sunt doar rezultatul unei interpretări incorecte a proprietăților cunoscute ale procesului cognitiv și nu o intruziune în studiul principiilor străine procesului viu al cunoașterii Sensul general al rezolvării unei probleme cognitive din punct de vedere intelectualist se rezumă la înțelegerea procesului cognitiv în toate părțile sale, fără a părăsi limitele forțelor cognitive ale spiritului O astfel de introducere a elementului irațional face imposibilă înțelegerea de către cercetător a procesului, a cărui trăsătură specifică constă tocmai în eliminarea a tot ceea ce este irațional Această proprietate a activității cognitive era deja recunoscută înainte de Kant în sistemele raționalismului și senzaționalismului Dar chiar de la primii pași către elucidarea acestei activități a spiritului, au apărut dificultăți de netrecut pentru ambele sisteme Care ar trebui luat ca punct de plecare al cercetării, unde să găsim un punct forte pentru aceasta în acest cerc vicios, în care toate părțile sunt conectate și condiționate reciproc și în care întregul atârnă liber în aer, fără niciun sprijin? Atât raționalismul, cât și senzaționalismul nu au înțeles suficient această trăsătură a chestiunii cunoașterii, nu au înțeles că nu există și nu poate exista un punct atât de puternic în acest domeniu, iar dorința lor de a-l găsi cu orice preț i-a condus la unilateral opinii despre cunoaștere Filosofii raționaliști, această dorință a forțat ca activitatea cognitivă să fie redusă la latura logică a acesteia, pe senzaționaliști - la senzații și legile asocierii lor Kant a fost primul care a înțeles că o explicație a procesului cognitiv în acest fel nu poate fi găsită prin însăși natura acestui proces, că chiar la începutul studiului era necesar să se acopere acest cerc din toate părțile, în toate părțile sale părți și căutați o explicație a conexiunilor reciproce ale acestor părți Acest gând a determinat formularea de către el a întrebării cunoașterii Nu este vorba despre ceea ce trebuie creat în prealabil, ci despre ceea ce există deja Cunoașterea există, care este componența ei? - Așa a formulat el problema cunoașterii la începutul cercetării sale Prima privire asupra cunoașterii, care nu pătrunde în esența procesului cognitiv, dezvăluie două laturi în ea: una, în care marchează anumite semne ale cunoașterii în raport cu cunoscătorul; aceste semne sunt universalitatea și non- Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE • necesitatea cu adevărat cunoscută; celălalt, în care el marchează semne în raport cu cognoscibilul, aceste semne sunt realitatea ei și, în unele cazuri, obiectivitatea - Dacă luăm, de exemplu, un anumit fapt de cunoaștere legea cauzalității, iar dacă o luăm în considerare în primul rând, vom vedea că, de fapt, cunoașterea nu seamănă nici cu concepția raționalistă, nici cu cea senzaționalistă despre ea Nu există nicio necesitate logică în legea cauzalității Ne putem gândi la o lume în

care această lege nu va avea loc și în acest gând nu descoperim nicio contradicție Dar, pe de altă parte, are o trăsătură inerentă gândirii necesare din punct de vedere logic În raport cu lumea noastră, el revendică dreptul la o universalitate necondiționată, fără excepții; dacă nu lumea în general, atunci lumea noastră, pe care o cunoaștem, se supune acestei legi în toate părțile ei Această apartenență necondiționată a legii cauzalității la a noastră, și nu la orice altă lume, numai de imaginat, face ca cunoașterea să fie legată de viziunea senzaționalistă asupra ei, ci doar cu dorința senzualiștilor de a nu scoate procesul cognitiv din sfera senzatii Astfel, subiectivismul, în sensul de a prefera orice element al procesului cognitiv, este eliminat chiar de la începutul studiului prin formularea corectă a întrebării "Adevărata imagine a lumii ia naștere datorită acțiunii în comun a tuturor energiilor spirituale " - Să vedem dacă, printr-o astfel de formulare a întrebării, subiectivismul în sensul mai larg al cuvântului nu este eliminat, este clar cum cognitiv procesul stabilește realitatea și obiectivitatea cognoscibilului, adică- e cum, ca urmare a activității psihice, se obține cunoașterea a ceea ce există de fapt În elucidarea acestei laturi a problemei, trebuie să remarcăm o neajuns majoră la Simmel, care nu are nicio justificare nici în punctul de vedere care determină formularea și soluționarea chestiunii cunoașterii, nici în conținutul filosofiei în care el vede această formulare corectă Întrucât principiul intelectualist în explicarea cunoașterii stabilește necesitatea descrierii proprietăților reale ale procesului cognitiv ca punct de plecare pentru clarificarea acestuia, atunci Simmel în acest moment al cercetării asupra fondului cazului trebuie să fie, în primul rând, un adevărat agent Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE ness Cu toate acestea, nu a făcut-o Întrebarea este despre obiectivitatea cognoscibilului Dacă ne întoarcem la cunoștințele noastre actuale, aflăm în primul rând că această realitate a cognoscibilului este dată imediat Vioicitatea experiențelor noastre imediate ne convinge în mod irezistibil că trăim cu adevărat, iar aceeași viață ne convinge că trăim în mijlocul realității Această particularitate a cognoscibilului nu i-a scăpat totuși lui Kant Numai în filozofia sa nu și-a găsit deplina expresie și a lăsat loc unei alte vederi, pe care Simmel o trece drept lucru real, în consecință; care rezultă din observarea cunoașterii, o explicație a esenței activității cognitive O expunere detaliată a procesului de stabilire prin energia sintetică a conștiinței a acelor conexiuni necesare în materialul pasiv al sensibilității, prin care, pe de o parte, elementul de necesitate este introdus în acest material din rațiune și datorită căruia, pe pe de altă parte, obiectele, ca produse ale energiei cognitive, nu pot avea în sine Nu vom face nimic care ar putea fi de necognoscibil, deoarece Simmel nu oferă aici nimic nou pentru înțelegerea prezentării lui Kant despre acest subiect - Câmpul gândirii, nu numai cu tot conținutul său prezent în acest moment, dar și cu toate idealurile care inspiră gândirea și conduc procesul de gândire, este în întregime imanentă spiritului Aceste idealuri de cunoaștere își au sursa în rațiune În ideile minții se află aceste forțe care conferă procesului mișcare neîncetată Astfel, o înțelegere corectă a procesului cognitiv oferă o astfel de înțelegere a acestuia Însăși posibilitatea unui obiect de cunoaștere necesită crearea acestui obiect prin cunoașterea energiei Oricare ar fi obiectul cunoașterii, fie că este o nebuloasă nemăsurat de îndepărtată de noi sau propria noastră personalitate, în măsura în care este un obiect al cunoașterii, admite posibilitatea cunoașterii, în măsura în care este creată de puterea cognitivă a

spiritului Și ceea ce se numește de obicei cunoaștere este, de fapt, cunoașterea cunoașterii Este de fapt o clarificare, o analiză a ceea ce este produs în prealabil de puterea sintetică a aceleiași cunoștințe Lumea cunoașterii conform lui Kant "nu este cosmosul ființei, ci cosmosul cunoașterii" Legile cunoașterii au un sens pentru spirit Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE cât despre o ființă vie, funcțională, activă; conţinutul cunoaşterii, obiectele experienţei supuse legilor, nu sunt nimic în afara funcţiei spiritului, sunt produse ale spiritului Lucrul în sine în filosofia teoretică are doar semnificația unei metode pe înțelesul gândirii pentru a explica participarea unui element pasiv la un proces cognitiv viu Ca orice demers uman, filosofia teoretică a lui Kant nu putea fi lipsită de defecte După lămurirea trăsăturilor esențiale ale procesului cognitiv, Kant, sub influența efortului de completitudine inerent acestui proces, efort foarte rodnic dacă este corect înțeles, i-a dat o interpretare falsă în sistemul său Procesul cognitiv, ca energie a spiritului, care creează în primul rând obiectul cunoașterii, este mult mai larg decât tot ceea ce este înțeles în prezent de o persoană în acest proces, deoarece problemele cunoașterii apar din cunoașterea însăși Kant, pe de altă parte, a ajuns, fără motiv, la ideea "că formele care formează experiența corespund formelor judecăților din logică și construiește, prin analogie cu acestea, I concepte a priori, care la rândul lor corespund principii fundamentale ale înțelegerii", și astfel acestui vie și activ a priori a stabilit un nou proces, o dată pentru totdeauna granițe imuabile O asemenea completitudine este de neînțeles pentru gândirea noului timp, pe care procesul de dezvoltare îl extinde în toate domeniile, fără a exclude funcția cognitivă a spiritului Energia spirituală care creează lumea cunoașterii este inepuizabilă în modificările activității sale - cel puțin "nu există niciun motiv să se stabilească limite pentru această activitate sinteză în general - Odată cu dispariția temeiurilor care fac posibilă descoperirea și stabiliți o dată pentru totdeauna aceste categorii de sinteză, pe de o parte, ideea relativității tuturor cunoștințelor, adecvarea ei numai în anumite limite, este introdusă în cunoaștere, pe de altă parte, baza unei judecăți de încredere despre clarificarea finală cade element a priori chiar în aceste limite Preluând completitatea procesului cognitiv în ansamblu și nu oferind gândirii analitice posibilitatea de a se stabili Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE certitudine finală în fiecare caz particular, proprietățile cunoașterii, înțelese corect, sunt în esență o străduință vie de a extinde cunoașterea la dimensiuni nelimitate și în lățime și profunzime Așa cum sunt posibile noi domenii de cunoaștere, pe de o parte, la fel este posibilă și chiar necesară reevaluarea continuă a ceea ce a fost deja realizat Omul nu numai că cunoaște realitatea, ci și o evaluează "Evaluarea este sentimentul original, care nu poate fi descris mai departe, cu care însoțim reprezentările " Diferența dintre aceste două funcții ale spiritului și ordinea mondială stabilită de fiecare dintre ele este radicală Așa cum realitatea, deschisă cunoașterii teoretice, este complet indiferentă față de toate valorile, tot așa, dimpotrivă, lumea valorilor din propriul său domeniu nu este legată de ființă Valoros ar trebui să fie - iată un concept care are sens în această lume și nu are absolut nicio semnificație în sfera existentului Această trăsătură internă a lumii valorilor indică faptul că sursa ei se află în alte forțe ale spiritului decât cognitive Realitatea este dată și, prin urmare, este cunoscută; ceea ce este valoros trebuie să devină realitate și, prin urmare, este un obiect al voinței, al activității Activitatea și

valoarea sunt cele două elemente sau, așa cum le numește Simmel, cele două categorii, în interacțiunea cărora Kant vede sursa lumii rațiunii practice Rezolvarea unei probleme practice în filosofia lui Kant este împărțită în două momente, determinate de însăși natura problemei În primul rând, aici sunt clarificate proprietățile caracteristice ale acestui tip particular de viață psihică În al doilea rând, se clarifică direcția în care energiile cognitive și active ale spiritului, dezvoltând activități atât de diferite, necoincidente, sunt unite între ele în unitatea universului și contemplarea lumii Aici este deosebit de necesar să nu pierdem din vedere faptul că Kant nu dorește să elucideze acest sau acel moment particular al realității, ci să determine și să înțeleagă acele principii care stau la baza întregului proces și pentru fiecare moment individual al acestuia servesc ca o normă internă, un ideal În determinarea valorilor, Kant a fost un moralist, adică el a recunoscut valorile morale ca fiind principalele valori care determină întreaga structură a acestei lumi Acum nu vom mai fi Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE, pentru a răspunde la întrebarea dacă aceasta a relevat o particularitate personală a filosofului sau dacă însăși viața spiritului aduce în prim-plan valorile morale și să trecem la explicarea propriei soluții a lui Kant la problema practică Prin această decizie, Kant nu a rămas fără influența ideilor dominante ale timpului său Rousseau și Revoluția Franceză au proclamat libertatea personalității umane drept cea mai înaltă valoare, înțelegând prin libertate absența oricăror restricții externe asupra personalității din partea autorității, a sistemului social etc Kant a aprofundat această idee Personalitatea, după Kant, trebuie să-și păstreze poziția dominantă în sfera vieții sale interioare, trebuie să rămână liberă de dominația asupra ei a oricăror impresii aleatorii și stări de spirit condiționate din exterior În adâncul personalității se află principiul care determină natura activității sale Și numai în cazul în care acest principiu acționează ca un principiu care determină viața, persoana este complet independentă Acest principiu nu trebuie inventat, trebuie doar văzut și studiat pentru a înțelege natura și proprietățile acestei activități care este normală pentru individ Acest principiu este datoria Deci, datoria trebuie gândită ca fiind cea mai individuală, cea mai internă determinare a voinței individului Dar, pe de altă parte, trebuie gândită din punct de vedere kantian și ca activitate cea mai universală a individului Datoria este legea activității Iar pentru Kant, proprietățile legii au fost determinate de conceptul de lege, care este acceptat de gândirea natural-științifică Legea este regula generală Datoria este, pe de o parte, libera determinare a individului, iar, pe de altă parte, este absolut obligatorie pentru el Cum sunt, deci, aceste semne aparent opuse ale individualității și universalității, libertății și constrângerii, unite unele cu altele în procesul voinței? Sensul general al răspunsului lui Kant constă în afirmația că în realitate aceste contradicții nu există: "O persoană liberă nu poate acționa decât după o lege absolut universală și, invers, doar o voință care este în armonie cu datoria poate fi numită liberă " Numai legea universală poate fi legea internă a fiecărui individ Studiile asupra proprietăților datoriilor ar trebui să clarifice aceste coincidențe Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE Ca punct de plecare al cercetării sale, Kant ia cele mai neîndoielnice și mai simple: acțiunile, i e realizate în fapte, deschise observării tuturor, străduirii voinței, iar din ele se intră în profunzimea motivelor voinței care le produc, până ajunge la baza interioară a datoriei Posibilitatea originii acelorași acțiuni din motive eterogene

stă la baza transferării studiului voinței în sfera motivelor În această zonă a motivelor, se stabilește un tip dublu de motivație În primul rând, motive care își trag puterea din impactul asupra spiritului spiritului extern al lumii; în al doilea rând, motive care decurg din propria organizare a spiritului Și în acest al doilea fel de motive, la rândul lor, există posibilitatea de a distinge între zonele externe și cele interne Primul ar trebui să includă toți stimulii de acțiune care decurg din dispozițiile înnăscute, de exemplu, bunătatea inimii, înclinațiile sociale etc Aceste înclinații sunt înnăscute în spirit, nu sunt propriul său produs și, prin urmare, nu pot sta la baza propriei sale activități, care depinde doar de ea În fine, în spatele acestor înclinații înnăscute, ca expresie directă a esenței personalității unei persoane, se află sursa unei activități pe care omul o consideră exclusiv proprie și pe care, datorită limitării naturii sale din partea înclinațiilor, o consideră datoria lui Numai în această activitate omul își realizează libertatea, expresia esenței personalității sale, doar aici se recunoaște pe sine ca adevăratul creator al vieții sale Dacă activitatea prescrisă unei persoane prin datorie îndepărtează de sub influența voinței orice conținut al acțiunilor noastre care depinde de impactul asupra acesteia a obiectelor exterioare și a dispozițiilor înnăscute și dacă, după o asemenea devastare materială a voinței, această activitate nu nu devine un joc haotic, este inexplicabil uh și impulsuri aleatorii, dar se dezvoltă ca cea mai strictă regularitate, devine clar din aceasta că nimic nu poate fi găsit în această regularitate decât forma pură a legii În fiecare caz particular, persoana care acționează în serviciu nu are altă sarcină decât să pună în aplicare proprietatea legii, adică: eliminarea tuturor predilecțiilor și unilateralității și instalarea între materialul dat a unui astfel de sistem și relații care ar da dreptul deplin la Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE pentru a face dintr-o astfel de acţiune o lege universală Astfel, singurul curs corect de acțiune este determinat de caracteristicile individuale ale fiecărui caz particular Și întrucât aceste trăsături nu pot fi prevăzute a priori, prin urmare, nu pot exista legi a priori, necesare în toate împrejurările, ale activității morale Astfel de legi ar stabili limitele exterioare ale libertății și, prin urmare, ar distruge-o Ultimul factor decisiv este chiar această libertate, această străduință interioară pentru armonie în activitate Morala este, ca să spunem așa, un anumit ritm al voinței, o formă de funcționare a acesteia, care este la fel de fundamental independentă și la fel de capabilă să absoarbă o varietate de conținut, ca un anumit ritm muzical al diverselor melodii Binele nu este o definiție a activității sale care vine spiritului din afară "Voința însăși, ca purtătoare de scopuri, ca forță independentă și formatoare a ființei noastre interioare, are în sine calitatea pe care noi o numim bună " Diferențele morale față de conținutul testamentului sunt transferate purtătorului său dinamic În acest moment al investigației, se dezvăluie o profundă rudenie între funcțiile teoretice și practice ale spiritului uman Așa cum acolo, așa și aici, adevărata bază a activității este energia creatoare a spiritului Din profunzimile personalitatii ia naștere atât activitatea care creează realitatea, cât și activitatea care creează idealuri Eliberată de tot ce este exterior, lăsată în forțele sale interioare, personalitatea nu creează haos și dezordine, ci legi stabile și norme de reglementare Această afinitate de activități se va dezvălui și mai profund dacă mergem mai departe în înțelegerea problemei practice, și anume, ne vom lămuri singuri

proprietățile acestei străduințe de armonie, de realizare a proprietăților formale ale legii, care este prescrisă de datorie Pentru a ne clarifica proprietățile acelei armonii pe care personalitatea se străduiește să o realizeze în activitate, trebuie să ne întoarcem către activitate și să descoperim în ea această tendință interioară a agentului Dintre toate semnele determinate de acțiuni lungi, unul are o relație deosebit de profundă cu spiritul filozofiei lui Kant Acest semn constă în absență Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE contradicţie internă în acţiuni determinate de datorie Activitatea morală este o activitate care este logic solidă Formele gândirii logice, fiind baza obiectivității în activitatea cunoașterii noastre, se dovedesc a fi baza interioară a cursului normal al activității noastre "Sufletul nostru este atât de organizat încât nu poate dori ceea ce este plin de contradicție, pentru că nu poate să gândească; ca lege căreia ea însăși se supune, ea nu poate dori decât ceea ce este lipsit de contradicție , sau, dimpotrivă, cunoaște permisiunea acțiunii sale, legătura ei cu armonia finală a ființei, este că este lipsită de contradicții Astfel, se dovedește că raționalitatea, inteligibilitatea pentru gândire, exprimă atât esența cunoașterii, cât și a activității Aceeași minte creează realitatea și normele aspirațiilor ideale Și precum aceleași norme de gândire sunt necesare pentru toată lumea, pentru că ele constituie esența personalității lor, tot așa, din același motiv, sunt necesare aceleași norme de activitate Totuși, dacă pentru noi relația interioară și chiar unitatea lumii naturii și a lumii libertății în sursa lor primară este clară, atunci legătura acestor funcții între ele, punctele de interacțiune a manifestărilor lor rămân închise pentru noi Încă nu înțelegem relația dintre natură, cu necesitatea ei mecanică, și libertate, dintre lumea ființei și lumea valorilor Și viața ne obligă insistent să căutăm această legătură Adevărat, aceste îndemnuri nu stau în efortul moral în sine, ci în totalitatea eforturilor care constituie viața noastră practică ca întreg Ca moralist, Kant a pus aspirațiile etice în fruntea tuturor Dar nici pe ceilalți nu i-a ignorat Prin natura naturii sale, analizând realitatea, el nu putea ascunde conflictele realității cu puncte de vedere preconcepute, prin proiectarea stărilor sale de spirit în realitate, așa cum vedem în concepțiile dogmatice unilaterale ale optimiștilor sau pesimiștilor Era departe de orice asceză și recunoștea deplina legitimitate a eforturilor unei ființe finite de fericire El a văzut aici sarcina etică doar în stabilirea relației corecte între această efort și lupta spre bine Justificarea fericirii se dovedește Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE prin supunerea bunătății sale Virtutea este demnă de fericire - aceasta este ordinea corectă a acestor aspecte ale vieții spiritului Trebuie să trăiești în așa fel încât să fii demn de fericire - aceasta este definiția corectă din punct de vedere etic a unei vieți normale Dacă fericirea își trage valoarea din datorie, atunci prin realizarea ei intră cu totul într-o serie de fenomene ale lumii mecanice și se află, ca să spunem așa, în două sfere diferite, complet diferite una de cealaltă Problema fericirii, de nerezolvată în limitele categoriilor etice și fizice, se rezolvă în acele noi elemente de viziune asupra lumii care sunt rezultatul acțiunii noilor forțe ale spiritului, și anume postulatele sale interne, bazate nu pe fundamente, ci pe nevoi , puternice cu puterea lor interioară, înlocuind yu im proof Acestea sunt momente interne, pur subiective, ale creativității spiritului; toată puterea lor este în ei înșiși, în dorința de a oferi experiențelor lor o totalitate completă, mulțumitoare de spirit Astfel de postulate în Kant sunt în primul rând Dumnezeu și nemurirea

Postulând pe Dumnezeu, omul gândește în el, în primul rând, o bază obiectivă pentru acea armonie între virtute și fericire, pe care o cere sentimentul moral; în postulatele nemuririi sunt prezentate, pe de o parte, condițiile necesare îndelungatei implementări a legii morale: atingerea perfecțiunii morale necesită o muncă nesfârșită; pe de altă parte, există și condiții pentru realizarea corespondenței cerute de dreptate între virtute și fericire Postulatele lui Dumnezeu și nemurirea sunt fundamentul religiei, care, prin ultimul ei fundament, are astfel moralitate și se deosebește în mod esențial de conceptul de religie care ne este dat prin observarea efectivă În procesul religios cu adevărat existent există, este adevărat, un element moral, dar acolo ocupă nu locul principal, ci un loc secundar Religia, de fapt, cere ca fiecare să aibă grijă de binele său și de fericirea lui Din punctul de vedere al moralismului kantian, însă, o astfel de cerere nu are nicio justificare Pe lângă aceste două postulate, Kant găsește un al treilea postulat, cu o concluzie specială în perspectiva generală a lumii Acesta va fi judecat - libertatea voinței umane - nu în Biblioteca "Runivers" RECENZIE de cărți în sensul independenței menționate mai sus a acesteia față de tot ceea ce este exterior, dar în sensul independenței deplină față de orice Ideea unei astfel de voințe creatoare, a cărei manifestare nu este condiționată de nimic din afara sau din interiorul voinței, această cauzalitate fără cauză, pe latura ei pozitivă, este inaccesibilă înțelegerii noastre și se găsește numai în activitatea noastră practică de către conștiință a puterii noastre necondiționate de a ne urma întotdeauna datoria - această idee are un sens aparte în viziunea noastră asupra lumii În timp ce primele două postulate pot fi înțelese ca "simboluri ale faptului că cerințele pe care o persoană morală le face despre sine și ordinea lucrurilor nu pot fi realizate decât la infinit", în afara sferei de a fi experimentate de noi, al treilea postulează, introducerea în conștiință a forței, care se găsește în fiecare moment al activității umane, ridică problema clarificării semnificației sale reale și, datorită conexiunii în care Kant are toate cele trei postulate, el se străduiește să acorde o valoare mai mare decât doar postulate acestui întreg aria postulată a ființei , este o semnificație care satisface o persoană care, în cele din urmă, înțelege diferența dintre dorințele sale și realitate Prin urmare, nu fără motiv, Kant a văzut problema liberului arbitru drept punctul central al întregii sale opere Răspunsurile lui Kant sunt cunoscute, iar Simmel nu dă nimic nou în expunerea sa Recunoscând tot geniul gândirii lui Kant de a uni două zone eterogene ale ființei - lumea lucrurilor și lumea valorilor - pe cale metafizică, fără a nega toată inteligența extraordinară a metodei acestei unificări, conform căreia lumea a fi accesibil conștiinței noastre este recunoscut ca un fenomen al acelei realități transcendentale, care este sursa și lumea valorilor, Simmel însă, el consideră că doar calea unificării este adevărată și semnificativă pentru omenire II în timpul nostru se caută unirea acestor contrarii pe calea metafizică Însăși soluția problemei pe care o consideră neîntemeiată Lumea transcendentală kantiană, care se află în regiunea intermediară între cognoscibil și incognoscibil, este în esență o regiune în care se poate gândi orice îți place și nimic fundamental Libertatea lui absolută, ca explicație a acțiunilor morale, pune Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE numai dificultati Dacă stă la baza unui caracter empiric, atunci trebuie să fie neschimbător, ca acesta din urmă Dacă este identic cu morala, cum este atunci posibil să gândim răul moral? Toate aceste dificultăți ne obligă să eliminăm tărâmul transcendent din sfera unei viziuni consistente și

unificate pe plan intern, relevată în filosofia lui Kant, și să interpretăm postulat al treilea, ca și primele două, în sensul doar a principiului judecăților în morala tărâm Filosofia practică a lui Kant este supusă de Simmel unei critici amănunțite, în urma căreia nu mai rămâne puțin din ea cu adevărat valoroasă De fapt, numai gândul de aici, după părerea lui, ar trebui să supraviețuiască și să supraviețuiască de fapt filosofului Aceasta este o înțelegere a esenței moralității într-un anumit ritm de activitate, determinat de esența individului Orice altceva și-a pierdut deja semnificația și nu rezistă criticilor Nepotrivită timpului nostru este însăși înțelegerea personalității lui Kant Potrivit opiniilor sale, care depindeau de dispozițiile predominante din acea vreme, exprimate în lupta societății pentru libertatea sa și egalitatea tuturor, această libertate a individului și această egalitate generală se extindeau nu numai asupra condițiilor externe ale vieții sociale pentru individului, dar a avut loc și în ființa interioară a indivizilor El a pus acest element moral comun la baza fiecărei personalități și din această idee a aceleiași esențe morale pentru toți, a dedus nu numai egalitatea tuturor în fața legii morale, ci și același conținut al acestei legi pentru toți Acest ultim gând a fost între atunci și acolo o denaturare a înțelegerii pur formale a esenței moralității și s-a relevat în filosofia lui Kant, în primul rând, prin imposibilitatea totală de a da un principiu general al activității morale Imperativul categoric, în care Kant credea că vede un astfel de principiu, s-a dovedit a fi incapabil să determine activitatea morală, deoarece diferite propoziții creează și concepte diferite ale legii universale Ceea ce credem ca o astfel de lege în anumite condiții, în altele va fi o nelegiuire directă Și este absolut imposibil, ghidat de acest imperativ, să stabilim reguli de activitate obligatorii pentru toți Nou timp tu Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE pune un concept diferit de individualitate, recunoscând în fiecare persoană, în primul rând, un fel de sinteză mentală Totul personal este original, singular, exclusiv Fiecare individ are propriul său ritm normal de viață, propriul său ideal de fericire și are dreptul la această viață, spre deosebire de oricare altul Dacă înțelegerea personalității de către Kant a determinat concurența liberă în viață, atunci noul principiu aduce cu sine principiul diviziunii muncii Sarcina vieții sociale nu a fost încă rezolvată aici, dar a fost deja stabilită mai corect decât la Kant Un alt neajuns esențial al sistemului etic al lui Kant se datorează proprietăților naturii lui Kant Ca om de rațiune, Kant era incapabil de experiențe care nu se încadrau în formule logice clare Claritatea captivantă a împărțirii tuturor motivelor acțiunilor umane în motive ale datoriei și fericirii i-a oferit o imagine incompletă a activității umane El a trecut cu vederea o mare parte a acestor acțiuni, care nu se încadrează în niciuna dintre aceste diviziuni - toate acestea sunt acțiuni datorate rezoluției energiei voinței Această incompletitudine a dus la o incompletitudine în definirea valorilor Moralismul lui Kant nu corespunde realității Iar între plăceri, fără a amesteca criteriul etic, în fața căruia toate plăcerile sunt egale, facem distincții Plăcerile, de exemplu, din șampanie și din Simfonia a IX-a a lui Beethoven sunt diferite dacă sunt considerate doar plăceri Considerăm acea lume mai perfectă în care există mai multe ^^ plăceri de al doilea fel decât primul Expunerea opiniilor estetice ale lui Kant poate fi considerată cea mai bună parte a cărții lui Simmel Aici nu numai că a dat o înțelegere corectă a concepțiilor de bază ale filosofului, dar le-a și eliberat de acele restricții, care s-au datorat analizei

insuficiente de către Kant a esenței impresiilor estetice în unele domenii ale artei Recunoscând esența impresiilor estetice în acțiunea formei obiectelor asupra spiritului uman, Kant a atașat un sens prea îngust conceptului de formă și nu a acordat suficientă atenție interpretării profunde pe care el însuși a dat-o acestui fapt Ca produs al spiritului, forma obiectelor este, din partea sa interioară, în primul rând o formă a activității spiritului, obiecte Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE unind diversitatea sintezei sale Și totul trebuie recunoscut ca fiind frumos acolo unde această activitate își găsește o aplicație nelimitată pentru sine, fie că este o combinație de linii, sau culori, sau elemente mentale Kant însă a limitat frumosul la acel fel de frumusețe, care în pictură se numește desen Creația artistică este unitatea multiplicității și, prin urmare, esența ei constă în interacțiunea părților Acea conexiune a multiplicității, care în realitate nu se realizează întotdeauna într-un mod perfect, își atinge plenitudinea în artă și aceasta produce o impresie estetică Satisfacția estetică derivată din contemplarea dominației complete a contingențelor ființei de către forța unificatoare a spiritului, se obține din contemplarea propriu-zisă sau, poate, chiar din senzația directă a dominației complete, neîntârziate, a acelor forțe, care sunt baza oricărei forme particulare de viață psihică, reprezentând ea însăși, în calitate funcțiile unei ființe raționale, expresia unei activități care are unul sau altul scop Contemplarea estetică se obține astfel din senzația însuși tipului de activitate în sine, fără referire la vreun scop anume; este contemplarea "utilității fără scop" Însăși forma de activitate devine aici un obiect al plăcerii "Aceasta este mulțumirea tipică a existenței umane, în deplina ei puritate și libertate " Prin urmare, Schiller a avut profundă dreptate când a văzut în joc esența artei și a vieții umane "Un bărbat este bărbat doar când joacă" De aici devine clar că judecățile estetice, ca judecăți despre reflecții în sensurile tipic umane, trebuie să aibă o semnificație universală, deși nu admit o justificare obiectivă Teoria estetică a lui Kant trebuie recunoscută ca fiind cea mai profundă dintre toate Dacă nu reprezintă o soluție la toate problemele de estetică, atunci în orice caz ar trebui să servească drept punct de plecare pentru dezvoltarea ulterioară a vederilor estetice Ca gândire cu adevărat strălucitoare, care a captat în mod evident esența subiectului, își păstrează sensul și acum, deși opiniile psihologice ale creatorului său au fost de mult abandonate de știință Dacă acum nimeni nu ia în considerare domeniul estetic Questions of Philosophy, KN Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE produs al unei aptitudini speciale a spiritului, această împrejurare nu se va dovedi fatală pentru însăși înțelegerea stărilor estetice pe care le-a dat Kant Va trebui doar să schimbăm câțiva termeni din el Sentimentul de libertate față de toate particularitățile și unilateralitatea ființei, în timp ce contemplăm frumosul din unghiul concepțiilor moderne asupra vieții spirituale, se explică prin faptul că totalitatea ideilor și stărilor de spirit frumoase a excitat, uneori stătând dincolo de pragul conștiința, este cea mai naturală formă de viață pentru spirit În timpul experiențelor estetice, suntem plasați în astfel de condiții în care viața noastră spirituală nu este constrânsă de nevoia de a ne adapta existenței exterioare și urmează doar propriile legi interne Pentru a proceda la elucidarea semnificației acestei cărți pentru gândirea filozofică, trebuie în primul rând să remarcăm că valoarea ei reală în acest sens nu coincide cu cea pe care autorul dorește să i-o atribuie După ce a stabilit scopul cercetării sale de a elucida elementele pozitive ale perspectivei lumii Astfel,

Simmel, în cele mai multe cazuri, însă, nu a depășit cadrul viziunii asupra lumii a lui Kant și nu a devenit un cercetător independent, pentru care, în primul rând , , există întrebări filozofice, și nu sisteme filozofice Motivul pentru aceasta constă în ambiguitatea propriilor opinii asupra sensului și sensului filosofiei Ce înseamnă exact autorul prin filozofie rămâne neclar pentru cititor Pe de o parte, Simmel recunoaște doar un sens subiectiv în spatele creativității filosofice, asemănând-o cu creativitatea poetică și, ca și în creativitatea poetică, permite o varietate de forme În filosofia lui Kant, de exemplu, o viziune asupra lumii dezvoltată din unghiul intelectualismului Există filozofi care simt direct legătura cu a fi, ca să spunem așa, creatorii de viziuni lirice asupra lumii Există și aceia a căror viziune asupra lumii este determinată de nevoi morale deosebit de puternice și vii Dar, cu o astfel de înțelegere, este dificil de conciliat ideea autorului despre o sinteza filozofică finală, în care aceste lucrări filosofice particulare ar trebui să intre, ca părți într-un întreg, și în interesul căruia și-a întreprins studiul filozofiei lui Kant O astfel de idee de fuziune finală, în ansamblu, este foarte nepotrivită Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE, la produsele creativității poetice, în care individualitatea lor este o trăsătură caracteristică Autorul nu scapă atenției unei trăsături deosebite a creativității filosofice, care îi conferă o amprentă cu totul diferită de opera poeților, este relația directă a filozofiei cu viața Filosoful nu se închide de realitate în lumea imaginației sale, așa cum face sau are dreptul să facă poetul; aspirațiile sale vizează înțelegerea vieții, determinarea poziției sale în rândul realității Ar fi posibil să se realizeze în mod consecvent aceste puncte de vedere ale lui Simmel asupra creativității filozofice, dacă ar recunoaște pentru el, precum și pentru creativitatea poetică, precum Lange, puterea de a crea noi forme de viață Dar Simmel nu recunoaște o astfel de forță în spatele creativității umane și, prin urmare, destul de consecvent, în acest sens, de fapt, vede corectări reale pentru ideile filozofilor despre această realitate, dar propria sa viziune asupra filosofiei rămâne inconsecventă și neclară Prin urmare, ideea sa principală devine neclară, că în trecutul filosofiei este posibil să se aleagă elemente individuale, care pot fi apoi puse, ca părți, în sinteza filozofică finală Cu greu se poate fi de acord cu o asemenea înțelegere a dezvoltării filozofice Filosofia lui Kant oferă cea mai bună dovadă a contrariului Critica rațiunii pure nu a dat o soluție definitivă nici unei probleme de cunoaștere Și totuși semnificația sa în epistemologie este enormă Dar constă în principal nu în acel răspuns final la întrebarea de cunoaștere pe care ea a dat-o, ci în acele cerințe de gândire, în acele dificultăți și orizonturi largi care i se deschid, care l-au condus pe Kant la anumite soluții, limitări ale soluțiilor, adăugiri necesare sau modificări Rămân întrebări Trecutul filosofiei nu poate oferi unei persoane o viziune gata făcută asupra lumii, fie ca întreg, fie în orice parte, iar studiul filosofilor nu poate dobândi semnificație filosofică decât atunci când trece în studiul celor mai filo-oficiale întrebări Înțelegerea greșită a dezvoltării filozofice a lui Simmel * Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE este motivul pentru care, în realitate, cartea sa nu este produsul gândirii filosofice independente, care, chiar și din filozofia trecută, poate aduce răspunsuri la anumite întrebări care au valoarea unor opinii considerate independent În cartea sa avem în fața noastră unul dintre experimentele care s-au repetat de mai multe ori în istoria filozofiei, de a restabili

filosofia lui Kant, adaptând-o, dacă este posibil, la cerințele vieții "spirituale" a vremii sale la acea animație creativă, idei noi care apar neașteptat, care sunt caracteristice gânditorilor originali care își pun cu greu gândurile în sisteme, lucrări de acest gen aduc în prim-plan consistența, consistența punctelor de vedere odinioară acceptate în regiune În istoria înțelegerii vieții, semnificația lor este analogă cu semnificația ipotezelor preliminare din istoria științei Fără a oferi o explicație independentă a revelațiilor vieții spirituale din timpul lor, ei preiau din filosofia trecută acele sau alte sisteme filosofice care sunt folosite ca scheme convenabile pentru a uni acea diversitate de manifestări spirituale care le înconjoară Două idei au căpătat o importanță dominantă în gândirea noului timp: în primul rând, ideea de evoluție ca lege generală a vieții în general și, în consecință, a gândirii ca una dintre formele vieții; în al doilea rând, ideea relativității cunoștințelor noastre; iar în viața socială, dezvoltarea individualismului În filosofia lui Kant, Simmel a găsit o schemă care, în opinia sa, dă loc tuturor acestor aspecte ale vieții moderne, fără a pierde, totuși, proprietățile unei viziuni integrale asupra lumii, adică: rămânând o viziune consecventă și hotărâtă asupra vieții În ceea ce privește atitudinea filozofiei inclinate a intereselor dominante și sarcinile vieții publice, toate ofertele lui Zimmel, rezultatul cărora a găsit în această filozofie a conducerii ideea pentru înțelegerea corectă a acelei direcții, în care problemele legate de drepturile personalității ar trebui să se dezvolte și semnificative O încercare de a combina într-un întreg și elemente Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE Filosofia teoretică a lui Kant cu ideile timpurilor moderne trebuie recunoscută ca fiind complet nereușită Apriorismul lui Kant permite evoluție? Admite, fără îndoială, dar numai în forme a priori În schimb, evoluția își pierde orice sens în raport cu cea mai sintetizantă activitate a conștiinței, deoarece însăși condiția evoluției, timpul, este produsul acestei activități Simmel nu neagă doctrina kantiană a timpului și în același timp se gândește să îmbine cu această doctrină o idee care, din punctul de vedere al acestei doctrine, nu are sens La fel de străin de esența filozofiei lui Kant este o altă gândire introdusă în ea de Zimmel - despre relativitatea cunoașterii noastre Întrucât orice cunoaștere nu vine nicăieri, ca să spunem așa, față în față cu elementul ei a priori, însăși presupunerea acestui element devine nefondată Pe lângă aceste neajunsuri în teoria cunoașterii, pe care Simmel le prezintă ca un principiu intelectual realizat în mod consecvent, în chiar înțelegerea lui Kant, el face adesea greșeli grosolane Analiza sa generală a Criticii rațiunii pure nu este suficient de profundă El nu a reușit să înțeleagă că categoriile kantiene sunt, în esență, mai degrabă limitele cunoașterii decât formele activității de cunoaștere - granițe care sunt exterioare cunoașterii, străine de cunoaștere Prin urmare, el afirmă în mod destul de neîntemeiat că, prin analiza sa a cunoașterii, Kant a făcut cunoscutul, adică natura exterioară, o funcție a spiritului, și prin aceasta a eliberat din acea natură personalitatea, care de obicei ni se pare plasată în mijlocul unui tărâm străin al ființei exterioare Ceea ce a afirmat Simmel ar putea fi starea de spirit personală a filosofului, dar nu există nicio justificare pentru această dispoziție în teoria cunoașterii a lui Kant Ceea ce este de neînțeles și străin de cunoaștere este transferat din sfera externă în cea internă și nimic mai mult Prezentarea lui Simmel a doctrinei lui Kant despre timp este incorectă El uită că Kant a înțeles timpul ca un continuum, că din punct de vedere kantian, fiecare parte de timp este timp, adică are

durata, exista sinteza Niciun punct de moment, din combinația cărora se formează activitatea, nu poate fi gândit în timp Și anume, așa vrea Simmel să interpreteze doctrina despre timp a lui Kant Dorința de a vedea în teoria cunoașterii a lui Kant rezoluția perfectă Biblioteca "Runivers" CĂRȚI ȘI BROȘURI NOI Problema cognitivă îl face pe Simmel să atribuie acestei teorii virtuți pe care nu le are Astfel, el crede că, interpretând ființa interioară și exterioară în sensul a două funcții diferite ale spiritului, această teorie distruge acel dualism în ființă care a cântărit mult asupra gândirii filozofice înainte de Kant Între timp, pentru știință, încercarea lui Kant de a elimina dualismul nu este deloc mai mare decât orice teorie metafizică a trecutului despre același subiect N Molchanov Cărți și broșuri noi primite de la editori R Avenarius Critica experienței pure în expunerea populară a lui A Lunacharsky Noua teorie a idealismului pozitiv (Holzapfel Panideal) Prezentare critică de A Lunacharsky Moscova, C o k St IX+ A Bogdanov Empiriomonism Articole despre filozofie Cartea a II-a Moscova, C k St ı Scrisoare sinceră către studenți - avocați K P Svetlov Penza, Art C k Literatură critică despre lucrările lui M E Saltykov-Shchedrin Cu un portret și eseu biografic scris de N Denisyuk Numărul I (-) Moscova, Art C i r R Köhler Un cuvânt adevărat către autorități, societăți și oameni cu privire la proiectul unei noi cartă a farmaciilor Moscova, Art C i r A K-r Alexey Moshin Scurtă notă biografică critică Convorbiri cu V G Korolenko și L N Tolstoi A N Moshin în comentariile presei ruse SPb , Art C yu k V L Couturat L'algebre de la logique Paris P Prix fr Meth K-ov Rossiyada sau școala vieții rusești Culegere literară pentru autoeducare Moscova Art SHVSH + rev C s r Prof A L Pogodin De ce animalele nu vorbesc? La întrebarea originii limbii Varşovia Pg Biblioteca "Runivers" CĂRȚI ȘI BROȘURI NOI θ E Rybakov Hipnotism și contagiune psihică Moscova, Art I Scartazzini Dante Ed Tot auxiliar absolvind curs spre Sankt Petersburg superior femeilor cursuri SPb , Art XVIII-)-i C i r k D V Skrynchenko Învățăturile lui Friedrich;: Nietzsche despre valoarea vieții în legătură cu viziunea sa generală asupra lumii Minsk, Art i A Tillo întrebare evreiască Saratov, Art C k Ce este logica? (După Mill) Kazan, Art C o k Biblioteca "Runivers" Știri și note Al Doilea Congres al Psihiatrilor Patriotici Al Doilea Congres al Psihiatrilor Patrioți va avea loc la Kiev în perioada - septembrie Scopul congresului este de a dezvolta probleme teoretice și practice în domeniul psihiatriei și neuropatologiei În special, subiectele Congresului sunt: a) anatomia, atât normală, cât și patologică, fiziologia și igiena sistemului nervos, patologia și terapia bolilor nervoase și psihice; b) psihologia în general și în aplicarea ei în pedagogie, probleme de drept și de igienă, atât personale, cât și publice; c) geografia și statistica bolilor nervoase și mentale în general și în principal în Rusia; d) psihiatrie criminalistică; e) întrebări despre caritatea bolnavilor mintal, proiecte și planuri pentru instituții pentru nebuni, legi și regulamente pentru amenajarea, întreținerea și administrarea instituțiilor de acest fel; f) studiul problemelor și sarcinilor de îngrijire a sănătății neuro-psihice Un membru cu drepturi depline al Congresului poate fi orice medic implicat în psihiatrie și boli nervoase sau care dezvoltă științific probleme legate de domeniile enumerate mai sus Membrii consilieri ai Congresului pot fi oameni de știință din diverse domenii de cunoaștere legate de psihiatrie, precum avocați, profesori, arhitecți, oameni de știință naturală etc Taxa de membru este de ruble Membrii Congresului primesc gratuit toate publicațiile tipărite ale Congresului și vor fi ulterior Biblioteca

"Runivers" NOTE ȘI NOTE scoarță - de copii ale printuri separate ale mesajelor lor La Congres se proiectează o expoziție de instrumente științifice, aparate, fotografii, diagrame, planuri de spitale și alte obiecte legate de neuropatologie și psihiatrie Conform deschiderii, se citește o notă despre situație de urgență și se elaborează de către comitetul administrativ al programului de angajare, precum și rapoarte privind membrii sosiți, rezumate livrate și declarate, precum și pr În ziua deschiderii Congresului, proiectul de program al Congresului este examinat și aprobat de oficialii numiți la § , împreună cu membrii Comitetului Director j) Discuțiile, dezbaterile și schimburile de opinii ale membrilor Congresului sunt înregistrate de un stenograf și revizuite de secretari Cei care au participat la dezbatere se uită prin înregistrarea discursurilor lor și, în caz de inexactitate, o declară președintelui Procesele-verbale întocmite pe bază de înregistrări stenografice și revizuite de secretari și autori înșiși sunt tipărite la sfârșitul Congresului în lucrările acestuia Extrase scurte pot fi tipărite imediat după decizia Congresului Președintele Comitetului Director prof Eu, A Sikorsky t, , н prof N A Obolonsky Tovarăși ai președintelui \ , domnul π d (prof M N Lapinskgi Membrii < prof conf univ A V Korchak-Cepurkovski Dr S F Maksimov , prof conf univ P I Nechay Dr med H N Podrezan h pr -asoc V V Seletsky secretari Dr S M Dobrogaev Dr A G Sikorsky Dr S I Fleishman Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Noshisviya despre organizarea lecturii acasă, CONSTATĂ LA DEPARTAMENTUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT P T ZN (B Nikitskaya, d Richter, ap , Moscova) Ea a primit o medalie de argint la Expoziția Mondială de la Paris Comisia a publicat programele sistematice pe ani I, II, III și IV și programele episodice I și II ale seriei și se pregătește să publice în curând o Culegere de programe de lectură asupra sistemului de stat, care va conține întreaga istorie pentru referință, doctrina generală a dreptului, filosofia dreptului și o serie de documente separate programe privind sistemul de stat DE VÂNZARE: • Programe sistematice pentru primul an Ed al -lea Pret k , cu expediere k , n/mp k Programe sistematice de lectură la domiciliu pentru anul II Pret k , cu transport k , n/mp k , ed al -lea Program sistematic de lectură la domiciliu pentru anul III ed al -lea Pret k , cu expediere k , n/mp k Programe sistematice de lectură la domiciliu pentru anul IV Ed al -lea Pret copeici, cu transport copeici n/pl cop Programele pentru fiecare an includ: o prefață, reguli pentru comunicarea cititorilor cu comisia, componența comisiei, o listă de donații în favoarea acesteia, un plan de lectură sistematică timp de patru ani și șapte departamente:) Matematică,) fizice și chimice,) biologice,) filozofice,) socio-juridice,) istorice și) istoria literaturii Programe episodice seria Ed de ani C k , cu expediere n/pl k Conţinut:) Piramida Compune M O Gershenzon) Orașe medievale A K Dzhavelegova) Istoria Revoluției Franceze M N Kovalensky) Timp de necazuri în statul moscovit H N Alyabyeva) Istoria codificării dreptului civil în Rusia V L Krasnokutsky și K K Notgart) Comunitățile de plante din Rusia Centrală L t Flerova) Byron și timpul lui II S Kogan) Wallenstein al lui Schiller A t Luther) Epopee din Novgorod H M Mendelssohn) Economia orașului și finanțele orașului P P Genzel I) Factorii de criminalitate H N Polyansky) Problema pedepsei cu moartea în literatura veche și nouă S V Pozdnyshva și al său) Fundamentele reformei judiciare rç Programe episodice seria II C k , cu expediere n/pl și k Conţinut:) Coreea A A Borzova) Japonia M N Kovalensky și S G Grigoriev) Dreptul de război A S Iascenko) Istoria medievală a Angliei D M Petruşevski) Vai de minte Griboidov Yu I Aikhenvald) Anna

Karenina, roman gr L N Tolstoi I N Rozanova şi) Darwinism N K Koltsova Termenii de referință pentru aceste programe sunt atașați fiecărui program Biblioteca "Runivers "